

హిందూ జీవన విధానం మానవాళికి మార్గదర్శి

రచయిత

డా. డేవిడ్ ఫ్రాటే (అమెరికా)

అనువాదం

కె. కేశవనాథ్

ప్రజ్ఞాభారతి

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

హిందూ జీవన విధానం

మూనవాళికి మార్గదర్శి

రచన :

డేవిడ్ ఫ్రాలే

అమెరికా

అనువాదం :

కె. కేశవనాథ్

ప్రచురణ :

ప్రజ్ఞాభారతి

3-4-705/4, నారాయణపూడ

హైదరాబాద్ - 500 029.

కంపోజింగ్ :

శివా కంప్యూటర్స్ అండ్ గ్రాఫిక్స్

23-88/11, మల్కాజ్ గిరి

హైదరాబాద్ - 500 047.

ప్రింటింగ్ :

చరిత గ్రాఫిక్స్

చిక్కడపల్లి

ప్రతులకు :

సాహిత్యనితన్

3-4-842, బరకత్ పురా,

హైదరాబాద్ - 500 027.

☎ 7563236

వెల రూ : 25-00

హిందూ ధర్మం (సనాతన ధర్మం)

శాశ్వత జ్ఞానం

వివేచనా పరులు సనాతనమైన, విశ్వజనీనమైన సత్యాన్ని నిరంతరమూ అన్వేషిస్తూనే ఉన్నారు. ఈ అన్వేషణ కేవలం తత్వవేత్తలు, ఆధ్యాత్మిక వేత్తలకు మాత్రమే పరిమితం కాలేదు. ప్రపంచంలోని అన్ని మతాలు, తాత్విక సిద్ధాంతాలన్నింటి వెనుక ఉన్న విశ్వజనీనమైన సత్యాన్ని దర్శించాలని మేధావులు, తత్వవేత్తలు మాత్రమే ప్రయత్నించలేదు. మనమందరమూ మన జీవితాలలో ఈ అన్వేషణను అంతోఇంతో కొనసాగిస్తూనే ఉన్నాం. దుఃఖాన్ని, మృత్యు బాధని అధిగమించేందుకు పరమ సత్యాన్ని తెలుసుకోవాలనే ఆసక్తి, జిజ్ఞాస మనందరిలో ఉన్నాయి.

సత్యం శాశ్వతమైనది, సనాతనమైనది. అది అన్నియుగాలలో, అందరు ప్రజలకీ ఒక్కలాగానే ఉంటుంది. సత్యం అంటే ఏదో ఒక ఆలోచన, ఒక అభిప్రాయం కాదు. అది జీవన తత్వానికి ఆధారం. సత్యాన్ని దర్శించగలిగిన శక్తి మనకుంటే అది సర్వత్రా కనిపిస్తుంది. అందులోనే సర్వచరాచర జగత్తు ధనుడి ఉంది. ఏ నాగరిక తైనా అర్థవంతంగా నిలవాలంటే సమాజ జీవనంలో శాశ్వత సత్యం నిత్యమూ ప్రతిఫలించాలి. సత్యంకోసం చేసే అన్వేషణ కేవలం ఆధ్యాత్మిక పరమైనదే కాదు. అది మానవ సంస్కృతికి మూలం. వైజ్ఞానిక శాస్త్రరంగంలో కూడా మనం విశ్వజనీనమైన సత్యాన్నే తెలుసుకుంటాము. గురుత్వాకర్షణ ప్రపంచమంతటకీ వర్తిస్తుంది. విశ్వజనీనమైన భౌతిక సూత్రాలను శాస్త్ర విజ్ఞానం తెలిపితే కళలు సృజనాత్మక అంశాలను తెలియజేస్తాయి.

అన్ని మతాలు విశ్వజనీన అంశాల ఆధారంగా ఏర్పడినవే. నిజానికి

అది అంతాలు లేని భగవంతుని లేక ఆధ్యాత్మిక సత్యాన్ని అన్ని మతాలు ప్రవదిస్తాయి. మానవులచే శాశ్వతమైన సత్యాన్ని చర్చింప చేయగలిగేదే నిజమైన మతం. కాని అనేక మతాలు ఒక గ్రంథం, ఒక ప్రవక్త అనే పరిధులకు లోనవడం వల్ల, సంస్థాగత చక్రంలో బంధించబడటం వల్ల వాటిలో గల విశ్వజనీనత నశించి అవి సంకుచితమై పోయాయి. ప్రపంచంలో శాశ్వత సత్యాన్ని ప్రచారం చేయవలసింది పోయి ఆయా మతాలు విశ్వాసులు, అవిశ్వాసులు అనే భేదాలను కలిగించాయి.

సత్యాన్ని తెలుసుకోవడం వల్ల కాకుండా అసత్యానికి ప్రతినీధులమని చెప్పుకోవడం వల్లనే ఆసక్తి, శ్రద్ధ ఎక్కువైనప్పుడు మతం మూఢ విశ్వాసంగా, నిరంకుశ ధోరణిగా మారిపోతుంది. ఆ విధంగా శాశ్వత ఆధ్యాత్మిక సత్యాన్ని భౌతిక పరిధులలో ఇమడ్చాలని భావించడమంటే సత్యాన్ని గ్రహించక పోవడమే. అలాంటి సంకుచితమైన దృష్టి అహంకార జనితమైనప్పటికీ 'సులభంగా' అలవరుచుకోగలిగినది కాబట్టి ఎక్కువమందికి అంగీకార యోగ్యంగా కనబడుతుంది. అందుకనే ఉన్నతమైన ఆధ్యాత్మిక సత్యాన్ని నిజంగా తెలుసుకోవాలనుకున్నవారు ఇలాంటి వ్యవస్థీకృత మతాలకంటే విశాలమైన, ఆధ్యాత్మికపరమైన పంథాలను అనుసరించారు.

సనాతనము, శాశ్వతమైన మార్గం రెండు విధాలుగా ఏర్పడుతుంది. మొదటిది అనేకమంది తత్వవేత్తలు ప్రవచించిన విశ్వజనీనమైన, శాశ్వతమైన అంశాల ద్వారా. రెండవది మానవాళిలో శాశ్వతంగా, అంతర్నిహితంగా సాగుతూ వస్తున్న ఆలోచనాధోరణి వలన.

విశ్వజనీనమైన సత్యం కేవలం బుద్ధి జనిత తాత్విక విషయం కాదు. అది కేవలం కొన్ని ఆలోచనలకు పరిమితమైనది కాదు. అది చేతనకి, విశ్మాత్మకు సంబంధించినది. దానిని తెలుసుకోవడానికి విశ్లేషణాత్మక ఆలోచనకంటే అనుభూతి ముఖ్యం. ఆధ్యాత్మిక సాధన ద్వారా ఆ సత్యాన్ని తెలుసుకోగలుగుతాం. అలాగే సత్యాన్ని ప్రత్యక్షంగా అనుభవంలోకి తెచ్చుకోనిదే దాని గురించి మాట్లాడలేం. ప్రత్యక్ష అనుభవానికి ముందు శరీరాన్ని, మనస్సును ప్రక్షాళన చేసుకోవలసి

ఉంటుంది. కేవలం బుద్ధి జనిత తత్వవిచారం, విశ్లేషణలు కొన్ని సందర్భాలలో సత్యాన్వేషణకు అవరోధాలు అవుతాయి.

ఆలోచన అనేది కాలం, చోటు, హేతువు, భాష మొదలైన పరిమితులకు లోనై వుంటుంది. అందువల్ల మానవ మేధస్సు గ్రహించగలిగిన విషయాలన్నీ పాక్షికమైనవే. ఎలాగైతే మనందరికీ ఒకే రకమైన ఆహారపు బలవాట్లు ఉండవో అలాగే ఒకే తాత్విక దృక్పథం అందరికీ ఆమోదయోగ్యం కాకపోవచ్చును. అందుచేత సనాతన తత్వాన్ని తెలుసుకునేందుకు అందరికీ అంగీకారయోగ్యమైన, అందరూ అనుసరించగలిగిన ఒక తాత్విక దృక్పథం అవసరం. ఇతే అది సత్యాన్వేషణలో మేధస్సుకు ఒక సహాయకారి మూత్రమే. దీనికంటే ముఖ్యమైనది ఆత్మావలోకనం, అంతఃకరణ శుద్ధి. అప్పుడే సరైన ధ్యానస్థితి అలవడుతుంది. మనస్సు ఆది-అంతాలు లేని పరమసత్యం ముందు మోకరిల్లుతుంది.

విశ్వజనీనమైన ఆధ్యాత్మిక చింతనాధార సర్వత్రా కనబడుతుంది. కాని దురదృష్టవశాత్తూ అటువంటి ఆధ్యాత్మిక శక్తి మేధోపరమైన శక్తిగా మానవాతీతశక్తిగా పరిగణించబడుతోంది. కొన్ని వర్గాలు ఆధ్యాత్మిక శక్తి తమ ప్రవక్తల ద్వారా మాత్రమే ప్రపంచానికి అందిందని ప్రకటించుకున్నాయి. అలాంటి మహానుభావులు, ప్రవక్తలు ఉండి ఉండవచ్చును కాని ఆయా వర్గాలు విశ్వసించినట్లుగా వారు అమానుషశక్తులు కలిగిన అద్భుత వ్యక్తులు కారు. అహంకారాన్ని జయించినవారు. విశ్వజనీనమైన ఆధ్యాత్మికత అలాంటి కొద్దిమంది వ్యక్తుల ద్వారా మాత్రమే ప్రపంచానికి తెలుస్తుందనుకోవడం పొరపాటే. విశ్వజనీనమైన ఆధ్యాత్మికత పరమసత్యం మీద ఆధారపడి ఉంటుంది తప్ప కొందరు వ్యక్తులకు మాత్రమే చెందినది కాదు.

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానానికి సంబంధించిన స్పష్టమైన మార్గాలు యోగ విద్యలో పేర్కొనబడ్డాయి. యోగవిద్యలో సనాతన, ఆత్మ జ్ఞానానికి ప్రతీకలు ఉన్నాయి. ముందుగా మన బుద్ధిని గురించి తెలుసుకోకుండా ఇకదేనిని గురించి తెలుసు

కోలేము. మనసు మనం తెలుసుకోవడం అంటే పైపై వ్యక్తిత్వాన్ని, ఆలోచనా విధానాన్ని గురించి తెలుసుకోవడం కాదు. మనలోని ఆత్మ స్వరూపాన్ని తెలుసుకోవాలి. ప్రతిక్షణం అనేక మార్పులు చెందే శరీరం, బుద్ధుల కంటే ఆత్మ ఉన్నతమైనది. ఆత్మచైతన్యం భౌతికమైన పరిమితులకు లోబడదు.

తాంత్రిక జ్ఞానానికి, ఆత్మజ్ఞానానికి తేడా ఉంది. తాంత్రిక జ్ఞానం ప్రకృతిలోని రహస్య శక్తుల్ని మనకు తెలియని ప్రపంచాన్ని గురించి చెబుతుంది. ఆత్మజ్ఞానం చేతనకి సంబంధించిన అత్యున్నత సత్యాన్ని వివరిస్తుంది. ఈ రెండింటిని సమన్వయం చేయవచ్చును. కాని ఆత్మ స్వరూపాన్ని వివరించే ఆత్మజ్ఞానమే అన్నింటికంటే ఉత్తమమైనది.

ఐతే ఇలాంటి ఆధ్యాత్మిక దృక్పథాన్ని కొత్తగా రూపొందించవలసరం లేదు. అలాంటి దృక్పథం ప్రపంచంలో ఎప్పుడూ ఉంది, ఉంటుంది. వైశ్విక దృక్పథాన్ని కలిగిన వ్యక్తుల్ని సృష్టించవలసరం లేదు. అది సాధ్యం కాదు కూడా. అటువంటి దృక్పథం కేవలం మేధస్సు నుండి పుట్టుదు. మనలోని ఆత్మస్వరూపాన్ని అనుభవ పూర్వకంగా తెలుసుకోవాలి. అలాకాకుండా ఆత్మస్వరూపాన్ని, సత్యాన్ని బుద్ధి ద్వారా తెలుసుకుని, పరిశీలించే ప్రయత్నం చేస్తే అనేక అవరోధాలు ఎదురవుతాయి.

ఏది ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానమో తెలుసు కోవడం ఎలాగ? ఈ జ్ఞానం మేధస్సుకి, సృష్టికి మూలమైనది కావడం వల్ల ధ్యానం ద్వారా మాత్రమే పొందగలుగుతాం. మన సంకుచితమైన ఆలోచనలు, అభిప్రాయాలను వదిలిపెడితే ఆత్మజ్ఞానాన్ని అందుకోగలుగుతాం, లేనట్లైతే బుద్ధి, వ్యక్తిత్వం అనే పరిమితులకు లోనై ఉండిపోతాం.

పాశ్చాత్యప్రపంచంలో ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొందాలనుకునేవారు అరుదు. అక్కడ వ్యవస్థీకృత మతం, భౌతిక శాస్త్రాల ప్రభావం ఎక్కువగా ఉండడంవల్ల ఆత్మజ్ఞానం వైపు వారి దృష్టి మరల లేదు. ప్రపంచంలో ఆధ్యాత్మికతకు ప్రతీకగా నిలచిన ఏకైక

మతం హిందూ మతం. హిందూ మతం అంటే సనాతన ధర్మం లేక 'శాశ్వతమైన, విశ్వజనీనమైన దృక్పథం' అని చెప్పుకోవచ్చును. హిందూ ధర్మం ఏ ఒక్క ఆలోచన పైన గాని, విశ్వాసంపైన గాని ఆధారపడి లేదు. సత్యాన్వేషణకు అన్ని పంథాలు, మార్గాలు సరైనవేనని అది భావిస్తుంది.

హిందూ ధర్మం అంటే వేదాంతం. వేదాంతం అంటే ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపు శిఖరం (వేద - అంతం). వేదాంతం అందరికీ అవసరమైన, తెలుసుకోవలసిన జ్ఞానం. హిందూ ధర్మం ప్రత్యేకత ఏమిటంటే అది కేవలం ఒక దృక్పథానికి, విధానానికి పరిమితం కాకుండా విశ్వజనీనమైన సత్యాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది. క్రీస్తు, మహ్మద్, బుద్ధుడు ఇలా ఒక ప్రవక్త చుట్టూ ఏర్పడినది కాదు హిందూమతం. దానికి ఒకే ఆరాధనా విధానం, ఆచార వ్యవహారాలు లేవు. ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని పొందేందుకు వీలు కల్పించే మార్గాలు, పంథాలు అందులో ఇమిడి ఉన్నాయి. హిందుత్వంలోని ఈ ఆధ్యాత్మిక దృక్పథం ఇప్పటికీ చెక్కుచెదరలేదు. అనేక మంది భారతీయ యోగులు, ద్రక్షులు చెప్పినట్లుగా ఆధ్యాత్మికత తిరిగి ప్రాధాన్యతను సంతరించు కుంటోంది.

ప్రపంచంలోని అన్ని మతాలను కలిపి కొత్తగా ఒక దృక్పథాన్ని ఏర్పరచాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. అటువంటి ప్రయత్నం అభినందనీయమైనదే అయినా దాని ద్వారా అంతిమ సత్యాన్ని, జ్ఞానాన్ని పొందగలిగే అవకాశం తక్కువ. ఆకులను ఒకచోట కుప్పపోయడం ద్వారా చెట్టుని తయారుచేయలేము. ఇది ప్రపంచంలోని అవినీతిమయమైన, అసమర్థ ప్రభుత్వాలతోపాటు అన్ని ప్రభుత్వాలను కలిపి ఒకే ప్రభుత్వాన్ని రూపొందించాలని అనుకోవడంలాంటిదే.

అలాంటి ప్రయత్నాలు విఫలమవుతాయి. ఎందుకంటే ఆయామతాలు, పంథాలకు సమానమైన ప్రాధాన్యత ఇస్తూ అన్నింటినీ కలిపి ఉంచడం సాధ్యం కాదు. వాటన్నింటి నుండి అందరికీ ఆమోదయోగ్యమైన పద్ధతిని రూపొందించడం అసాధ్యం. మనం పంథాల మధ్య తేడాలను ప్రక్కకు పెట్టి అందరిలోని ఆత్మ

స్వరూపాన్ని గుర్తించినప్పుడే అటువంటి ప్రయత్నం సఫలమవుతుంది.

అన్నింటి కంటే మించి ముందుగా అన్ని పంథాలలోని విశ్వజనీనమైన ఆధ్యాత్మిక అంశాలను గుర్తించాలి. మనందరిలోని ఆత్మస్వరూపమే మనలో ఏకత్వానికి గుర్తు. మూలతత్వాన్ని తెలుసుకోకుండా పైపై తేడాలను మాత్రమే తడిమితే ప్రయోజనం ఉండదు. ఏకత్వం అనే సముద్రంలో పైన ఉండే అలలు ఎప్పుడూ కల్లోలంగానే ఉంటాయి. కాని లోతుగా వెళితేనే ఏకత్వం కనబడుతుంది.

మరి కొంతమంది మతాలన్నీ పరిమితమైనవేనని, కనుక అన్నిమతాలను ప్రక్కకు పెట్టి కొత్తగా ఒక దృక్పథాన్ని, పంథాను ఏర్పరచాలని అంటారు. ఇది ప్రస్తుతపు శాస్త్ర విజ్ఞానాన్నంతా ప్రక్కకు పెట్టి కొత్తగా విజ్ఞాన శాస్త్రాన్ని రూపొందించాలని ప్రయత్నంచినట్లే ఉంటుంది. మనం అన్ని మార్గాలలోని విశ్వజనీనమైన ఆధ్యాత్మిక అంశాలను మాత్రమే గ్రహించాలి. అంతేకాని ఆయా మార్గాలలోని అన్ని అంశాలను స్వీకరించడంగాని, అన్నింటినీ తిరస్కరించడంగాని చేయకూడదు.

ఆధ్యాత్మిక దృక్పథం ప్రపంచంలో ఎప్పుడూ ఉంటుంది అని ముందే చెప్పాను. కాని దానిని అందరికీ తెలియజేయాలంటే అలాంటి ఆధ్యాత్మికతను అత్యధికంగా ప్రతిబింబించే మార్గాన్ని గుర్తించి, దానిని అనుసరించాలి. మనకి అందుబాటులో ఉన్న అలాంటి మార్గం సనాతన ధర్మం.

2. సనాతన ధర్మం

హిమాలయాలు ప్రపంచంలోనే అత్యున్నత పర్వతాలు. భారత ఉపఖండానికి ఉత్తరాన 15 వందల మైళ్ల విస్తీర్ణం లో విస్తరించి ఉన్న ఈ మంచు శిఖరాలు 20 వేల అడుగుల ఎత్తు ఉంటాయి. ఈ మంచు పర్వతాల నుండి గంగ, బ్రహ్మపుత్ర, ఇండస్, అముదార్య, మెకాంగ్ వంటి జీవ ధదులు పుట్టి ప్రపంచంలో అతిపెద్ద ఖండమైన ఆసియాని సస్యశ్యామలం చేశాయి. భౌగోళిక పరంగా చూస్తే హిమాలయాలు భూగోళానికి శీర్షం వంటివి. కనుక ఈ పర్వతాల నుండి ఆధ్యాత్మిక శక్తి ప్రపంచమంతటా వ్యాపిస్తుంది.

అందుకనే ఈ మంచు శిఖరాల నుండే ప్రపంచంలోని అత్యుత్తమ ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయం వ్యాప్తిచెందింది. అతి ప్రాచీన కాలం నుండి అనేక మంది యోగులు, ఋషులు, బోధిసత్వులు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని విస్తరింప జేశారు.

అతి విశాలమైనది, విస్తృతమైనది కావడం వల్లనే ఈ హిమాలయ సాంప్రదాయాన్ని ఎవరూ పూర్తిగా అర్థం చేసుకోలేక పోయారు. అటువంటి విశాలమైన సాంప్రదాయంలో అతిముఖ్య భాగమైన హిందుత్వాన్ని అనేక మంది పారపాటుగా అర్థం చేసుకున్నారు. హిందుత్వం పాశ్చాత్య దేశాలలోని మతం వంటిది కాదు. హిందుత్వం మానవ జీవితానికి, ప్రకృతికి సంబంధించిన ఆధ్యాత్మిక మార్గం.

హిందుత్వం కూడా ఇతర మతాల వంటి దేననే దురభిప్రాయం బలపడిపోయింది. నిజానికి హిందుత్వం విశ్వజనీనమైన దృక్పథం. ఇటువంటి దురభిప్రాయాలు బలపడిపోవడం వల్ల ఆధునిక ప్రపంచంలో అత్యున్నత ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయాన్ని యోగ విద్య పేరిట ప్రచారం చేయడం జరుగుతోంది.

హిమాలయ ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయానికే వేదాంతమని మరోపేరు కూడా ఉంది. వేదాంతం అంటే అత్యున్నత జ్ఞానం, అత్యుత్తమ అనుభవం, వ్యక్తి పరమాత్మల కలయిక అని చెప్పుకోవచ్చును. భౌతికమైన పరిమితులను దాటి మనం వస 'నిజస్వరూపాన్ని' తెలుసుకోవడానికి, విశ్వమంతటాకి మూలమైన

పరమతత్వాన్ని దర్శించేందుకు వేదాంతం మార్గాన్ని చూపుతుంది.

ఈ ఆధ్యాత్మిక సంప్రదాయాన్ని 'వేద జ్ఞానం' అని కూడా పిలుస్తారు. వేదాలు సకల ఆధ్యాత్మిక, తాంత్రిక, శాస్త్ర జ్ఞానానికి మూలం. ఆరు వేల సంవత్సరాల పురాతనమైన గ్రంథాలు వేదాలు. ఇవి మానవాళి ప్రాచీనమైన ఆధ్యాత్మిక పరంపరకి ప్రతీకలు.

హిందు అనే పదం కంటే యోగ, వేద, వేదాంతం అనే పదాలు ఆధ్యాత్మిక పరంపరని బాగా గుర్తు చేస్తాయి. స్వామీ వివేకానంద పాశ్చాత దేశాల్లో పర్యటించినప్పుడు హిందు అనే పదంతోపాటు ఈ పదాలను కూడా తరచుగా ఉపయోగించారు.

ఈ హిమాలయ ఆధ్యాత్మిక సంప్రదాయాన్ని నిజానికి 'సనాతన ధర్మం' అని పిలవాలి. ఎందుకంటే అది 'శాశ్వతమైన, విశ్వజనీనమైన సత్యం'. సనాతన ధర్మం సృష్టి ప్రారంభం నుండి ఉన్నది. చేతన, మతం, యోగ, తత్వశాస్త్రం, కళలు, విజ్ఞాన శాస్త్రం, సంస్కృతి మొదలైనవన్నీ ఒకే ఒక పరమసత్యంలో భాగమని సనాతన ధర్మం తెలుపుతుంది. సనాతన ధర్మం అనే పదం పాశ్చాత్య ప్రపంచానికి ఎక్కువగా తెలియని పదం కనుక ఇతర పదాలను ఉపయోగిస్తూ ఉంటారు.

ధర్మం అనే పదం కేవలం హిందూ ఆధ్యాత్మిక విషయాలకే కాక బౌద్ధానికి కూడా ఉపయోగించారు. బుద్ధ ధర్మం అంటే 'నిజమైన జ్ఞానం' అని అర్థం. ధర్మ స్వరూపాన్ని వివరించడానికే హిమాలయ ఆధ్యాత్మిక సంప్రదాయం ప్రయత్నించింది. ధర్మం అంటే ప్రకృతి నియమం అని చెప్పుకోవచ్చును. హిందుత్వాన్ని హిందూధర్మం అని అంటారు. హిందూధర్మం కేవలం ఒక సిద్ధాంతం, ఆలోచన కాదని, అది ఒక జీవన విధానమని కనుక హిందుత్వం అనే మాట సరైనది కాదని కొందరు అంటున్నారు.

యోగ విద్య పాశ్చాత్యులకు ఎక్కువ ఆమోదయోగ్యంగా కనబడింది. హఠ యోగంలోని ఆసనాలు, శారీరకమైన, భౌతికమైన అంశాలు సహజంగానే పాశ్చాత్యులను ఆకర్షించాయి. పాశ్చాత్య మేధస్సు ఎక్కువగా ఈ భౌతిక ప్రపంచాన్నే

శోధించింది. సనాతన ధర్మాన్ని సూచించే 'యోగ' అనే పదం ప్రస్తుతం కేవలం కొన్ని ఆసనాలకు మాత్రమే పరిమితం అయింది. నిజానికి హఠ యోగం మన శరీరాన్ని శుద్ధిచేసుకుని అంతిమ సత్యాన్ని తెలుసుకునేందుకు సిద్ధం కావడానికి ఒక సాధనం మాత్రమే. అది లక్ష్యం కాదు. ధ్యానం మొదలైన ఆధ్యాత్మిక మార్గాలతో అది ఒక భాగం మాత్రమే. హఠయోగపు లక్ష్యం ఆత్మ సాక్షాత్కారం.

పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో ఒక శతాబ్దిగా యోగ విద్య ప్రాచుర్యం పొందింది కనుక ఇప్పటికైనా పాశ్చాత్యులు యోగ విద్య వెనుక ఉన్న అసలు సాంప్రదాయాన్ని తెలుసుకోగలగాలి. ఆ ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయం లోనే ఆయుర్వేదం, సంస్కృతం, ఖగోళవిజ్ఞానం, సంగీతం, నృత్యం, వంటి మార్గాలు కూడా ఉన్నాయని గుర్తించాలి. అలాగే హిందువులు కూడా తాము ఆచరించే ఆచార వ్యవహారాల వెనుక ఉన్న ఆధ్యాత్మిక సత్యాలను గ్రహించగలగాలి.

సనాతన ధర్మాన్ని 'యోగ సంస్కృతి' 'యోగ శాస్త్రం' అని అనవచ్చును. భారతీయ నృత్యపద్ధతి యోగ విద్యలోని శారీరక భంగిమలను అనుసరిస్తుంది. యోగ విద్యలోని తత్వమే ఆయుర్వేద విద్యకి ఆధారం. శబ్ద స్వరూపాన్ని వివరించే సంస్కృత భాష యోగ విద్యపై ఆధారపడినదే. శారీరక సంతులనాన్ని సాధించడానికి యోగాసనాలు ఎలా ఉపకరిస్తాయో, ధ్యానం మానసిక ప్రశాంతతని సాధించడానికి అలా ఉపయోగపడుతుంది.

హిందుత్వం విశ్వజనీనమైన యోగ సాంప్రదాయాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది. దేవతా విగ్రహాల రూపురేఖలు, ఆహార నియమాలు వంటి విషయాలు కూడా ధర్మ సూత్రాలకు అనుగుణంగా ఏర్పరచబడినవి. అంతేకాని అవి సాధారణ ఆచారాలు, అలవాట్లు కావు. కనుక హిందుత్వాన్ని అర్థం చేసుకోవాలనుకునే వారు దానిని ఒక ఆధ్యాత్మిక సంస్కృతిగా గుర్తించి పరిశీలించాలి. అంతేకాని పాశ్చాత్య మతాల మాదిరిగా అది ఒక వ్యవస్థీకృత మతమని, ఆరాధనా పద్ధతి అని పొరబడకూడదు. కనుక కేవలం ధ్యానం చేయడం, యోగాసనాలు అభ్యాసం

చేయడంతో సరిపెట్టుకోకుండా మనకు మనమై ఆధ్యాత్మిక జీవన విధానాన్ని అంబరమవోవాలి.

అనేక మంది పాశ్చాత్యులు యోగ, వేదాంతం, ఆయుర్వేదం అధ్యయనం చేస్తున్నారు. అనేక మంది సంస్కృత పేర్లు పెట్టుకుంటున్నారు. అయినా చాలా తక్కువ మంది మాత్రమే తమని తాము హిందువులుగా భావిస్తున్నారు. కొందరు అలా చేయడం విచేసి మలాన్ని అంగీకరించినట్లు అవుతుందని, తమ అస్తిత్వం నశిస్తుందని నిరాకరిస్తున్నారు. ఇలా అటువంటివారికి సనాతన ధర్మ స్వరూపాన్ని వివరిస్తే అప్పుడు వాళ్ళు కూడా తాము ఆ విశ్వజనీనమైన సంప్రదాయానికి చెందిన వారమేనని అంగీకరిస్తారు.

అంబరానితనం, కుల తత్వం, ఆర్థిక, సామాజిక వెనుకబడినతనం వంటివాటికి హిందుత్వం ప్రతీక అని అంటే ఎవరికైనా ఆ హిందుత్వాన్ని ఆమోదించడానికి సంచేహం కలగవచ్చును. కాని సనాతన ధర్మం ఆత్మసాక్షాత్కారాన్ని, అంతిమ సత్యాన్ని ప్రవచిస్తుందని అంటే ఒప్పుకోనివారు ఉండరు.

సనాతన ధర్మంలో పేర్కొనబడిన ఆధ్యాత్మిక విషయాలు సర్వ సృష్టికి సంబంధించినవి. అవి ఏ ఒక్క ప్రవక్త, రక్షకుడు, గ్రంథం, చర్చిలకు మాత్రమే పరిమితమైనవి కావు. ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందిన యోగులు, ఋషులు దర్శించిన ఆధ్యాత్మిక సత్యాలను సనాతన ధర్మం అనవచ్చును. సృష్టిలోని సకల జీవరాశులు పరమ సత్యాన్ని దర్శించడానికి చేసే నిరంతర ప్రయత్నాన్ని సనాతన ధర్మం ప్రతిబింబిస్తుంది. కాలంలో సంబంధం లేకుండా వర్తమానంలో, భూతకాలంలో, భవిష్యత్తులో మనకు అంతిమ సత్యంలోగల సంబంధాన్ని వివరిస్తుంది సనాతన ధర్మం.

హిందుత్వం తల్లి అయితే మిగిలిన మతాలు ఆమె పిల్లలు. తల్లి మూదిరిగానే ఆమె ఎప్పుడూ పిల్లల్ని వివరించుచు, ఖండించుచు. పైగా పోషిస్తుంది.

అవసరమైప్పుడు మాత్రమే మందలిస్తుంది. హిందుత్వం ద్వారా అన్ని మతాల సారాన్ని, వాటి అంతిమ లక్ష్యాన్ని మనం గ్రహించవచ్చును.

సత్యం సనాతనమైనది. అది ఏ పంథాకి, మతానికి, వ్యక్తికి, వర్గానికి పరిమితమైనది కాదు. సకల జీవులలో ఉన్న ఆత్మ స్వరూపమే ధర్మం లేదా సత్యం అని సనాతన ధర్మం తెలుపుతోంది. అది ఏ పరిమితులకు లోబడదని, ప్రతి వ్యక్తి స్వానుభవం ద్వారానే దానిని తెలుసుకోవాలని కూడా తెలుపుతోంది.

సనాతన ధర్మానికి పరిమితులు లేకపోయినా దానిలో శాశ్వతమైన సూత్రాలు, జీవన విధానం ఇమిడి ఉన్నాయి. సనాతన ధర్మం కర్మ సిద్ధాంతాన్ని (ఏది నాటికే అదే పంట లభిస్తుంది), ఇతర శాశ్వత సూత్రాలను మనకు అందించింది. సృష్టి ద్వారా ప్రకటితమవుతున్న అనంత శక్తిని గుర్తించి ఆ శక్తితో మానవ జీవితాన్ని సమన్వయం చేసుకోవడం ఎలాగో వివరించింది. అందులో భాగంగా ప్రకృతి శక్తులను భగవంతుని వివిధ రూపాలుగా ఆరాధించడం, పూజించడం నేర్పింది. భూమాతని పూజించాలని చెప్పింది.

సనాతన ధర్మం ఆచరణాత్మకమైనది. అది కేవలం బుద్ధి ద్వారా, విశ్లేషణ ద్వారా తెలుసుకోగలిగినది కాదు. అది పరమ సత్యాన్ని మనంత మనం ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకోవడానికి కావలసిన పద్ధతిని, మార్గాన్ని తెలియజేస్తుంది. అంతేకాని సత్యం అంటే ఎలా ఉండవచ్చునో వివరించడానికి, మనకి తెలియజేసేందుకు ప్రయత్నించదు. కనుక అటువంటి పద్ధతులు వైవిధ్యభరితమైనవి, అనేకం ఉంటాయి. వాటిలో యోగాసనాలు, శ్వాస వ్యాయామం, మంత్రాలు, ఆచారాలు, ధ్యానం ఇలా అనేక పద్ధతులు ఉంటాయి. అలాగే ఈ పద్ధతులను సరిగ్గా పాటించేందుకు కొన్ని జీవన సూత్రాలను ఏర్పరచింది. అహింస, సత్యనిష్ఠ, శాకాహారం వంటివి అలాంటి సూత్రాలు. ప్రతి వ్యక్తి తనంత తాను సాధన చేసి ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని, ఆత్మ సాక్షాత్కారాన్ని పొందేందుకు మార్గాన్ని సూచిస్తుంది కాని కేవలం కొన్ని విషయాలను సమీక్షిస్తే చాలునని చెప్పదు.

హిందుత్వం సనాతన ధర్మపు నమూనాగా రూపొందింది. కాల ప్రభావానికి

లోనయినా ఇష్టచికి అది సూతన ఛర్మానికి స్థితికగానే నిలచి ఉంది. హిందుత్వంలో ఉన్న విశాలత్వం మరే మతంలో లేదు. భగవంతుని ఏరూపంలోనైనా, ఏపేరునైనా, రూపరహితంగానైనా పూజించవచ్చని తెలిపేది హిందుత్వం మాత్రమే. భగవంతుని తండ్రిగా, తల్లిగా, సోదరునిగా, సోదరిగా, స్నేహితుడిగా, గురువుగా ఎలాగైనా భావించవచ్చని దివరికి అన్నింటి భగవంతుని చూడటమేకాక మనలోని భగవంతుని దర్శించగలగడమే అంతిమ లక్ష్యమని హిందుత్వం తెలుపుతుంది. మనలోని ఆత్మతత్వాన్ని తెలుసుకునేందుకు సహాయపడే ఏమార్గమైనా సరైనదేనని చెబుతుంది.

మత మార్పిడులు, మూఢవిశ్వాసాలు వ్యాప్తి చేసిన మతాలు పుట్టుకముందు ప్రాచీన కాలంలో ఉన్న అన్ని మతాలు హిందుత్వాన్ని పోలి ఉన్నాయి. ప్రాచీన గ్రీకు, రోమన్లు హిందువుల మాదిరిగానే మూర్తిపూజలు జరిపేవారు. అలాగే ఈజిప్ట్ వాసులు, బాబిలోనియన్లు, చైనాలోని టావోమతస్థులు, అమెరికాలోని మాయా, ఇంకా ఇతర మతస్థులు దేవతా పూజలు చేసేవారు. ఇదే పద్ధతి ఆఫ్రికా, పసిఫిక్ దీవులలో కూడా కనబడుతుంది. జుడాయిజంలో కూడా హిందుత్వపు లక్షణాలు కనిపిస్తాయి. మతం కేవలం ఒక కృతిమమైన, బాహ్యమైన విశ్వాసం కాదని అది ఒక సంస్కృతి లేదా జీవన విధానమనే భావన వీటిలో కనిపిస్తుంది. అన్ని ఖండాలలోని స్థానిక, గిరిజన విశ్వాసాలను పరిశీలిస్తే భూమికి సంబంధించిన భావనలు, విశ్వాసాలు హిందుత్వంలో మాదిరిగానే ఉంటాయి. కనుక హిందుత్వం సంకుచితమైన ఆరాధనా పద్ధతుల కంటే విశాలమైన, లోతైన ఆధ్యాత్మిక సంపదని కలిగి ఉన్నదని స్పష్టమవుతోంది.

అందుచేత మతపరమైన ఆలోచనా విధానంలో హిందుత్వపు ప్రాముఖ్యతని తెలియజెప్పడం చాలా అవసరం. హిందుత్వాన్ని సరిగ్గా నిర్వచించాలి. అది ఆధునిక మేధస్సుకి పూర్తిగా ఆకళింపు కాలేదు. ఆధునిక పాశ్చాత్య విద్యని పొందిన హిందువులు కూడా తమ సొంత సంప్రదాయాన్ని అర్థం చేసుకోలేకపోతున్నారు. స్వామి వివేకానంద వంటి వారు హిందుత్వపు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని వివరించినా, ఆ

జ్ఞానం అత్యంత విశాలమైనది, ఆచరణాత్మకమైనది కావడం వల్ల ఎక్కువమందికి అర్థంకావడం లేదు.

మనలో చాలామంది కొద్దిగా చదివిన మీదట క్రైస్తవం, ఇస్లాం, జూడాయిజం, బౌద్ధమతాలను గురించి చెప్పగలుగుతున్నాం. అయా మతాలను తెలుసుకోవడానికి ఆయా వ్యక్తుల గురించి తెలుసుకుంటే సరిపోతుంది. కాని యోగ, వేదాంతాలకు సంబంధించి అధ్యయనం చేయగలిగిన వారు కూడా హిందుత్వాన్ని నిర్వచించగలరా ? హిందుత్వాన్ని సనాతన ధర్మం, విశ్వజనీనమైన ధర్మం అంటారని ఎంతమందికి తెలుసు ? అసలు హిందుత్వపు గొప్పదనమంతా దానిని సులభంగా నిర్వచించలేక పోవడంలోనే ఉంది. దానిలో ప్రకృతిలోని సంక్లిష్టత, నిగూఢత ఇమిడి ఉన్నాయి. కాని దానిని అర్థం చేసుకోకుండా మతం అంటే ఏమిటో మనం నిర్వచించలేము.

హిందుత్వాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి కొంత ఇటీవలి చరిత్రని గమనించాలి. భారత్ రెండువందల సంవత్సరాల పాటు బ్రిటిష్ పాలనలో ఉండడమే కాక అంతకుముందు ఐదువందల సంవత్సరాల పాటు ఇస్లాం పాలన చవిచూసింది. ఈకాలంలో హిందుత్వం అణచి వేయబడింది. హిందువులు తమ మతాన్ని బహిరంగంగా అనుసరించడాన్ని నిషేధించడం జరిగింది. హిందువులను బలవంతంగా మతం మార్చడానికి ముస్లిం పాలకులు చేసిన ప్రయత్నం మానవ చరిత్రలోనే ఘోరమైన మారణ కాండకు దారితీసింది. మతం పేరున పన్నులు విధించబడ్డాయి. బ్రిటిష్ పాలకులు ఇక్కడి సంపదని కొల్లగొట్టారు. ఈనాటికీ హిందువులను మతం మార్చడానికి ముస్లిములు, క్రైస్తవులు కోట్లాది రూపాయలు ఖర్చు చేస్తున్నారు.

ఇటువంటి దాడి మూలంగా హిందుత్వం ముడుచుకుపోయింది. శ్రభుత్వాలు, కోర్టులు విదేశీపాలకుల చెప్పుచేతల్లో, హిందుత్వ వ్యతిరేక మతాల కనుసన్నల్లో మెలగడం వల్ల విద్యాసంస్థలు హిందూ వ్యతిరేకుల అధీనంలో ఉండడం వల్ల హిందువులు తమ మతాన్ని ఆచరించే వీలు లేకుండా పోయింది. ఈ బ్రిటిష్

విద్యా విధానం లేదా క్రైస్తవ విద్యావిధానం నేటికీ భారత దేశంలో కొనసాగుతోంది.

అశ్వర్యకరమైన విషయమేమంటే హిందుత్వానికి సంబంధించి మనకి తెలిసిన విషయాలన్నీ భారత్‌ని క్రైస్తవమయం చేయాలని, పరిపాలించాలని ప్రయత్నించిన మిషనరీలు, సామ్రాజ్యవాదులు ప్రచారం చేసినవే. నిజానికి వారికి ఎవరికీ హిందుత్వపు ఆధ్యాత్మిక సంస్కృతిని తెలుసుకునే సామర్థ్యంకానీ, శక్తికానీ లేవు. హిందుత్వమంటే వెనుకబడిన, మూఢాచారాల పుట్టు అని, హిందువులు విగ్రహారాధకులని, భూతప్రేతాలను పూజిస్తారని ప్రచారం చేయడం ద్వారా హిందుత్వం పట్ల ఏకపక్షభావాన్ని కలిగించి ఎక్కువ మందిని మతం మార్చవచ్చని మిషనరీలు ప్రయత్నించారు. అటువంటి మిషనరీలు ఏనాడూ ఋషులు, ద్రష్టలు చెప్పిన విషయాలను తెలుసుకోవడం కానీ, యోగవిద్య, ధ్యానం అభ్యసించడం గానీ చేయలేదు. వాళ్లు అమెరికా, చైనా ఇతర పాశ్చాత్యేతర మతాలపై సాగించిన దుష్ప్రచారాన్నే హిందుత్వం గురించి కూడా చేశారు. ఇస్లాం ఎలాంటిదో క్రైస్తవ మిషనరీలు ఎప్పుడైనా వివరించారా ? మిషనరీలు ఇస్లాం గురించి ఏం చెప్పారో ఎప్పుడైనా మనం తెలుసుకోవడానికి ప్రయత్నించామా ? కానీ హిందుత్వం గురించి మూత్రం మూక్ష్మముల్లర్, గ్రీఫిత్, మోనియర్ విలియమ్స్ వంటి పాశ్చాత్యుల అభిప్రాయాలను మాత్రం మనం అంగీకరిస్తున్నాం. నిజానికి వీరంతా హిందుత్వాన్ని నాశనం చేయడానికి ప్రయత్నించారు.

ఆధునిక భారతంలో నాస్తిక భావాలను వ్యాప్తి చేసిన కమ్యూనిస్టులు విశ్వవిద్యాలయాల్లో ఆధిపత్యం చెలాయించారు. వీరు ఏనాడూ హిందుత్వపు గొప్పదనాన్ని తెలుసుకునేందుకు, ఇతరులకు తెలియజేప్పేందుకు ప్రయత్నించలేదు. ప్రస్తుతం హిందుత్వం గురించి కమ్యూనిస్టు అభిప్రాయాలే ప్రచారంలో ఉన్నాయి. అందుచేత హిందుత్వాన్ని ఆధునిక ప్రపంచపు ఆలోచనల వెలుగులో అధ్యయనం చేసి వివరించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

హిందుత్వం భారత్‌కి మాత్రమే పరిమితం కాలేదు. అన్ని దేశాల్లో

3. మతం, ఆధ్యాత్మికత

మతం మానవ జీవితంలో అత్యంత ప్రముఖమైన పాత్ర వహిస్తుంది. కాని అది అత్యంత క్లిష్టమైనది. పరస్పర వ్యతిరేకాంశాలు ఎన్నో అందులో ఉన్నాయి. మతం ద్వారా వ్యక్తుల్లో నైతిక విలువల వ్యాప్తి జరుగుతుంది. తద్వారా వ్యక్తులు ఉన్నతమైన చేతనా స్థాయికి పురోగమించ గలుగుతారు. యోగులు, మునులు, ద్రష్టలు ఆ పురోగతిని సూచిస్తారు. మరో వైపు మతాల వల్ల సమాజంలో ద్వేషం, పరస్పర అవిశ్వాసం పెరిగాయి కూడా. దీనివలన అనేక యుద్ధాలు, మారణకాండ సంభవించాయి. మత ప్రచారం, మత మార్పిడులు, ఇంక్విజిషన్, క్రూరేష్లు, పవిత్రయుద్ధాలు, మతం పేరున తీవ్రవాదం మొదలైనవన్నీ ఇందుకు ఉదాహరణలు.

మతం అంటే 'కలిపేది' అని అర్థం. ఆత్మని పరమాత్మతో కలిపేది మతం. యోగ విద్యకూడా ఆత్మ పరమాత్మల ఏకీకరణకి దోహదం చేస్తుంది. వ్యక్తుల మధ్య పరస్పర అవగాహనని పెంచి వారు తమ ఆత్మ స్వరూపాన్ని తెలుసుకునేందుకు సహకరిస్తుంది మతం. కాని మతాన్ని సరిగా అర్థం చేసుకోకపోతే దానివలన తోటివారిని ద్వేషించడం, వాళ్ళు నరకానికి పోతారని నిందించడం వంటి దుర్లక్షణాలకు దారి తీస్తుంది. హత్యలు, మారణకాండ, సంస్కృతుల నాశనానికి కారణమవుతుంది.

ఇలా మతం మనిషితో ఉన్నత ఆదర్శాలను ప్రేరేపించ వచ్చును లేదా అధఃపాతాళానికి తోసి వేయవచ్చును. దీనికి కారణం మతం మానవ జీవితానికి, పురణానికి మించిన లక్ష్యాన్ని గురించి, విలువల గురించి చెప్పుతుంది. అటువంటి లక్ష్యం మనలో ఆలోచనని, సద్భావనని పెంచవచ్చును లేదా మనలో మూఢత్వానికి దారితీయవచ్చును. భగవంతుని గురించిన ఆలోచనలు, మన ప్రవర్తనని తీర్చిదిద్దితే మంచి జరుగుతుంది. కాని అదే అందరూ ఒకే విధంగా ఆలోచించాలని, ఒకే విషయాన్ని అంగీకరించాలనే మూఢత్వాన్ని పెంచితే నష్టం వాటిల్లుతుంది. మన ఆలోచనలను, బుద్ధిని ప్రభావన చేసుకునే విధంగా మనను పరమాత్మ లేదా

భగవంతుని వైపు మరల్చుకొనినదే నిజమైన మతం. లోపభూయిష్టమైన మతం దురభిప్రాయాలను, పరిమితమైన ఆలోచనలనే పరమార్థ, భగవంతునిగా రూపొందించాలని ప్రయత్నిస్తుంది.

మతాన్ని అర్థం చేసుకోవాలంటే దానిని ఒక జీవన విధానంగా పరిశీలించాలి గాని అది కేవలం కొన్ని విశ్వాసాలతో కూడుకున్నదని పొరబడకూడదు. మతం నైతిక, మానసిక, ఆధ్యాత్మిక సంస్కృతికి సంబంధించిన ఒక వ్యవస్థ అని గుర్తించాలి. ప్రాచ్య దేశాలలో మూదిరిగా మనిషికి మార్గం చూపే ధర్మంగా మతాన్ని పరిశీలించాలి. అలాకాక పోతే పరస్పర విరుద్ధమైన విశ్వాసాల నుండి మతపు అంతిమ సారాన్ని, లక్ష్యాన్ని మనం గుర్తించలేము. ఇందుకు మతం మనసు అంతిమ సత్యంతో కలిపే ఒక మార్గమని గుర్తించాలి. అదే యోగవిద్య మనకు తెలుపుతుంది. భారతదేశం మనకు అందించిన దృక్పథం ఇదే. ఇక్కడ వ్యక్తులు ఇతరులను మతం మార్చడానికి కాక నిరంతరం సత్యాన్ని దర్శించడానికే ప్రయత్నించారు. అందుకనే ఇటువంటి దృక్పథం ఏర్పడింది.

ఎవరికి నచ్చిన ఆరాధనా పద్ధతిని వారు అనుసరించ వచ్చునని, కనుక మతాన్ని గురించి చర్చించడం మంచిది కాదని మనం అనుకుంటూ ఉంటాం. కాని ఆధునిక ప్రపంచంలో అన్ని సంస్కృతులను, పద్ధతులను అర్థం చేసుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. ఎవరి మతాలు వారివి, ఎవరి విశ్వాసాలు వారివి అని గిరిగీచుకుని కూర్చోవడం వివిధ దేశాలు తమతమ భాషలను మాత్రమే ఉపయోగించుకుంటూ అన్ని దేశాల మధ్య పరస్పర భావ వినిమయానికి అవసరమయ్యే సార్వత్రిక భాషని రూపొందించుకోక పోవడం లాగా ఉంటుంది. ఇది పరమతసహనమని పొరబడవచ్చును. కాని నిజానికి ఇది అభద్రతాభావాన్ని, భయాన్ని సూచిస్తుంది. మతం మానవజాతి మొత్తానికి సంబంధించినది కనుక ఏ మతాన్నైనా మనం పరిశీలించవచ్చును. విజ్ఞాన శాస్త్ర విషయాలను ఎటువంటి హద్దులు లేకుండా ఎవరైనా ఎలాగైతే అధ్యయనం చేయవచ్చునో ఇది కూడా అంతే.

మతం జీవనం, మరణానికి సంబంధించిన అంతిమ విషయాలను

చర్చిస్తుంది. కనుక శోధించడం ద్వారా, ప్రశ్నించడం ద్వారా మతాన్ని తెలుసుకోగలుగుతాం. మతం ద్వారా సాధించదలుచుకున్నది ఏమిటి ? అని ప్రశ్నించుకోవాలి. మనం నిజంగా సత్యాన్ని తెలుసుకునే ప్రయత్నం చేస్తున్నామా ? లేక మతం కేవలం కొన్ని విషయాల పట్ల విశ్వాసం కలిగి ఉండమని ప్రబోధిస్తూ మన అన్వేషణని ఆపివేస్తోందా ? అన్న ప్రశ్నలు వేసుకోవాలి.

మతం మననిమనం తెలుసుకునేందుకు, ఇతరులతో సవ్యంగా వ్యవహరించేందుకు ఉపకరిస్తోందా ? లేక ప్రపంచాన్ని జయించాలనే మిషనరీ ప్రవృత్తి పెంపొందిస్తోందా ? మతం మనం పొందే అంతిమ సత్యం లేకఅనందాన్ని సూచిస్తోందా ? లేక ఫలానా విశ్వాసం లేని వారిని శిక్షించాలని చెప్తోందా ? మతం సత్యాన్వేషణకి సహకరించాలి. అద్భుతమైన ఈ విశ్వం వెనుక గల శక్తిని, తత్వాన్ని తెలుసుకునేందుకు దోహదపడాలి. అలా దోహదపడని మతాన్ని మతం అనడానికి వీలు లేదు. మరేదైనా అనవచ్చును.

మతం మనకి ఏం ఇవ్వాలి ? కేవలం స్వర్గానికి వెళతారన్న హామీ, ఒక సిద్ధాంతాన్ని మూత్రం ఇస్తే చాలా ? ఒక గ్రంథమే మతమా ? మనం స్వయంగా ఆలోచించి తెలుసుకోవలసినవి ఏవీ లేవా ? మన అభివృద్ధిని, స్వాసలంబనని ప్రక్కకు పెట్టి కేవలం ఒక 'మహా పురుషుని' నమ్ముకుని, ఆయన 'రక్షణ' పొందడమే దాని పరమావధా ? మతమంటే మానవ సంబంధమైన విషయాలను మాత్రమే చెపుతుందా ? లేక సామాజిక పరిమితులను, సాంస్కృతిక పరిమితులను కూడా దాటి భగవంతుని గురించి వివరిస్తుందా ? మనం సృష్టించుకున్న మతాలు మనని మృత్యువు, దుఃఖాల నుండి దాటిస్తాయా ? ప్రేమని, శాంతిని ప్రసాదిస్తాయా ? అలాకానప్పుడు ఇలాంటి మతాలన్నింటిని ప్రక్కకు పెట్టి సత్యాన్వేషణ సాగించడమే నిజమైన మతం.

ఏఏ ఆలోచనలని, ఆచారాలను మతం అనాలి ? సత్ప్రవర్తన, మంచి ఆలోచన చేయడంతో పాటు కేవలం బుద్ధికి, అహంకారానికి పరిమితమైపోవడం మతమా ?

మనం మంచి అనుకున్నదే అందరూ అంగీకరించేలా చేయడం, మన ధోరణిలో అందరూ ఆలోచించేట్లు చేయడం, మన ఆలోచనలకు భిన్నంగా ఉన్న ఆలోచనాధోరణిని వ్యతిరేకించడం మతం అవుతుందా ? దేవాలయానికి, చర్చికి వెళ్లడమే మతమా ? మన ఆలోచనలు, నమ్మకాలలో మార్పు తెచ్చుకోవడమూ లేక మన చేతనలో మార్పు రావడమూ ? యోగ, ధ్యానం వంటి ఆధ్యాత్మిక మార్గాలు అనుసరించడమూ లేక కేవలం ఒక ఆరాధనా పద్ధతిని పాటించడమూ ? ఏది మతం ?

మతంలో ఉన్న విశ్వజనీనమైన అంశం ఏది ? అది పవిత్ర గ్రంథాలు, చర్చిలు, మతగురువులలో ఉందా ? మత యుద్ధాలు, వివాదాలలో ఉందా ? లేక మన అంతరాంత రాశిలో ఉందా ? సత్యం మతాలన్నింటికీ సంబంధించినది కాదా ? అది పీటన్నింటికీ అతీతమైనదా ? ఆధ్యాత్మికత అంటే ఏమిటి ? అది వ్యవస్థీకృత మతాలలో ఉన్నదా ?

మన అంతరాత్మని లోతుగా పరిశీలిస్తే మనకి మతం పట్ల నిజంగా ఆసక్తి లేదని తెలుస్తుంది. వ్యాపారం, క్రీడలు, వినోదాలు, రాజకీయాలు వంటి రంగాలలో మనం చూపే ఆసక్తి మత విషయాలపై చూపం. ఎందుకంటే ఆయా విషయాలన్నీ మతం కంటే సులభంగా గ్రహించ గలిగినవి, వివాదరహితమైనవి. పైగా మతం అనగానే మనకి మధ్యయుగంలో మతం పేరున సాగిన చుష్కార్యాలు గుర్తుకు వస్తాయి. పాపం, నేరభావన, భయం, తీర్థ ప్రవృత్తి వంటివి మతంతో ముడిపడి ఉండడంతో అటువంటి విషయాలపట్ల సహజంగానే ఆసక్తి కలుగదు. అందుకనే నేడు చర్చికి వెళ్ళడం కంటే ఫుల్ బాల్ ఆటకే ఎక్కువ ప్రాధాన్యత నిస్తున్నారు. తమకు నచ్చిన సినిమా నటుడికి ఇచ్చే గౌరవం మతాధికారికి ఇవ్వడం లేదు.

ఒక వేళ మతం పట్ల ఆసక్తి చూపినా అందులోని విశ్వజనీన సత్యాన్ని పట్టించుకోవడం లేదు. ప్రత్యేకమైన 'మనచర్చి' 'మన' మతాధిపతులు, 'మన' దేశం, 'మన' ప్రజలు, 'మన' మత వ్యాప్తి మతాన్ని రాజకీయపరంగా వ్యాప్తి చేయడం వంటి విషయాలకే పరిమిత మవుతున్నారు. ధ్యానానికి ఏ మాత్రం ప్రాధాన్యత నివ్వక

కేవలం ఇతరులను విమర్శించడానికే ప్రయత్నిస్తున్నారు. మన సంకుచితమైన మనస్తత్వానికి సద్బావనా రాహిత్యానికి, అశాంతికి, అజ్ఞానానికి మతం అని పేరు పెట్టి అలా ఉండడమే భగవంతుని ఆరాధించడమని, పూజించడమని భ్రమ పడుతున్నాం.

అదృష్ట వశాత్తు ఇప్పుడిప్పుడే మనం గత రెండు వేల సంవత్సరాలుగా వ్యవస్థీకృత మతాలు సాగిస్తున్న ఆధిపత్యం నుండి బయటపడుతున్నాం. మతం అంటే కొన్ని విశ్వాసాలు కలిగి ఉండడం, ఫలానా మతమే పవిత్రమైనది, అందులోనే సత్యం ఉన్నది అనేటువంటి మధ్యయుగపు మూఢత్వం సన్నగిల్లుతోంది.

పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో మతం అంటే ఒక ప్రవక్త, ఒక గ్రంథం, ఒక వర్గానికి చెందినదనే అర్థం ఉంది. ఆయా మతస్తులు మిగతా మతాల వారిని తమ మతంలోకి మార్చుకోవడానికి ప్రయత్నించ వచ్చును. ఇది విశ్వజనీనమైన సత్యంఒకటి ఉన్నది అనే భావనకి పూర్తిగా వ్యతిరేకం. పాశ్చాత్య మతం సత్యాన్ని అత్యానుభవంగా గుర్తించక కేవలం బాహ్యమైన పద్ధతులకి, ప్రాతినిధ్యానికి విలువ నిచ్చింది. ఇలాంటి మతంలో ఒకే దేవుడు ఉండవచ్చును. కాని సమాజాన్ని అది విశ్వసించే వారు, విశ్వసించని వారు అని రెండుగా విభజిస్తుంది. విశ్వసించని వారిని విశ్వసించేవారు మత మార్పిడి చేయవచ్చని, వారిని జయించ వచ్చని అంటుంది. దీని వలన సర్వత్రా అశాంతి, ద్వేష భావన పెరిగిపోతుంది. అలాంటి మతపు లక్ష్యం భగవంతునితో ఐక్యం కావడం కాదు, అవిశ్వాసులను నాశనం చేయడమే. మనలో మార్పుని తీసుకురావడానికి బదులు మనం విశ్వసించే విషయాలను నమ్మని వారిలో మార్పుతేవాలనే దురభిప్రాయాన్ని కలిగిస్తుంది. కాని రానురాను ప్రపంచంలోని మనమంతా ఒకే మానవ సమూహమనే భావన బలపడుతున్నప్పుడు ఇటువంటి వేర్పాటు వాద ఘోరణులు పని చేయవు. అవి మతాలుగా గుర్తింపుని కోల్పోతాయి.

పాశ్చాత్య దేశాల్లో ఈనాడు చర్చికి వెళ్ళేవారి సంఖ్య గణనీయంగా

తగ్గిపోతోంది. తమని తాము క్రైస్తవులుగా పిలుచుకున్నా మతపరమైన వక్షతులను, ఆచారాలను పాటించేవారు చాలా తక్కువ. నిజానికి పాశ్చాత్యదేశాల్లో ఇప్పుడు మతం అంటే తిరోగమనవాదం. చర్చి నిరంకుశత్వానికి, మూఢత్వానికి గుర్తు. ఒకే మతం సత్యమైనది అన్న భావనకి విలువ లేదు. అసలు ఏ మతం నిజం కాదనే సందేహానికి కొందరు తోనవుతున్నారు.

ఆసియాలో కూడా ఇదేమార్పు కనబడుతోంది. యువత పాశ్చాత్య దేశాల నుండి దిగుమలైన పాప సంగీతం పట్ల ఆసక్తి చూపుతున్నారు కానీ తమ మతం, ఆధ్యాత్మిక సంస్కృతులను పట్టించుకోవడం లేదు. విద్యావంతులు ఆధునికత, శాస్త్రీయత, మానవతల పేరుతో తరుచు తమ మత సాంప్రదాయాలను విమర్శిస్తున్నారు.

వ్యవస్థీకృత మతాల పట్టు క్రమంగా నడలిపోవడంతోపాటు సనాతన, శాశ్వత తత్వాన్వేషణ పట్ల శ్రద్ధ, ఆసక్తి పెరుగుతున్నాయి. తమ అంతర్గత ఘర్షణని ఎదుర్కునేందుకు ఎక్కువ మంది ఆధ్యాత్మిక సాధన వైపుమొగ్గు చూపుతున్నారు. దీని అర్థం మతం అనేది రూపుమాసి పోతున్నదని కాదు . ఏ మత వక్షతి సరైనది కాదని, ఆచరణ యోగ్యమైనది కాదని తేలిందో దానిని వదిలి పెడుతున్నాం. మతమంటే ఒక విశ్వాసం అనే భావన నశించి అదివైశ్విక సత్యాన్ని తెలుసుకునేందుకు ఒక మార్గం అనే ఆలోచన బలపడుతుంది. పరిమితులు విధించని విశ్వజనీన ఆధ్యాత్మిక మార్గాన్ని చూపే మతం కోసం అన్వేషణ జరుగుతోంది. ధర్మం ప్రతిష్ఠించబడుతోంది.

పాశ్చాత్య దేశాలను వదిలి ఆసియా, ఆఫ్రికాలలో మత వ్యాప్తికి ప్రయత్నిస్తున్న మిషనరీలు క్రమంగా ఇక్కడ కూడా స్థానాన్ని కోల్పోతున్నారు. ఇక్కడి సాంప్రదాయ సంస్కృతులను నాశనం చేయాలనే వారి ప్రయత్నాలు సాగడం లేదు. ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపు ప్రాధాన్యత పెరుగుతోంది.

క్రైస్తవ, ముస్లిం దేశాల్లో మత మూఢ్యం పెరుగుతున్న మూల కూడా నిజం.

ఇది నిజమైన ఆధ్యాత్మికతకి విరుద్ధమైనది. పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో వస్తున్న మార్పులకు వ్యతిరేకంగా ఇటువంటి ప్రతికారాత్మక ధోరణి ఏర్పడింది.

అమెరికాలో క్రైస్తవం కేవలం ఒకపోస్టు మతంగానే వ్యాప్తి చెందింది. పాశ్చాత్య పోస్టు గాయకులు, టీవి ద్వారా మతబోధలు చేసే వారు కలసి మత వ్యాప్తికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఫుట్ బాల్ స్టేడియంలో, ఆఫీసుకు టీవి ముందు మత మార్పిడులు మూకుమ్మడిగా జరిగిపోతున్నాయి. అద్భుతాలు జరుగుతాయని అర్జునేని భవిష్యవాణిని వినిపిస్తున్నారు. ఇలాంటి మత వ్యాప్తి సాగిస్తున్న వారు అనేక ఆర్థిక, శైలిక నేరాలకు పాల్పడుతున్నారు. ఇలాంటి మతంలో పవిత్ర విషయం ఏమూత్రం లేకపోగా, ఆధ్యాత్మికత అసలు లేదు.

ముస్లిం మత మౌఢ్యం మరింత ప్రమాదకరమైనది. మత వ్యాప్తికి తిరిగి హింసామార్గాన్ని అవలంబించడానికి ముస్లిం మతాధిపతులు ప్రయత్నిస్తున్నారు. అయినా అది కూడా ఆధునిక శాస్త్ర సాంకేతిక మార్పులకు ప్రభావితమై కేవలం ప్రసార సాధనాల ద్వారా అనుసరించే మతంగానే మిగిలిపోయింది. ఈ మతం ద్వారా తయారైన తీవ్రవాదులు ఈ ఆధునిక ప్రసార సాధనాలు లేకపోతే పని చేయగలిగేవారు కాదు. పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో విస్తరిస్తున్న పోస్టు మతంలో ఆధ్యాత్మిక విలువలు మచ్చుకైనా కనిపించవు. ఇది ఆధ్యాత్మిక, నైతిక నిస్సారతకు దారితీస్తుంది. భగవంతునితో మనకుగల సంబంధాన్ని తెలుసుకోవలసిన అవసరం ఎంచైనా ఉంది. కాని దానిని మనం విస్మరించాం. ఇతే ఆధునిక భౌతికవాదానికి సరైన జవాబు నూతన ఆధ్యాత్మిక మార్గం కావాలి. అంతేకాని మళ్ళీ పాత మత మూఢాదారాలను, మూఢ విశ్వాసాలను తప్పి బయటకు తీసుకోవడం వల్ల లాభం లేదు. మత మౌఢ్యం ఆ మతస్తుల అభివృద్ధిని, పురోగతిని ఆపివేస్తుంది. భౌతిక వాదానికి మూఢాచారపు తాడుగు తొడిగి అదే సరైనదని నమ్మించే ప్రయత్నం చేస్తుంది.

ఈ మతమౌఢ్యం కమ్యూనిజం నశించినట్లుగానే పూర్తిగా నశిస్తుంది. మత మౌఢ్య పరిపాలనలు, రాజ్యాలు ఆయా ప్రజలలో పెరుగుతున్న అశాంతి,

అసంతృప్తుల మూలంగా నాశనం అవుతాయి. అలాగే అవి ప్రపంచంలో సృష్టిస్తున్న
యుక్త వాతావరణానికి అవే బలవుతాయి.

మనం మత మౌఢ్యాన్ని, శాస్త్రీయ భౌతిక వాదాన్ని రెండింటినీ
అధిగమించాలి. ధ్యాన మార్గం ద్వారా ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి ప్రయత్నించాలి.
వ్యవస్థీకృత మతాల సంకుచిత పరిధులను దాటి ధ్యాన సాధన ద్వారా
ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందడానికి ఎక్కువమంది కృషి చేసే రోజులు వస్తాయి. ఒక
ప్రవక్త, అతని కొద్ది మంది అనుచరుల జీవితాలే మానవాళిలో అత్యున్నతమైనవనే
భ్రమలు తొలగిపోతాయి. ప్రసారసాధనాల మూలంగా ప్రపంచంలోని అనేక
విషయాలు అందరికీ తెలియడం పల్ల మధ్యయుగంలో మాదిరిగా తామే నిజమైన
జాతి అని కొందరు భ్రమపడే అవకాశం లేదు. మన శత్రువుని పరమ దుష్టులుగా
మనం చిత్రీకరించినా మనం చెప్పినదే అందరూ నమ్ముతారని లేదు. కనుక మత
మౌఢ్య ధోరణులను క్రమంగా తిరస్కరిస్తున్నారు. 29.5
DEV

క్రమంగా ప్రపంచం అంతా దగ్గరవుతున్నది. అందుచేత ప్రపంచంలోని వివిధ
విశ్వాసాలను, మత పద్ధతులను కలిగిన వారందరికీ ఒకే విశ్వజనీనమైన ఆధ్యాత్మిక
సాంప్రదాయం అవసరమవుతుంది. వేరువేరు సంస్కృతులు వేరువేరు ఆధ్యాత్మిక
దృక్పథాలను కలిగి ఉన్నాయి. వాటన్నింటినీ మనం ఆమోదించి, గౌరవించగలగాలి.
పాశ్చాత్య కళలే గొప్పవి చైనా కళలుగాని, భారతీయ కళలు గాని తక్కువ స్థాయికి
చెందినవనే ధోరణి మార్చుకోవాలి. భూగోళం మీద ఉన్న మానవ సమూహమంతా
ఒక్కచే అనే భావన బలపడుతున్నప్పుడు ఇతర సంస్కృతులను గౌరవించగలగడం
కూడా చాలా అవసరం. ఆధ్యాత్మిక స్థాయిలోనే అసహనం, మూఢత్వం
కనిపిస్తున్నాయి. HCCIV. 208 29

నూతన ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయాన్ని ఏర్పరచాలను కున్నప్పుడు ఇప్పటి
దాకా ప్రపంచంలో అనుసరించబడుతున్న ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయాలను ఆధారంగా
తీసుకోవలసి వస్తుంది. తూర్పు ఆసియాలో భారత, టిబెట్ ఆధ్యాత్మిక

సాంప్రదాయాలు ఇందుకు ఎంతో ఉపకరిస్తాయి. ఇక్కడి సాంప్రదాయాలు ఏనాడూ సంకుచితం కాలేదు. వేలాది సంవత్సరాల పాటు ఆధ్యాత్మిక మార్గాన్ని, సాధనని అవి పరిరక్షించాయి. అటువంటి సాంప్రదాయాలకు చెందిన గురువుల మార్గనిర్దేశనం ఎంతో అవసరం. పాశ్చాత్య శాస్త్ర విజ్ఞానం ప్రాచ్యదేశాలను చేరుతుంటే ప్రాచ్యదేశాల ఆధ్యాత్మికత, యోగ విద్య పాశ్చాత్యదేశాలలో వ్యాపిస్తోంది. రాబోయే యుగంలో ఈ రెండు విజ్ఞానాల కలయిక జరుగుతుంది.

పాశ్చాత్య దేశాలలో ఆధునికత, శాస్త్రీయ దృక్పథం ఎక్కువనే భావన బలపడింది. ఆధునికత, శాస్త్రీయ దృష్టి వలన అనేక శాస్త్రీయ అవిష్కారాలు జరిగాయి. ఐనా మతం, కళలు సంస్కృతి మొదలైన రంగాలలో పాశ్చాత్య దేశాలలో సంకుచితమైన ధోరణి, మూఢత్వం కనిపిస్తాయి. సామ్రాజ్య వాదయుగంలో సంభవించిన ఆర్థిక శోషణని అభివృద్ధిగా చెప్పుతున్నారు. దీనితో పాటు వ్యాపించిన సాంస్కృతిక సామ్రాజ్యవాద ధోరణి వివిధ దేశాలలోని స్థానిక సంస్కృతులను నాశనం చేయడమే కాక, వాటి గురించి దుష్ప్రచారం జరగడానికి కారణమైనది. ఆయా దేశాల చరిత్ర యూరోప్ చరిత్రలో ఒక చిన్న భాగమనే అభిప్రాయాన్ని కలిగించింది. ఆసియాకి చెందిన మతాలు విగ్రహారాధనని, మూఢవిశ్వాసాలను వ్యాప్తి చేస్తాయనేది కేవలం దురభిప్రాయమని స్పష్టమౌతోంది. ప్రాచీన సంస్కృతులను అధమ స్థాయికి చెందినవని ప్రచారం చేయడం వెనుక రాజకీయ, ఆర్థిక, మత సామ్రాజ్యవాద ధోరణి పని చేస్తోందని తెలుస్తుంది. ఇటువంటి అభిప్రాయం శాస్త్రీయమైన పరిశీలన ద్వారా ఏర్పరుచుకున్నది కాదు. కేవలం ఇతర ఆలోచనా ధోరణులు, పంథాలు సరైనవి కావు అనే మూఢత్వం పల్ల కలిగినది.

ఆసియా సంస్కృతులను పాశ్చాత్య ప్రపంచం చిన్న చూపు చూసే రోజులు పోయాయి. ఆధునిక సంస్కృతి స్థాయిలోనూ ఆసియా సంస్కృతులు కూడా ఉన్నతమైనవని జపనీయులు నిరూపించారు. చైనీయులు, భారతీయులు నిరూపిస్తారు. యోగ, ధ్యానం, ప్రకృతివైద్యం, సంగీతం, చిత్ర తేఖనం మొదలైన

ఆసియాకి సంబంధించిన శాస్త్ర పరిజ్ఞానపు విలువని అంతా గుర్తిస్తున్నారు. శాస్త్రవేత్తలు, కళాకారులు, డాక్టర్లు, వ్యాపారవేత్తలుగా ప్రాచ్యదేశాలకు చెందినవారు ఎటువంటి ప్రగతి సాధిస్తున్నారో అందరికీ తెలిసినదే. తమ ప్రాచీనమైన సంస్కృతి సభ్యతలను వదిలి పెట్టనవసరం లేకుండా ఆసియా వాసులు ఆధునిక ప్రపంచంలో మిగిలిన దేశాలతో ఎలా పోటీ చేయవచ్చనేది జపనీయులు నిరూపించారు.

ఈ సందర్భంలో మనం మళ్ళీ ఒకసారి ప్రాచ్యమతాల స్వభావాన్ని పరిశీలిద్దాం. ఇక్కడ మతం అంటే పాశ్చాత్య దేశాల మతం వంటిది కాదు. మతం అంటే ప్రకృతి నియమం, సత్యం, ధర్మాలను అనుసరించడం. ధర్మం అంటే మన జీవనవిధానం, అంతేకాని కేవలం మన విశ్వాసాలు, మన ఆలోచనలు కావు. భగవంతునితో మన సంబంధాన్ని తెలుసుకునేందుకు ఉపకరించే మార్గం. కనుక కేవలం విశ్వాసం ఆధారంగా ఏర్పడిన మతాలకు కాలం చెల్లింది. ధర్మ మార్గం ప్రాధాన్యతను సంతరించుకుంటోంది.

మతపు స్వరూపం ఎంతో మారుతుంది. ప్రపంచంలోని అనేక మతాల విడిపోయి చిన్నచిన్న వర్గాలు ఏర్పడతాయి. అన్ని మతాలను అధ్యయనం చేయడం పరిశీలించడం ప్రారంభిస్తారు.

ఆసియా, ఆఫ్రికా, దక్షిణ అమెరికాలలో సంస్కృతి, మతం, ఆధ్యాత్మికతలను ఆధారం చేసుకుని ఆధునిక సాంకేతిక విధానాలను ఉపయోగించుకునే ధోరణి మొదలవుతుంది. దీనివలన ప్రాచీనమైన పాశ్చాత్యతర ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయాలు కలిగిన దేశాల తరువాతనే విజ్ఞానశాస్త్రపరంగా ఆర్థికంగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు స్థానం దక్కుతుంది. పాశ్చాత్య దేశాల్లో ఆసియా సంస్కృతులకు చెందిన ధ్యాన పద్ధతుల పట్ల ఆసక్తి పెరుగుతుంది. పాశ్చాత్య, ప్రాచ్య ప్రపంచాల మధ్య హద్దులు చెరిగి పోతాయి.

అన్ని మతాలకు సంబంధించిన సిద్ధాంతపరమైన, ఆచార పరమైన అంశాల ప్రాధాన్యత తగ్గి ఆధ్యాత్మిక విషయాలకు పెద్దపీట వేయడం జరుగుతుంది.

ఇటువంటి మార్పు ప్రారంభమైంది. హిందుత్వం, బౌద్ధం, బాహ్యమతాల పట్ల ఆసక్తి పెరుగుతోంది. అమెరికాకి చెందిన స్థానిక సంస్కృతి సాంప్రదాయాల పట్ల పరిశోధన జరుగుతోంది. ఇటువంటి మార్పులన హిందుత్వపు ప్రాధాన్యత పెరుగుతుంది. ఎందుకంటే హిందుత్వంలో విశ్వజనీనమైన దృక్పథం ఇమిడి ఉంది. రామకృష్ణ పరమహంస, వివేకానంద, అరవింద, యోగానంద, శివానంద, గాంధీ వంటివారు సూతన విశ్వజనీనమైన మతం, ఆధ్యాత్మిక సంప్రదాయాలకు అగ్రభాగాన నిలుస్తారు.

హిందుత్వం కొన్ని వందల సంవత్సరాలుగా కుంచించుకుపోయి, అంతరిస్తున్నట్లుగా కనిపించింది. కానీ ఇప్పుడు అది క్రమంగా ప్రపంచమంతటా వ్యాపిస్తోంది. వేదాంత, యోగ, తంత్ర, ఆయుర్వేదం వంటివి ఆదరించబడుతున్నాయి. సనాతన ధర్మంగా హిందుత్వం ఎప్పుడూ విశాలమైన దృక్పథాన్ని వ్యాప్తి చేసింది. శాస్త్రీయతకి, విశ్వాసానికి సమాన స్థాయి ఇచ్చింది.

హిందుత్వపు లక్షణాలైన విశ్వజనీనమైన దృష్టి, సహనం, విశాలమైన దృక్పథం ప్రపంచంలోని వారందరూ ఆమోదించి, అలవరుచుకుంటున్నారు. కనుక ఈ సనాతన ధర్మాన్ని తిరిగి అధ్యయనం చేయవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

4. మతం, ధర్మం

పాశ్చాత్యదేశాల్లో మతం అంటే కంటికి కనిపించని, అద్భుతమైన శక్తిని నమ్మడం. ఈ నమ్మకం అశాస్త్రీయమైనది, మూఢత్వంతో కూడుకొని ఉండవచ్చును. మతం సాధారణ జీవనానికంటే ప్రత్యేకమైనది, ప్రకృతిని మించినది. క్రీస్తు నీళ్ళని పైన్ గా మార్చడం వంటి అద్భుతాలే మతం అని వారి భావన. మతాన్ని ఆచరించడం వల్ల కలిగే ఫలితాలను మరణించిన తరువాత, స్వర్గంలోనే పొందగలుగుతామనే నమ్మకం బలపడింది. మతానికి జీవితంలోని మిగిలిన సంఘటనలతో సంబంధం ఉండదు. హిందువుల దృష్టిలో అటువంటి మతాన్ని మతం అనలేము. అది ధ్యానం ద్వారా దర్శించిన అంశాలపై ఆధారపడినది కాదు.

ఇటువంటి 'మతం' అనే భావన భారతదేశంలో లేనేలేదు. ఆధ్యాత్మిక బోధనకి ధర్మం అంటే విశ్వజనీనమైన, సనాతన సూత్రాలు, అని పేరు. భారత దేశంలో మతం అనేది కేవలం కొన్ని పిశ్వాసాల పుట్టు కాదు. అది ధర్మాన్ని ఆచరించేందుకు, ఉన్నతమైన చేతనాస్థాయిని అందుకునేందుకు ఏర్పరచబడిన మార్గం. ధర్మాన్ని తెలుసుకోవాలంటే సంకుచితమైన ఆలోచనలు, విశ్వాసాలు వదిలించుకోవాలి. ప్రత్యక్షానంభవం ద్వారానే ధర్మ స్వరూపాన్ని తెలుసుకోగలుగుతాము. హిమాలయ ఋషుల దృష్టిలో ధర్మాన్ని ఆచరించడం, సత్యాన్ని తెలుసుకోవడమే మతం. ధర్మాచరణకి ప్రాధాన్యత నివ్వకుండా మతాన్ని గురించి మాట్లాడితే అది సంఘర్షణకి దారితీస్తుంది. నిజానికి మనం ఆచరించే మతం యోగం, ధ్యానం ద్వారా జరిపే సత్యాన్వేషణలో గుర్తింపుని కోల్పోతుంది. విశ్వజనీనమైన సత్యాన్ని గుర్తించి దాని ఆధారంగా మానవ జీవితాన్ని, సంస్కృతిని రూపుదిద్దేది సరైన మతం. భూమ్యాకర్షణ వంటి భౌతిక సూత్రాలు ప్రపంచంలోని వారందరికీ ఎలా వర్తిస్తున్నాయో అలాగే కర్మ సిద్ధాంతం వంటి ఆధ్యాత్మిక సూత్రాలు కూడా అందరికీ వర్తిస్తాయి. ఇటువంటి విశ్వజనీనమైన ధర్మాలను (సూత్రాలను)

అన్నేషించి తెలుసుకోవాలి. దీనికోసం ఒక విశ్వాసం, సిద్ధాంతాలకు పరిమితం కాకుండా మనం విశాల హృదయం, దృష్టితో ప్రపంచాన్ని శోధించాలి. అప్పుడు సత్యం దానంతటదే మనకి బోధపడుతుంది.

ధర్మం సూతనమైన, శాశ్వతమైన సత్యం. నిప్పుకాలుతుంది అని ఎవరూ చెప్పక్కరలేదు. మంటని చూస్తేనే ఆ విషయం అర్థమవుతుంది. ప్రతి అంశానికి ఒక ధర్మం, స్వభావం, ఉంటాయి. అవి వాటంతటవే బయటపడతాయి. ఇదే విధంగా ప్రతి వ్యక్తికి వైశిష్టిక కార్యకలాపాలలో ఒక పాత్ర ఉంటుంది. ధర్మాన్ని తెలుసుకోవడమంటే సత్యపు ఏకత్వాన్ని మాత్రమే తెలుసుకోవడం కాదు, దాని వివిధ రూపాలను కూడా తెలుసుకోవడం.

భౌతిక ప్రపంచానికి చెందిన విషయాలను మనం సులభంగా గ్రహించగలుగుతాం. కాని మన మనస్సు, మేధస్సుకి సంబంధించిన వివిధ స్థాయిలను తెలుసుకోవడం కొంత కష్టం. ఇతరులను హింసించడం, కష్టాలకు గురిచేయడం మనపై ఎటువంటి ప్రభావాన్ని చూపుతుంది అనే విషయాన్ని వెంటనే చెప్పలేం. ఎందుకంటే ఆ మార్పు మనకు కనిపించడానికి కొంత కాలం పడుతుంది. మన చర్యల ఫలితాలు ఎలా ఉంటాయనేది తెలుసుకోవాలంటే సత్రువర్తన ద్వారా, ధ్యానం ద్వారా మన మనస్సులను శుద్ధి చేసుకోవలసి ఉంటుంది. మంటలో చేయిపెడితే ఎలాగైతే కాలుతుందో, ప్రకృతి సూత్రాలను అతిక్రమిస్తే దానికి తగిన ఫలితం అనుభవించ వలసి వస్తుంది. అసూయ, అత్యాశ, కోపం వంటివి మనకు మాత్రమేకాక ఇతరులకు కూడా హాని చేస్తాయి.

మనకు కేవలం ఒకే ఒక మార్గం, ప్రత్యామ్నాయం ఉంది. విశ్వానికి సంబంధించిన నియమాలను, సూత్రాలను పాటిస్తూ ధర్మబద్ధంగా జీవించడం లేదా మన వ్యక్తిగత ఆకాంక్షలు, కోరికలను తీర్చుకోవడానికి ప్రయత్నించి తద్వారా చిరంతమైన సృష్టిక్రమం నుండి వేరుపడి అధర్మ మార్గం అవలంబించడం.

సర్వజీవులలోని ఆత్మ స్వరూపాన్ని గుర్తించి, దానికి అనుగుణంగా జీవించడమే ధార్మిక జీవనం. దురదృష్టవశాత్తూ వ్యవస్థీకృత మతాలు అన్ని జీవులలో ఆత్మస్వరూపాన్ని దర్శించడం అవేకమని, వ్యక్తిగత కోరికలకు అనుగుణంగా, సృష్టికర్మానికి విపరీతంగా జీవించడమే సరైన మార్గమని బోధిస్తున్నాయి. మతం శాశ్వతమైన సత్యం ఆధారంగా ఏర్పడాలి. అలా కానప్పుడు అది లోపభూయిష్టంగా, సంకుచితం గా ఉంటుంది. అటువంటి మతం వినాశనానికి దారితీస్తుంది.

మానవుని ధర్మం

మానవుని నిజమైన ప్రకృతి, స్వభావం ఏమిటి ? అని మనకి సందేహం కలుగుతూ ఉంటుంది. మన జీవిత పరమార్థం ఏమిటి ? మనవిజ్ఞానం ఏమిటి? అనేవి మనలో చాలా మందికి తెలియవు. పుట్టుక ముందు ఏమిటి? మరణించిన తరువాత ఏం జరుగుతుంది అనేది తెలియదు. సంపద, కీర్తి, అధికారం, ఆనందం వంటివి సంపాదించడం, అనుభవించడమే జీవిత పరమార్థం అని భావిస్తూ ఉంటాం. కాని ఇవేవి శాశ్వతమైన సంతోషాన్ని, ఆనందాన్ని కలిగించవనే విషయం అవి సాధించిన వ్యక్తుల జీవితాలు చూస్తే అర్థమవుతుంది. అలాగే సామూహికంగా మనం రాజ్యాలు ఏర్పరుచుకోవడం, అధికారం సంపాదించడం, ప్రకృతిని అదుపుచేయడం వంటి ఘన కార్యాలు ఎన్ని చేసినా నిజమైన ఆనందం, పరస్పర సహకారం, సద్భావన పొంద లేక పోతున్నామనేది ప్రపంచంలో పెరిగిపోతున్న నేరప్రవృత్తి, యుద్ధ వాతావరణాలను చూస్తే తెలుస్తుంది. ఇతర జీవుల మాదిరిగా కాకుండా మనిషి విశ్వంలో తన స్థానం ఏమిటో తెలుసుకోలేక అందని దానికోసం ఆరాటపడుతున్నాడని స్పష్టమవుతుంది.

మన ఈ సంద్విగ్ధ స్థితికి కారణం ఉంది. విశ్వజనీనమైన సత్యాన్ని దర్శించడమే మానవుడి ధర్మం. జంతువుల మాదిరిగా స్వభావానికి కట్టుబడి ఉండవలసిన అవసరం మానవునికి లేదు. ఇతే ఉన్నత చేతనావస్థకి దారి చూపే ధర్మ బద్ధమైన

మార్గాన్ని అవలంబించడంగాని, అభిమన్యాయానికి చెందిన ఆలోచనలు, స్వభావాలకు లోనై అభోగితి చెందడం గాని, రెండింటిలో ఏదో ఒకటి అనుసరించే అక్షణం మానవునిలో ఉంది. మన కార్యకలాపాలన్నింటిలో ఆత్మ స్వరూపాన్ని గుర్తించగలగడం, విశ్వంలోని చేతనని దర్శించడం మానవుని ధర్మం. ఇతర జంతువుల స్వభావం ప్రకృతిసిద్ధంగా ఏర్పడితే మానవుని స్వభావం, ధర్మం, సాధన ద్వారా పొందవలసినది, కృషిచేసి ఏర్పరుచుకోవలసినది. ఆధ్యాత్మిక సాధన ఇందుకు ఉపకరిస్తుంది.

ఆధ్యాత్మిక జీవనం కేవలం పేర్లు, మూర్తుల వంటి భౌతిక పరిమితులకు లోబడి ఉండదు. ధర్మం అనేది కేవలం ఒక పేరు కాదు. అది సనాతనమైన సత్యానికి ప్రతీక. సృష్టి అంతలా ప్రకటితమయ్యే సత్యాన్ని సనాతన ధర్మం, విశ్వజనీనమైన ధర్మం అంటారు. ఆధ్యాత్మిక సాధన అంటే మన స్వభావం ఏమిటి ? మన కార్యకలాపాల వెనుక సత్యం ఏమిటి ? అనేది పరిశీలించడం. అందుచేత మనని మతపరంగా పవిత్రుడని గుర్తించినా, కాదని వెలివేసినా తేడా ఉండదు. మన ప్రవర్తన ద్వారా మనం ప్రపంచంలో ఉన్నతమైన చేతనా శక్తిని ప్రవేశపెడుతున్నామో లేదా అనేది ముఖ్యం.

ఒక మతానికి పెట్టిన పేరు, దాని స్వరూపం ముఖ్యం కాదు. ఆ పేరు, స్వరూపాలు ఆత్మ స్వరూపాన్ని తెలుసుకునేందుకు ఉపకరిస్తున్నాయా ? లేదా అనేది ప్రధానం. కోతిని భగవంతుని స్వరూపంగా భావించడం వల్ల ధ్యాన స్థితి అలవడితే ఆ రూపం సత్యం, ధర్మం. అలా కాకుండా భగవంతుని స్వరూపం మూఢత్వాన్ని, సంకుచితత్వాన్ని ప్రేరేపిస్తే అటువంటి భగవంతుడు ఆధ్యాత్మిక సాధనలో ఒక అవరోధం కనుక అటువంటి రూపాన్ని పరిహరించాలి.

బయటి ప్రపంచంలో, ప్రకృతికి అవతల, ప్రత్యేకంగా చూడటం కంటే ప్రకృతిలో, మానవునిలో తనలో దర్శించగలగడం సరైన దృష్టి. మన ఆత్మ స్వరూపాన్ని తెలుసుకోనిదే భగవంతుని గురించి చర్చించడం వ్యర్థం.

ధర్మం, ప్రపంచంలోని మతాలు

ప్రపంచంలోని వివిధ మతాలు పరమసత్యాన్ని వివిధ వద్దతులలో వివరిస్తాయి. వీటన్నింటినీ సనాతన ధర్మపు వివిధ అంశాలుగా చూడవచ్చును. అన్ని దేశాలకు చెందిన ఋషులు ఆధ్యాత్మిక సత్యాన్ని దర్శించారు. అటువంటి ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం లేనిదే వ్యక్తిగత, సామాజిక పరిమితులను దాటడం సాధ్యంకాదు.

భారతదేశంలో పుట్టిన మతాలన్నీ ధర్మానికి ప్రాధాన్యతనిచ్చాయి. ఛాంద్యధర్మాన్ని బుద్ధుడు ప్రవచించిన సత్యం అని లేదా ఆత్మజ్ఞానానికి సంబంధించిన ధర్మం అని అన్నారు. జైనమతాన్ని జైన ధర్మం అన్నారు. అంటే జినుడు ప్రబోధించిన సత్యం లేదా తన స్వభావాన్ని జయించిన వారి మార్గం అని అర్థం. సనాతన ధర్మం హిందుత్వానికి ఆధారం. భారతీయ ఋషులు ఎప్పుడూ ఒక మత విశ్వాసానికి పరిమితం కాలేదు. వాళ్ళు సనాతన ధర్మం అనుయాయులుగానే వ్యవహరించారు. సనాతన ధర్మం అనే మాట ఛాంద్యమతంలో, జైనమతంలో కూడా కనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే భారతీయ ఆధ్యాత్మిక చింతనలో విశ్వజనీనమైన దృక్పథం ఉంది.

ప్రపంచంలో రెండురకాల మతాలు ఉన్నాయని చెప్పవచ్చును. ఒకటి, విశ్వాసాలపై ఆధారపడిన, పాశ్చాత్య దేశాలలోని వ్యవస్థీకృత మతాలు. ఇవి పాపం, మోక్షం, నరకం, స్వర్గం అనే భావనలతో ఎక్కువ ప్రాధాన్యత నిచ్చాయి. భగవంతుడు తన ఇష్టానుసారం ప్రపంచాన్ని నడుపుతున్నాడని, భగవంతుడు వేరు, ప్రపంచం వేరు అనే భావాన్ని అవి ప్రచారం చేస్తాయి. ఈ భావాలు సంకుచితమైనవి, ప్రతీకారాత్మకమైనవి. మానవుడు ప్రకృతిలో భాగం కాదని, అతడు ప్రకృతిని అదుపుచేయాలని పేర్కొంటాయి.

రెండవ రకం మతాలు ప్రాచ్యదేశాలలోని ధార్మిక సాంప్రదాయాలు. ఆత్మసాక్షాత్కారానికి ధ్యానం, యోగసాధన మార్గాలుగా సూచిస్తాయి. ప్రకృతి నియమాలను, సృష్టిక్రమాన్ని అతిక్రమించకూడదని పేర్కొంటాయి. ప్రపంచం వెనుక ఉన్న సత్యాన్ని తెలుసుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తాయి కాని మూఢవిశ్వాసాలతో మన వివేచనా దృష్టికి అవరోధం కల్పించవు. భారతదేశంలోని స్థానికమైన, గిరిజనుల

మతాలను కూడా ధార్మిక సంప్రదాయాలుగానే పరిగణించవచ్చును. ఇతే ఇవి భారతదేశమంతటా వ్యాపించలేదు.

కొన్ని పాశ్చాత్య మత సాంప్రదాయాలలో కూడా ధ్యాన మార్గం పట్ల ఆసక్తి, నకలజీవులపట్ల ఆదరణ వంటివి కనిపిస్తాయి. థియోసాఫిస్టులు, రోసీక్రూసియన్లు కర్మ సిద్ధాంతాన్ని, పునర్జన్మని విశ్వసిస్తారు. పాశ్చాత్య మతాలు కూడా ధర్మం ప్రాతిపదికగానే ఏర్పడినా ఆ తరువాత మూఢాచారాలు, మూఢవిశ్వాసాలు ప్రబలిపోవడం వల్ల సంకుచితమయ్యాయని అనవచ్చును.

మిగిలిన మతాలకు మతస్థాపకుడు ఉంటే సనాతన ధర్మానికి అలా స్థాపకుడు లేడు. ఇది ఒక ప్రత్యేక మతం కాదు. సనాతన ధర్మం అన్నిమతాలను సమన్వయం చేయగలదు. అంతేకాని మతాల మధ్య విభేదాలను, సంఘర్షణను సృష్టించదు. కనుక మనం మతం అంటే ఏమిటన్నది తెలుసుకోవాలి కానీ ఏదో ఒక మతానికి పరిమితం కాకూడదు. ఫలానా మతంలో సత్యం ఏదీ ? అని ప్రశ్నించకుండా సత్యం అంటే ఏమిటి ? అని ప్రశ్నించుకోవాలి. అప్పుడే మనం విశ్వజనీనమైన సత్యాన్ని తెలుసుకోగలుగుతాము.

మతం, విశ్వాసం

క్రైస్తవం, ఇస్లాం వంటి మతాలు ఒకే దేవుడు ఉన్నాడని, ఒకే ప్రవక్త ఉన్నాడని, ఒకే మత గ్రంథం ఉన్నదని పేర్కొంటాయి. 'సరైన' మతాన్ని నమ్మినవాడికే మోక్షం కలుగుతుందని చెబుతాయి. అసత్య మతాలను నమ్మితే అది మహాపాపమని, ఘోరమైన శిక్ష అనుభవించవలసి వస్తుందని భావిస్తాయి. అలాంటి మతాలు ప్రపంచంలోని ప్రజలందరినీ మతం మార్చాలని, తద్వారా మానవాళికి 'మోక్షం' ప్రసాదించాలని ప్రయత్నిస్తుంటాయి.

ఇటువంటి మతాలు ప్రవచించే సిద్ధాంతాలు చాలా సూటిగా ఉన్నట్లు అనిపిస్తాయి. అవి సాధరణ నినాదాల మాదిరిగా ఉంటాయి తప్ప సంక్లిష్టమైన జీవన

ప్రక్రియని ఏమాత్రం విషదించలేవు. సత్యం అంత సంకుచితమైనదా లేక మతం పేరున మనమే సంకుచితపరచామా ?

ప్రపంచమంతా భగవంతుని సృష్టే అయినప్పుడు ఆయన కుమారుడు ఒక్కడే ఎలా అవుతాడు ? అంతకు ముందు అనేక మంది ప్రవక్తలు ఉన్నప్పుడు, వారందరికీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం ఉన్నప్పుడు ఆ తరువాత వచ్చిన ప్రవక్తే నిజమైన వాడని, ఆయనే అంతిమ ప్రవక్తని ఎలా చెప్పగలం ? భగవంతుడిని పురుషాక్షితిగానే ఎందుకు భావించాలి ? ఒకే ఒక మత గ్రంథం మాత్రమే ఎందుకు ఉండాలి ? ఒక గ్రంథానికి పరిమితమైపోయేంత సంకుచితమైనదా భగవంతుడు అనే భావన? దానిని మామూలు భాషలో వర్ణించగలమా? మనకి కావలసింది ఆత్మజ్ఞానమా ? లేక స్వర్గస్రాప్తా? కేవలం విశ్వాసం ఉంటే సరిపోతుందా ? భ్యాసం ద్వారా సత్యాన్ని దర్శించవలసిన అవసరం లేదా ?

భగవంతునికి ఖచ్చితమైన రూపం కల్పించి అదే నిజమైనది అని హిందుత్వం వంటి ధార్మిక సంప్రదాయాలు వాదించవు. అటువంటి వాదన సంకుచితమైనది.

ఒక వ్యక్తిని, లేదా ఒక సంఘటనని అంతిమ సత్యమని పేర్కొనడం ఆధ్యాత్మికత కాదు. అది ఆధ్యాత్మిక భౌతికవాదం అవుతుంది. నిరాకారమైన పరమాత్ముని సకారమైన భౌతిక భావనగా పారబడటమే అవుతుంది.

ఒక ఖచ్చితమైన విశ్వాసం ఎందుకు ఉండాలి? ధర్మాన్ని గుర్తించకుండా, ఒక సత్యానికి మాత్రమే ఎందుకు కట్టుబడి ఉండాలి ? నిష్పాకాలుతుంది అని పదేపదే చెప్పక్కరలేదు. సూర్యుడు ప్రకాశిస్తున్నాడని ప్రపంచానికి అరచి చెప్పనక్కరలేదు. ఇవి అందరికీ అనుభవంలోకి వచ్చిన విషయాలే. అలాగే ఆధ్యాత్మిక సత్యాలను కూడా అనుభవం ద్వారానే తెలుసుకోగలుగుతాం. విశ్వసించడం అంటే ప్రత్యక్షానుభవానికి దూరం కావడమే అవుతుంది. అనుభవం ద్వారా తప్పు జ్ఞానాన్ని పొందలేము. విశ్వాసం జ్ఞానం కాదు. విశ్వాసం సత్యాన్ని తెలుసుకునేందుకు మనకి ఉపకరిస్తుంది. అంతేకాని

విశ్వాసమే సత్యం అనుకుంటే అది పొరపాటు అవుతుంది. ఉదాహరణకి, నేను ఒక పర్వతం ఎక్కువలసి వస్తే ఆ పర్వతాన్ని నేను అధిరోహించగలను అనే విశ్వాసం ఉంటే ఆ తరువాత పర్వతాన్ని అధిరోహించే ప్రయత్నం చేస్తాను. కాని పర్వతాన్ని అధిరోహించగలను అనే విశ్వాసం ఉంటే చాలు పర్వతాన్ని అధిరోహించినట్లే అని అనుకుంటే అది భ్రమ మాత్రమే. విశ్వాసం అనేది ప్రాథమిక స్థాయిలో ఉపకరిస్తుంది. కాని ఆ తరువాత దాని అవసరం ఉండదు.

భగవంతునిలో విశ్వాసం కలిగి ఉండడం అంటే భగవంతుని తెలుసుకున్నట్లు కాదు. భగవంతుడు ఏమిటో ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకోకుండా ఆయన ఏం చెప్పాడో తెలుసుకోవడం ఎలా సాధ్యపడుతుంది. ఒక గ్రంథంలో వ్రాయబడి ఉంది కనుక అదే చెప్పాడు అని విశ్వసిస్తామా? ప్రత్యక్ష అనుభవం ద్వారా తెలుసుకోకపోతే బాహ్య ప్రపంచంలో అదే భగవంతుడు ఎలా ప్రకటితమవుతున్నాడో మనకి ఎలా తెలుస్తుంది? అటువంటి విశ్వాసం మనకి సత్యాన్ని దర్శింపచేయలేదు. విశ్వాసం జ్ఞానానికి ప్రత్యామ్నాయం అయిపోతే అప్పుడు ప్రత్యాక్షానుభవం అనేది లేకుండా పోతుంది.

ఏ పదార్థపు రుచివైనా తెలుసుకోవాలంటే ఆ పదార్థాన్ని తెచ్చుకుని తినాలి. అంతేకాని ఇంకొక వ్యక్తి చెప్పిన విషయాన్ని విశ్వసించి ఆ పదార్థం రుచి తెలుసుకున్నామని అనుకుంటే సరిపోదు. విశ్వాసం మన అజ్ఞానాన్ని నాశనం చేయలేదు.

విశ్వాసం ప్రధానంగా సందిగ్ధమైనది, అసంపూర్ణమైనది కాబట్టి ఎన్నిరకాల విశ్వాసాలైనా ఉండవచ్చును. వేటిలోనూ పూర్తి సత్యం ఇమిడి వుండక పోవచ్చును. ఒక మతానికి కొన్ని రకాల విశ్వాసాలు ఉంటాయి. అవే అంతిమ సత్యమని ఆ మతస్తులు అంటారు. మరొక మతస్తులకి మరికొన్ని విశ్వాసాలు ఉంటాయి. వాటినే వారు పరమ సత్యమని అంటారు. కనుక విశ్వాసాలు విభేదాలను సృష్టిస్తాయి. విశ్వాసం జ్ఞానం కాదు కాబట్టి ఏ విశ్వాసం సత్యాన్ని ప్రతిబింబిస్తోంది అనే విషయం కంటే

ఏది ప్రపంచంలో ఎక్కడగా వ్యాపించింది అనే విషయం తేల్చుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తాము. అందుకు యుద్ధాలు సైతం చేస్తాం. ఇలా మనం నిజమైన ఆధ్యాత్మిక అనుభవానికి దూరం అవుతాం.

విశ్వాసం, నమ్మకం

భగవంతుని ఒక గ్రంథానికి, ఒక వ్యక్తికి, చర్చికి, మతానికి పరిమితం చేయడం విశ్వాసం. అలాకాక నామరూపాలకు అతీతమైన పరమసత్యాన్ని గుర్తించి దానిని తెలుసుకోవాలనుకోవడం నమ్మకం. భగవంతుని దర్శించాలనే ఆకాంక్ష అన్ని జీవులలో ఉంటుంది. ఈ ఆకాంక్ష నెరవేరాలంటే మనం ముందుగా సంకుచితమైన విశ్వాసాలను విడిచి పెట్టాలి.

ధార్మిక సంప్రదాయాలు పరమసత్యాన్ని దర్శించాలనే ఆకాంక్షకి ప్రాధాన్యతనిస్తాయి. మనకి భగవంతుడు లేదా సత్యం పట్ల నమ్మకం ఉండాలి. దానిని దర్శించగలవంటే నమ్మకం ఉండాలి. అంతేకాని మరొక రిస్కైన, వారు చెప్పే విషయాలపైన విశ్వాసం ఉంచి అదే సత్యమని అనుకుంటే మనం భ్రమ పడుతున్నట్లే.

ధర్మంపట్ల నమ్మకం కలిగి ఉండాలి. ధర్మం సృష్టి అంతటా నిండి ఉంది. అదే నిజమైనది, శాశ్వతమైనది, పవిత్రమైనది. బాహ్యమైన విషయాలను విశ్వసించడం వలన ప్రయోజనం లేదు. ఆత్మ స్వరూపాన్ని గుర్తించగలగాలి.

ధర్మం, సిద్ధాంతాలు

వ్యవస్థీకృత మతాలు ప్రవచించే సిద్ధాంతాలు, విషయాలు విశ్వజనీమైన ఆధ్యాత్మిక సూత్రాలకు లోబడి ఉండవచ్చును లేదా వ్యతిరేకమైనవి ఉండవచ్చును. ఒక వ్యక్తి ఫలానా రూపం కలిగిన భగవంతుడిని, ఒక మతగ్రంథాన్ని, మరొకొన్ని

మత నియమనిబంధనల్ని విశ్వసించకపోతే ఆ వ్యక్తి ఎంత ఉత్తముడైనా, ఎంత దయాపంతుడైనా, త్యాగశీలుడైనా, ఎన్ని మంచి కార్యాలు చేసినా చివరికి నరకానికి పోతాడు అని శాసిస్తాయి. ఇటువంటి ధోరణినే 'మతపరమైన నీతి' అని అనువచ్చును. దీని ప్రకారం వ్యక్తుల్ని వారి చర్యల ద్వారా కాకుండా, వారి విశ్వాసాల ద్వారా ఉత్తములు, అధములు అని నిర్ణయించడం జరుగుతుంది. కొన్ని విశ్వాసాలను కలిగి ఉండకపోవడం దుష్ప్రవర్తన అని నిర్ణయించడం జరుగుతుంది. కాథలిక్ మత సూత్రాల ప్రకారం క్రీస్తు 'ప్రత్యేకతని' విశ్వసించకపోవడం ఘోర పాపమని చెబుతారు. మతపరమైన నీతిసూత్రాలను అంగీకరించక పోతే అది అనైతికత, అనాచారంగా భావించబడుతుంది. సనాతన ధర్మం ఇటువంటి మత నిబంధనలను అంగీకరించదు. ప్రతి వ్యక్తి ఆతడి కర్మల ద్వారానే అభివృద్ధి చెందడంగాని, నాశనంకావడంగాని జరుగుతుందని తెలుపుతుంది. మనం ఏది విశ్వసిస్తామనేది ముఖ్యం కాదు. ఎలా జీవిస్తామన్నదే ముఖ్యం. సత్ప్రవర్తన కలిగిన వ్యక్తి ఎటువంటి మత నియమాలను అనుసరించకపోయినా, ఎటువంటి మత గ్రంథాలు చదవకపోయినా చివరికి సత్ప్రవర్తనలే పొందుతాడని హిందూ ధర్మం తెలుపుతోంది. అలాగే దుష్ప్రవర్తన వల్ల ఎప్పుడు దుష్ప్రవర్తనలే కలుగుతాయి.

కనుక విశ్వసించకపోవడం, ఫలానా మత ఆచారాలను పాటించకపోవడం, ఫలానా చర్చి ఆదేశాలను అంగీకరించకపోవడం వంటి వాటివల్ల నష్టం వాటిల్లదు. విశ్వజనీనమైన సత్యాన్ని, ప్రకృతి నియమాన్ని ఉల్లంఘించడం వంటి అధార్మికమైన ధోరణి ప్రమాదకరం, అవాంఛనీయం.

మతపరమైన నీతి సూత్రాలు మానవులను విశ్వసించేవారు, విశ్వసించనివారు అని రెండుగా విభజిస్తాయి. క్రైస్తవుల ప్రకారం పాపులు, ముస్లిముల ప్రకారం కాఫిర్లు అని విభజన జరుగుతుంది. ఈ విభజనే ఖచ్చితమైనది, అంతిమమైనదని పేర్కొంటాయి. అంటే మంచి, చెడు, పవిత్రత, అపవిత్రత అనేవి ఈ విభజన ప్రకారమే ఉంటాయని పేర్కొంటాయి.

మరోపైపు ధార్మిక సంప్రదాయాలు మానవ ప్రవర్తనని ధార్మిక, అధార్మిక జీవన విధానాలుగా విభజిస్తాయి. అజ్ఞానాన్ని, భ్రమని పెంచే కార్యాలు అధర్మ కార్యాలు. ఆత్మకి సంబంధించి ధార్మిక, అధార్మిక విభజన ఏదీ ఉండదు. ఎందుకంటే ఆత్మ మౌలికంగా ధార్మికమైనదే. ఆత్మ మన ధర్మం. తేడా అంతా ఆత్మని గుర్తించడం, గుర్తించకపోవడంలోనే ఉంది. జ్ఞానం, అజ్ఞానం అనేవి వ్యక్తుల శక్తి సామర్థ్యాలను బట్టి ఉంటాయి. అయినా అందరం అజ్ఞానం నుండి జ్ఞానం వైపుకి నిరంతరం ప్రయాణిస్తూ ఉంటాం. కనుక ధర్మం అనేది వ్యక్తుల్ని విడదీయదు, విభజించదు.

భగవంతుడు, పరమసత్యం ఒక్కటే అయినప్పుడు మనుషులలో విశ్వసించేవారు, విశ్వసించని వారు అని రెండు రకాలుగా ఉండే అవకాశం లేదు. పరమాత్మ ఒకటే అయినప్పుడు మానవాళి కూడా ఒకటే కావాలి. పరమాత్మని తెలుసుకోవాలంటే ముందు మానవులంతా ఒకటి అనే సత్యాన్ని గుర్తించగలగాలి. ఈ ఐక్యతని గుర్తించలేనప్పుడు భగవంతుని గురించి మాట్లాడలేం. దీనికి ప్రతి వ్యక్తిలో ధర్మస్వరూపాన్ని గుర్తించాలి. అంతేగాని మతపరమైన విభేదాలు, విభజనలు కలిగించకూడదు.

ధర్మ మార్గం

సంస్కృతి అంటే ప్రజల ఆచారాలు, వ్యవహారాలు అని భావిస్తాం. భాష, కట్టుబొట్టు, ఆహారవ్యవహారాలు, కళలు, మతం ఉలువంటివి వివిధ దేశాలలో వేరువేరుగా ఉంటాయి. వీటన్నిటికీ అతీతంగా ఆధ్యాత్మిక మార్గాన్ని ఏర్పరుచుకోవాలంటే మూఢవిశ్వాసాలను కూడా ప్రక్కకు పెట్టాలి.

సంస్కృతికి మరొక అర్థం కూడా ఉంది. ఆధ్యాత్మిక జీవనం క్రమబద్ధమైన, సక్రమమైన అలవాట్ల ద్వారా అలవడుతుంది. మన స్వభావాన్ని మలుచుకుని

ఆత్మస్వరూపాన్ని తెలుసుకునే విధంగా మన జీవన విధానాన్ని రూపొందించుకోవాలి. ధర్మం ఒక జీవన విధానమైతే దానిని సంస్కృతి అని పిలువవచ్చును. కనుక సంస్కృతి మనం ఏవిధంగా జీవిస్తున్నాం అనే విషయాన్ని తెలియజేస్తుంది.

ఆధునిక ఆధ్యాత్మిక గురువులు, ముఖ్యంగా భారతదేశానికి చెందినవారు, బాహ్యమైన సాంస్కృతిక అంశాలను ప్రక్కకు పెట్టి ఆధ్యాత్మిక విషయాలతో ప్రాధాన్యతనిచ్చారు. సంస్కృతితో సంబంధం లేకుండా ఆచరించగలిగిన ఆధ్యాత్మిక పద్ధతులను వారు ప్రవదించారు. దీనివలన ఆచార వ్యవహారాలతో నిమిత్తం లేకుండా ఎవరైనా ధ్యాన పద్ధతులను అనుసరించే వీలు కలిగింది.

హిందూ జీవన విధానాన్ని అవలంబించకుండానే హిందూ ఆధ్యాత్మిక మార్గాన్ని అనుసరించే అవకాశం కలిగింది. భారతదేశంలో కూడా ఆధ్యాత్మిక ప్రవచనాలు సంస్కృతీ, ఆచారాలకు అతీతంగానే సాగాయి.

ఇటువంటి సాంస్కృతికేతర పద్ధతిలో విలువ ఉన్నా దానికి కొన్ని పరిమితులు ఉన్నాయి. పాశ్చాత్య దేశాలలో ప్రజానీకం సంస్కృతితో పాటు ఆధ్యాత్మిక విలువలను కూడా త్యజిస్తున్నారు. భౌతికవాద జీవనవిధానంలో మునిగి తేలుతున్నారు. ఇది ఆధ్యాత్మికతకి పూర్తి వ్యతిరేకమైనది. యోగవిద్య, ప్రార్థనలు, కళల వంటివి కాకుండా వినోదం, విలాసాలకే ఎక్కువ ప్రాధాన్యతనిస్తున్నారు. భారతదేశంలో కూడా ఇదే ధోరణి కొందరు అవలంబిస్తున్నారు.

మనం మన సంస్కృతిని పూర్తిగా విస్మరిస్తూ ఆధ్యాత్మిక విలువలను పెంపొందించుకోలేము. అలాగే ఆధ్యాత్మిక నూత్రాలలో సాంస్కృతిక అంశాలను కూడా విస్మరించలేము.

మనం సామూహికమైన సంస్కృతి, ఆచారాలకు కట్టుబడి జీవనం సాగిస్తాము. మన చైనందిన కార్యకలాపాలు వ్యక్తిగతమైన సంస్కృతిని ఏర్పరుస్తాయి. సంస్కృతి మన స్వభావాన్ని, చేతనాస్తాయిని నిర్ణయిస్తుంది. మనమంతా సంస్కృతిని సృష్టిస్తాము. మన చర్యల ద్వారా అలవాట్లను, పద్ధతులను రూపొందిస్తాము. మన

వినోద కార్యక్రమాలు, మనం చదివే పుస్తకాలు ఇవన్నీ మన సంస్కృతి, కనుక మనం సాంస్కృతిక విషయాల పట్ల శ్రద్ధ వహించాలి. అంతేకాని గుడ్డిగా కొన్ని పద్ధతుల్ని ఆదారాలను పాటించకూడదు. ఆధునిక ప్రపంచంలో చాలా పద్ధతులు ఆధ్యాత్మిక మార్గానికి వ్యతిరేకమైనవి.

వేరువేరు ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయాలు వేరువేరు సంస్కృతులను రూపొందించాయి. అయినా అన్ని సంస్కృతులకంటే ఉన్నతమైనది, ఆధ్యాత్మికమైనది భారతీయ సంస్కృతి అని చెప్పవచ్చును. భారతీయ సంస్కృతి ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి ప్రాధాన్యతనిచ్చింది. ఇది యోగవిద్యని అనుసరించిన ధార్మిక సంస్కృతి. ధర్మంపై ఆధారపడిన సంస్కృతి అన్నింటికంటే ఉత్తమమైనది. అది విశ్వజనీనమైనది. సామాజిక వ్యవస్థల పరిమితులను అధిగమించిన స్త్రాగరితత ఇక్కడ విలసిల్లింది. భౌతికమైన, మానసికమైన, ఆధ్యాత్మికమైన సంస్కృతి వ్యవస్థలు ఇందులో ఇమిడి ఉన్నాయి. కళలు, సంగీతం, కవిత్వం, తత్వశాస్త్రం, ఖగోళశాస్త్రం ఉన్నాయి. సత్యాన్ని దృఢించడానికి అనేక మార్గాలను అది మనకు చూపించింది. ఈ సంస్కృతి సాధారణ ప్రజానీకపు జీవితాలలో వ్యాపించివుంటే తన స్వచ్ఛతని, స్పష్టతని కోల్పోలేదు.

ఈ రోజుల్లో మనం అనేక ఆధ్యాత్మిక పద్ధతులను, సూత్రాలను పాటిస్తూ ఉంటాం. కానీ భౌతికమైన, సాంస్కృతికపరమైన పరిమితుల నుండి బయటపడలేము. పాశ్చాత్యుల విషయంలోనే కాక హిందువుల జీవన విధానంలో కూడా ఈ ధోరణి కనిపిస్తుంది. ఆధునిక సాంకేతికాభివృద్ధి, పాప్ సంస్కృతి, ప్రసారసాధనాల ప్రభావం వంటివి మన జీవితాలలో ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తున్నాయి. మేధోపరమైన విధానాలు, పద్ధతులు, రాజకీయ, సామాజిక ఉద్యమాలు ప్రజలను ప్రభావితం చేస్తున్నాయి. మనలో చాలా మంది వీటికే కట్టుబడి ఉంటాము. దీలే వీటిలోని అధార్మిక అంశాల మూలంగా మనం నష్టపోయే ప్రమాదం కూడా ఉంది.

కనుక మనం అనుసరించే పద్ధతులు, జీవనవిధానంలో అధార్మికమైన అంశాలు ఏవీ, ఎన్ని ఉన్నాయన్నది మనం గమనించుకోవాలి. ధార్మిక జీవనాన్ని గడపకపోతే ధార్మికమైన సమాజాన్ని కూడా నిర్మించలేము.

సంస్కృతిలో మునిగితేలాలని భావిస్తే ధార్మికమైన సంస్కృతిని ఎన్నుకోవాలి. అందులో యోగాభ్యాసం, మంత్రోచ్ఛారణ, ధ్యానం, భజన, పూజలు, సచ్చింగాలు, తీర్థయాత్రలు మొదలైనవి ఉంటాయి. అలాగే ధార్మికమైన సంగీతం, నృత్యం, కవిత్వాలను అభ్యసించాల్సి ఉంటుంది. ఆయుర్వేద వైద్య విధానాన్ని అవలంబించవలసి ఉంటుంది.

ధర్మబద్ధమైన సంస్కృతీ విలువలను పెంపొందించుకోనిదే మన జీవితాలలో నిజమైన ఆధ్యాత్మిక విలువలు ఆచరించడానికి వీలు ఉండదని గ్రహించాలి. ధర్మబద్ధమైన సంస్కృతి ఉన్నతమైనది, బహుముఖమైనది. ధర్మమే మనకి ఆధారం. కాని ఆ ధర్మం నిలవడానికి మనం ప్రయత్నం చేయాలి. ఇటువంటి ప్రయత్నానికి భారతదేశంలో ఆధ్యాత్మిక, సాంస్కృతిక జాగరణ అవసరం అవుతుంది. ఈ అవసరాన్ని గుర్తించిన వారు దానికోసం కృషి చేయాలి.

5. హిందుత్వపు శాశ్వత సంప్రదాయం

ప్రపంచంలో ప్రధానమైన మతాలన్నింటిలో హిందుత్వం ప్రాచీనమైనది, క్లిష్టమైనది. ఇది పాశ్చాత్య దేశాలలోని మతాలకంటే భిన్నమైనది. హిందుత్వం మతపు మరొక భాగమైన యోగం, ధ్యానం, విగ్రహారాధన వంటి ప్రక్రియలను వ్యాప్తి చేసింది. పాశ్చాత్య మతాలలో ఈ అంశాలేవీ కనబడవు. అవి వీటిని పూర్తిగా పరిహరించి, నాశనం చేయాలని ప్రయత్నించాయి. హిందుత్వం వంటి ప్రాచీన మతాలను చాలా సంకుచితమైనవని, అనైతికమైనవని, నిరంకుశమైనవని వ్యవస్థీకృత మతాల ప్రచారం చేస్తూ ఉంటాయి. ప్రాచీన మతాలు పరమాత్మను తెలుసుకునేందుకు అనుసరించే వివిధ మార్గాలను అర్థం చేసుకోలేక ఈ మతాలు అనేక సందేహాలకు, భయాలకు లోనవుతూ ఉంటాయి. వ్యవస్థీకృత మతాలు పరిమితమైన, సంకుచితమైన జ్ఞానంతోనే హిందుత్వం వంటి మతాలను పరిశీలించాయి.

ధార్మిక సంప్రదాయాలు అనుభవపూర్వకమైన జ్ఞానానికి ప్రాధాన్యతనిస్తాయి. ధ్యానం, విశాల దృక్పథం వంటి మార్గాల ద్వారా జ్ఞానాన్ని పొందాలని చెబుతాయి. అటువంటి సంప్రదాయాలు వివేచనా పరులకి ఆమోదయోగ్యంగా ఉంటాయి. ఈ సాంప్రదాయాలలో పరమత సహనం కనిపిస్తుంది. ఇది అనేక మతాలు, సంస్కృతులు ఉన్న ప్రస్తుత ప్రపంచంలో చాలా అవసరం. హిందుత్వం ఒక సనాతన ధర్మంగా అన్ని మతపరమైన ఆధ్యాత్మిక ధోరణులను, మార్గాలను అంగీకరించింది. సనాతన ధర్మం ప్రకారం మతవిశ్వాసాలు శాశ్వతమైనవి కావు. అవి కేవలం సిద్ధాంతాలు, నమ్మనాలు, మార్గ దర్శక సూత్రాలు మాత్రమే.

హిందుత్వంలో పరమాత్మకి, భగవంతునికి ఎన్ని రకాల పేర్లు, రూపాలు కల్పించవచ్చునో అన్ని రూపాలు పేర్లు ఉన్నాయి. దీనికి కారణం ఎన్ని

మార్గాలలోనైనా భగవంతుని దర్శించవచ్చునని సృష్టిలోని సర్వజీవరాశులలో భగవంతుని చూడగలగాలని హిందుత్వం విశ్వసించడమే. హిందుత్వపు దృక్పథం వైవిధ్యాలతో కూడినదని, విభేదాలకు దారితీస్తుందని పొరపడకూడదు. ఎందుకంటే హిందుత్వపు సమైక్య దృష్టి అన్నిటిలో పరమాత్మని దర్శించడం. అంతేకాని కేవలం కొన్నింటిలోనే భగవంతుడున్నాడని శాసించడం కాదు. అందువలన హిందుత్వంలో పరమాత్మని దర్శించడానికి ఎన్ని మార్గాలు ఉన్నాయో అవన్నీ ఉన్నాయి.

పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో ఖచ్చితమైన చరిత్రకి, కాలానికి కట్టుబడిన మతం, ఆధునిక శాస్త్రీయ ధౌత్యవాదం ప్రాధాన్యతని సంతరించుకోవడం వల్ల మతం అంటే ఒక రూపం, ఒక పేరు మాత్రమేననే సంకుచిత ధోరణి ఏర్పడింది. అందుకనే పాశ్చాత్య మేధస్సు, ఆలోచనాధోరణి హిందుత్వాన్ని కూడా క్రైస్తవం, ఇస్లాం మతాల మాదిరిగానే కొన్ని విశ్వాసాలకు పరిమితం చేయాలని ప్రయత్నించింది. కాని హిందుత్వంలోని వైవిధ్యం, స్వేచ్ఛ అర్థం చేసుకోలేక అది కేవలం కొన్ని పరస్పర వ్యతిరేకమైన పంథాలతో కూడుకున్నదేగాని అందులో నిజమైన ఒక దృక్పథం, సంప్రదాయం లేనే లేవని పొరబడింది.

సనాతన ధర్మం సత్యాన్ని తెలుసుకునేందుకు ఉపకరించే ఏ మార్గాన్ని కావనదు. అధ్యాత్మిక జీవనానికి తోడ్పడే పద్ధతులన్నింటినీ, మార్గాలన్నింటినీ అంగీకరిస్తుంది. ఏ మార్గం లేదా పద్ధతి సరైనది కాదు అని పరిహసించదు. దీని అర్థం ఇతర మతాల సంకుచిత దృష్టిని, ఆలోచనలను కూడా అంగీకరిస్తుందని కాదు. తమ ధోరణి సరైనదని వాదించే వ్యవస్థీకృత మతాలలో అనేక వైరుధ్యాలు, వ్యతిరేక అంశాలు ఉన్నాయి. క్రీస్తు ఒక గొప్ప ముని అని సనాతన ధర్మం అంగీకరించిందంటే దాని అర్థం క్రీస్తు మాత్రమే భగవంతుని కుమారుడు అనే క్రైస్తవ సిద్ధాంతాన్ని కూడా ఆమోదించిందని కాదు.

సనాతన ధర్మం నమ్మకాన్ని, భక్తిని ఒప్పుకుంటుంది. కాని ఒకే మూర్తిపట్ల మాత్రమే భక్తి, నమ్మకం ఉండాలనే సంకుచిత వాదాన్ని తిరస్కరిస్తుంది. సత్యాన్వేషణ

జరుపుతున్న శాస్త్రకులను కూడా అంగీకరిస్తుంది. ఆ విధంగా హిందూ విలువలు మతం పేరుతో హాని కలిగించకుండా మంచిని వ్యాప్తి చేస్తున్నాయి. ఒక వ్యక్తి శాస్త్రకుడైనా మంచిని చేస్తే అతడు భగవంతునిలో విశ్వాసం కలిగి ఉండి చెడు చేస్తున్నవాడి కంటే ఉత్తముడేనని సనాతన ధర్మం పేర్కొంటుంది. వీటన్నింటి కంటే మించి హిందూ ధర్మం ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానానికి ఎక్కువ విలువనిస్తుంది. సరైన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం కలిగిన ఒక వ్యక్తి అనేక మంది మత విశ్వాసుల కంటే ఉన్నతమైన వాడని తెలుపుతుంది. మంచి, చెడు అనేవి కూడా చిట్టచివరికి మాయ అని స్పష్టమవుతుందని, పరమాత్మ ఒక్కడే సత్యమని సనాతనధర్మం పేర్కొంటుంది. ఈ జ్ఞానాన్ని కలిగిన వాడే నిజమైన గురువు.

హిందుత్వపు పేరు

ప్రపంచ మతాలలో ప్రధానమైన హిందుత్వాన్ని సంకుచితమైన విశ్వాసాలు కలిగిన మతం అని భావించడం చాలా విచిత్రమైన విషయం. దీనికి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి. వ్యవస్థీకృత మతాల ప్రభావానికి లోనయిన వారు విశాలమైన ఆధ్యాత్మిక సంప్రదాయాన్ని గుర్తించలేకపోయారు. అన్నింటి కంటే ప్రధానమైన కారణం సనాతన సంప్రదాయానికి, హిందుత్వానికి మధ్య సంబంధాన్ని తెలుసుకోలేకపోవడమే. హిందుత్వం ఒక పేరు లేనిది, పేర్లకు అతీతమైనది.

హిందుత్వం ఒక భూభాగానికి, ఒక జాతికి, పరిమితమైనది కాదు. దానిని అలా పిలవడం ఇస్లాం అరబ్ మతం అని, క్రైస్తవాన్ని గ్రీకుమతం అని పిలిచినట్లే ఉంటుంది. ఒకప్పుడు ఈ మతాలు ఆయా భూభాగాలకు మాత్రమే పరిమితమై ఉండేవి.

భారతదేశం (ఫ్రాన్స్, జర్మనీ, బ్రిటన్ లవంటి ఒక దేశం మాత్రమే కాదు. అది ఒక ఉపఖండం. యూరప్ మొత్తంలో కనబడని జాతుల వైవిధ్యం భారతదేశంలో కనిపిస్తుంది. ప్రస్తుతం భారత దేశంలో 14 జాతీయ భాషలు ఉన్నాయి.

నేపాల్ ప్రజలు టిబెట్, చైనా ప్రజల మాదిరిగా మంగోలియా జాతికి చెందినవారైనా హిందూమతాన్ని ఆచరిస్తున్నారు. అనేక కొండ జాతులు కూడా హిందూమతాన్నే పాటిస్తాయి. ఇండోనేషియాలోని బాలిలో హిందుత్వపు ధాయలు ఈనాటికీ కనిపిస్తాయి. హిందుత్వం ఒకప్పుడు అనేక దేశాలకు వ్యాపించింది. అంగర్ వాట్ దేశాలయాన్ని చూస్తే ఈ విషయం స్పష్టమవుతుంది. 17వ శతాబ్ది వరకు వియత్నాం హిందూ దేశంగా ఉంది. 10వ శతాబ్దివరకూ ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌లో కూడా హిందూత్వమే ప్రధానంగా ఉండేది. పర్షియా, మధ్య ఆసియా, మధ్య ప్రాచ్య దేశాలలో హిందుత్వం వ్యాపించింది. ప్రాచీన గ్రీకులు కూడా కొందరు హిందువులుగా మారారు.

నిజానికి హిందూమతం అనేది విదేశీయులు ప్రవేశపెట్టిన పదం. ప్రాచీన పర్షియన్లు భారతదేశాన్ని ఆ పేరుతో పిలిచారు. భారత దేశంలోని సింధూ నదిని హిందు, ఇండోస్‌గా పిలిచారు. కనుక హిందూ అనేది భూభాగానికి వాళ్ళు పెట్టిన పేరు మాత్రమే. అంతేకాని ఆ పదం ఇక్కడి మతాన్ని నిర్వచించలేదు. ఆ పదం విదేశీయులు ఈ మతాన్ని ఏ భూభాగంలో తెలుసుకున్నారనే విషయాన్ని మాత్రమే సూచిస్తుంది.

హిందు అనే పదం ప్రాచీన హిందూ గ్రంథాలలో ఎక్కడా కనబడదు. వేదాలలో, ఉపనిషత్తులలో, భగవద్గీతలో, యోగ శాస్త్ర గ్రంథాలలో ఎక్కడా కనబడదు. ఈ గ్రంథాలన్నింటిలో వివిధ మత భావనలకంటే మానవ మత ఆకాంక్షలు మాత్రమే ఉంటాయి. హిందుత్వం సనాతన ధర్మం కనుక ఇది ఏమతానికి వ్యతిరేకమైనది కాదు. ఉదాహరణకి సముద్రంలో నివసించేవారు ఆ నీటికి ప్రత్యేకంగా పేరు పెట్టారా ? వివిధ నదుల వద్ద నివసించే వారు ఆ నదులకి మాత్రం ప్రత్యేకమైన పేర్లు పెట్టుకోవలసి వస్తుంది. హిందుత్వం ఎప్పుడూ విశ్వజనీనమైన సత్యానికి దూరం కాలేదు. ఎప్పుడూ సంకుచితమైన విషయాలకు పరిమితం కాలేదు.

సనాతన ధర్మం, కాలం

సనాతన ధర్మం ప్రకారం చరిత్ర అనేది ప్రత్యేకమైన, విడివిడి కాల ఖండాలు కాదు. అది చక్ర భ్రమణాన్ని సూచిస్తుంది. మనముంతా మనలోని సత్యాన్ని కేంద్రంగా చేసుకుని సంచరిస్తున్నాం. మనం మతం పేరున వివిధ తేడాలను, విభేదాలను కల్పించుకుంటే అది మన అంతరాంతరాలలోని విశ్వజనీనమైన ప్రకృతిని విభజించుకోవడమే అవుతుంది.

సనాతన ధర్మం రెండు అంశాలను మనకు తెలుపుతుంది. ఒకటి, పూలదండలో దారం ఉన్నట్లుగా ధర్మం ప్రపంచంలోని అనేక అంశాలలో అంతర్నిహితంగా ఉంటుంది. రెండు, అలాగే ఆయా విషయాలను ప్రతి తరానికి తగినట్లు పునర్వ్యాఖ్యానించడం జరుగుతుంది. ప్రతి వ్యక్తి ఆయా విషయాలను ఎవరి ద్వారానో తెలుసుకోవడం కాకుండా ప్రత్యక్ష అనుభవం ద్వారా తెలుసుకోవాలి. అందుకే సనాతన ధర్మ విషయాలు శాశ్వతమైనవి, నిత్యనూతనమైనవి. అదే సనాతన ధర్మపు విశిష్టత. కాలంతో సంబంధం లేకుండా ఎప్పుడూ వర్తమాన పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ఉండడమే సనాతన ధర్మపు గొప్పదనం.

హిందూ సంప్రదాయం అతి ప్రాచీనమైనదే కాకుండా, నిత్యనూతనమైనది. సంస్థాపకుడు ఎవరూ లేని ఈ సంప్రదాయపు పుట్టుక ఎప్పుడు జరిగిందనేది తెలియదు. వివిధ కాలాలలో ఋషులు ఆ సంప్రదాయపు సూత్రాలను తిరిగి ప్రవచించడం, దర్శించడం వల్ల అవి ఎప్పుడూ నూతనంగానే ఉంటాయి. మనందరిలో పరమాత్మ ఉన్నాడని, పరమాత్మని దర్శించడమే లక్ష్యమని సనాతన ధర్మం తెలుపుతుంది.

కాల పరిమితులను నిర్ణయించదు కనుక హిందుత్వం చరిత్ర దృష్ట్యా వెనుకబడినదని పొరబడుతూ ఉంటారు. శాశ్వత సత్యాన్వేషణకి ప్రాధాన్యత నిచ్చే హిందుత్వం ఏ కాలంలోనైనా అదే లక్ష్యాన్ని అందరి ముందు ఉంచింది.

హిందుత్వపు నూతన రూపం

హిందుత్వాన్ని సనాతన ధర్మంగా గుర్తించి వినరించే సాహిత్యం ఆంగ్లంలో ఎక్కడా లభ్యంకావడం లేదు. హిందుత్వాన్ని కూడా పాశ్చాత్యమతాల మూసలోనే ఇసుద్దాలనే ప్రయత్నం జరుగుతోంది. కాని అది సఫలం కాదు. యోగ, వేదాంతాలపై పుస్తకాలు అనేకం లభ్యమవుతున్నా హిందూ సంప్రదాయంలో వాటి స్థానాన్ని, పాత్రని వినరించే గ్రంథాలు చాలా తక్కువ.

విశాలమైన దృక్పథం కలిగి ఉండడం వల్ల హిందువులు ఎప్పుడూ హిందువు అనే పదాన్ని ప్రత్యేకంగా నిర్వచించే ప్రయత్నం చేయలేదు. హిందుత్వం విశ్వజనీనమైన సంప్రదాయం కనుక దాని నుండి విడిగా ఉండాలని నిశ్చయించుకున్నవారు తప్ప మిగిలిన వారంతా అదే సంప్రదాయానికి చెందినవారేనని భావించింది. కొంతమంది హిందువు అనే పదాన్ని కూడా ఇష్టపడరు. ఎందుకంటే అలాంటి పదం విశ్వజనీనమైన సంప్రదాయం నుండి వేరు పడినట్లుగా ధ్వనిస్తుందని వారి ఆలోచన.

హిందుత్వాన్ని గురించి విడివిడిగా అధ్యయనం చేయడం జరిగింది కాని దానిని ఒక సంప్రదాయంగా పరిశీలించడం జరగలేదు. హిందుత్వం దాని మాతృభూమి అయిన భారతదేశం లాగా విశాలమైనది, ఎంతో వైవిధ్యం కలది. దట్టమైన అడవుల నుండి ఎత్తైన పర్వతాల వరకూ అన్నీ ఇందులో ఉన్నాయి.

పాశ్చాత్య దేశాలలో హిందుత్వం గురించి జరిగిన అధ్యయనం చాలా పరిమితమైనది. సనాతన ధర్మంలోని వివిధ అంశాలను వేరువేరు పంథాలుగా, మార్గాలుగా పొరబడి వాటిని ప్రత్యేకంగా అధ్యయనం చేసి వాటి మధ్య ఎంతో వైరుధ్యం ఉన్నదని చెబుతున్నారు. వేదాలను, తంత్ర శాస్త్రాన్ని, వేదాంతాన్ని, యోగ శాస్త్రాన్ని విడివిడి శాస్త్రాలుగా పొరబడుతున్నారు. మేధోపరమైన పద్ధతులను ఉపయోగించి వివిధ విషయాలను అధ్యయనం చేయాలని ప్రయత్నించడం వల్ల సత్యాన్ని గ్రహించలేక పోతున్నారు. కనుక సనాతన ధర్మాన్ని ఆ మాటకి వస్తే మన

‘నిజ స్వరూపాన్ని’ తెలుసుకునేందుకు తిరిగి ప్రయత్నం చేయవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

హిందుత్వం, వ్యవస్థీకృత మతాలు

హిందుత్వం ఒక వ్యవస్థీకృత మతం కాదు. హిందూ చర్చి, హిందూ బైబిల్, హిందూ మక్కా అనేవి ఏవీ లేవు. ప్రార్థనలు జరిపేందుకు ఖచ్చితంగా ఒక రోజు నిర్ణయించబడలేదు. హిందుత్వంలోని వివిధ పంథాలకు చెందిన వారికి ప్రత్యేకమైన ఆశ్రమాలు, గుడులు, నాయకులు, తీర్తర్జులాలు, పుణ్యలిధులు ఉన్నాయి.

కనుక హిందుత్వం ప్రపంచంలోనే అతి పెద్ద అవ్యవస్థీకృత మతం అని అనవచ్చును. కొన్ని విశ్వాసాలు, ఆచారాలకు అది ఎప్పుడూ పరిమితం కాలేదు. ఎటువంటి పరిమితులు, ఆంక్షలు లేని విశాలమైన మత సంప్రదాయాన్ని కోరుకునే వారిని హిందుత్వం ఆకర్షిస్తుంది. సర్వమానవాళికి సంబంధించిన మౌలికమైన సూత్రాల ఆధారంగా హిందుత్వం ఏ ఆరాధనా పద్ధతినైనా అంగీకరిస్తుంది, ఆమోదిస్తుంది.

వివిధ జీవనస్థాయిలకు, స్వభావాలకు తగిన విధానాలను పద్ధతులను సూచిస్తుంది కాబట్టి హిందుత్వం ఆ విషయంలో వ్యవస్థీకృతమైనదిగా కనిపిస్తుంది. ఈ సనాతన ధర్మం మానవ జీవితానికి సంబంధించిన అన్ని అంశాలను స్పృశిస్తుంది. ఆ విధంగా హిందుత్వం మానవ జీవితాన్ని గురించి సమగ్రంగా పరిశీలించిన, వివరించిన ఏకైక వ్యవస్థీకృత సంప్రదాయమని చెప్పవచ్చును. ఎటువంటి సామాజిక, విశ్వాస పరమైన పరిమితులను విధించని హిందుత్వం ఎవరికి వారు తమ స్వభావాన్ని అనుసరించి ఆచరించగలిగిన పద్ధతులను, సూత్రాలను అందించింది.

హిందుత్వం ఒక మతం అవునా, కాదా అని కొందరు సందేహిస్తుంటారు. మత వూర్పిడలను ప్రోత్సహించకపోవడం, వ్యవస్థీకృత ధోరణిని అవలంబించకపోవడం వల్ల హిందుత్వం ఒక మతం కానేకాదని వారి వాదన. పాశ్చాత్య

ప్రపంచంలో మూఢాచారాలుగా తిరస్కరించబడిన పద్ధతులు, ఆచారాలు మాత్రమే హిందుత్వంలో ఉన్నాయని, వివిధ జాతుల ఆచారవ్యవహారాలే హిందుత్వమని వారి అభిప్రాయం.

కాని మరోపైపు హిందుత్వం ప్రపంచంలోనే అత్యున్నత ఆధ్యాత్మిక తత్వ జ్ఞానాన్ని కలిగి ఉంది. పాశ్చాత్య మేధావులైన ఎమర్సన్, గోథే, స్కాపెన్ హామర్ వంటి అనేక మందిని వేదాంతజ్ఞానం ప్రభావితం చేసింది. హిందూ ఋషులు పాశ్చాత్య సంప్రదాయాలలో ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం ఉన్నత చేతనా స్థాయిలకు చేరిన అనుభవం కొరవట్టాయని పాశ్చాత్య భాషల్లో వాటికి తగిన పదాలు కూడా లేవని అభిప్రాయపడ్డారు.

సాధారణ మూర్తి పూజ నుండి క్షిప్తమైన, కష్టతరమైన ధ్యాన పద్ధతుల వరకూ అన్ని మార్గాలనూ హిందుత్వం ఆమోదిస్తుంది. హిందుత్వం బహుముఖమైనది కనుక ఏ శాస్త్రపరమైన, మతపరమైన ధోరణి పూర్తిగా వివరించలేదు.

మతపు పరిధులను హిందుత్వం సాగదీస్తుంది. పరిమితమైన విశ్వాసాలను ప్రవచించకపోయినా జీవనం, మృత్యువు, భగవంతుడు అనైతికత వంటి విషయాలను వివరిస్తుంది కాబట్టి హిందుత్వం మతం అవుతుంది. వీటితోపాటు ఆత్మ, సృష్టి విజ్ఞానాలను పొందేందుకు సూత్రాలను, పద్ధతులను కూడా వివరిస్తుంది. మన చేతనలోనే ఈ సత్యాలను దర్శించగలిగేందుకు ఉపకరించే యోగ సాధనని వివరిస్తుంది.

హిందుత్వానికి ప్రత్యేకమైన ఆధ్యాత్మిక, యోగ దృష్టి, దృక్పథం ఉన్నాయి. పరమాత్మకి అనేక రూపాలు, పేర్లు ఉన్నాయని వేదాలు తెలిపాయి. అనేక మత, ఆధ్యాత్మిక ఆచారాలను, సూత్రాలను హిందుత్వం ఒక సంస్కృతిగా అందించింది. ఒకే గ్రంథం ద్వారా సూత్రం ద్వారా అర్థం చేసుకోలేని సంక్లిష్టమైన జీవన ప్రక్రియని హిందుత్వం వివరించింది. చెట్టులోని సంక్లిష్టమైన జీవన ప్రక్రియని ఎప్పుడైనా గమనించారా ? విశ్వంలో ఎంతో వైవిధ్యం ఉన్నా, అంతర్నిహితంగా ఒక

సూర్యబక్షర, ఏకత్వం ఇమిడి ఉన్నాయి. పరమాత్మ అటువంటి సంక్షిప్తమైన, వర్ణించడానికి వీలులేని శాశ్వతమైన, అనంతమైన భావన.

హిందుత్వపు మతాలు

హిందుత్వంలోనే సుతపరమైన వైవిధ్యం ఎంతో ఉంది. వైష్ణవం, శైవం, జైనం, జడాయిజం వంటి వాటిలో హిందుత్వంలోని ఆరాధనా పక్షాలు, ఆచారాలలోని వైవిధ్యం ఎక్కడా కనబడదు.

విశ్వజనీయైన సంప్రదాయం కనుక హిందుత్వంలో అనేక మతాలు, ఆరాధనా పక్షాలు ఇమిడి ఉన్నాయి. అయినా అది కొన్ని మతాల మిశ్రమం అనడానికి వీలులేదు. ఎందుకంటే ఆ మతాలు, ఆరాధనా పక్షాలు విశ్వజనీయమైన సత్యానికి సమన్వయపరచబడి ఉన్నాయి తప్ప, విడివిడిగా లేవు.

హిందుత్వంలో ఆచారాలు, సాక్షనాలు, యోగ సాధన, విగ్రహారాధన, నాస్తికత్వం వంటి అన్ని రకాల పక్షాలు, మార్గాలు కనిపిస్తాయి. మానవ ప్రగతిలో ఆయా పక్షాల పాత్రని వివరించడం జరుగుతుంది కానీ దేనినీ అంతిమ అత్యమని చెప్పదు. జనాభ్యాన మార్గం ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి ఉత్తమమైనదని చెబుతుంది.

భారత్ ఆధ్యాత్మికతకు, మతానికి పుట్టినిల్లు

హిందుత్వపు విశ్వజనీన తత్వం భారతదేశంలో స్పష్టమౌతుంది. అక్కడ ప్రపంచంలో మరెక్కడా లేనన్ని వివిధ మతాలు ఉన్నాయి. ప్రపంచంలోని అన్ని మతాలు ఇక్కడ ఉన్నాయి.

హిందుత్వపు ప్రపంచ దృష్టి

హిందుత్వం పరమాత్మ, పరబ్రహ్మ తత్వాన్ని ఆధారం చేసుకుని ప్రపంచాన్ని పరికిస్తుంది. భగవంతుడే అంతిమ సత్యమని తెలుపుతుంది. దీని మూలంగా హిందుత్వం ప్రపంచాన్ని పట్టించుకోవడం, ప్రాపంచిక విషయాలను తిరస్కరిస్తుందని, వ్యక్తికి ప్రాధాన్యతనివ్వడం ఆరోపిస్తుంటారు. మరో ప్రక్క పరమాత్మ తత్వాన్ని ఏ మాత్రం అంగీకరించని మతాలు పురోగమన మతాలని, వ్యక్తుల సంక్షేమాన్ని కాంక్షిస్తాయని భావిస్తారు.

ఇటువంటి ఆరోపణలు అర్థరహితమైనవి. ఎందుకంటే హిందుత్వం ప్రపంచాన్ని తిరస్కరించదు. ప్రపంచం పరమాత్మకంటే వేరు అనే భావాన్ని తిరస్కరిస్తుంది. హిందుత్వం సకల సృష్టిలో పరమాత్మాన్ని దర్శిస్తుంది. భగవంతుని తల్లిగా, తండ్రీగా, స్నేహితుడిగా, గురువుగా ఎలాగైనా భావించి, ఆరాధించవచ్చునని చెబుతుంది. వీటన్నింటికంటే మించి ప్రతి వ్యక్తి పరబ్రహ్మ స్వరూపమని (అహం బ్రహ్మాస్మి, అయమత్మా బ్రహ్మ) తెలుపుతుంది. ఆత్మ సాక్షాత్కారం పొందడమే మానవుని లక్ష్యమని పేర్కొంటుంది.

రూపాలకు అతీతంగా పరబ్రహ్మాను దర్శించడం, పరబ్రహ్మాకు అనేక రూపాలను కల్పించుకోవచ్చునని అంగీకరించడం సనాతన ధర్మపు అతి ముఖ్యమైన లక్షణాలు. ఇవి రెండు పరస్పర విరుద్ధంగా కనిపించినా నిజానికి ఇవి ఒకే నాణానికి రెండు ప్రక్కలవంటివి. హిందుత్వం పరబ్రహ్మ తత్వాన్ని ప్రవచిస్తూనే అనేక రూపాలను, ఆరాధనా పద్ధతులను ఆమోదిస్తుందని ఇది పరస్పర విరుద్ధమైన లక్షణమని విమర్శిస్తూ ఉంటారు. హిందుత్వంలో కేవలం నిరాకారవాదం లేక మూర్తిపూజ ఈ రెండింటిలో ఏదో ఒకటి ఉందని పొరబడే వారికి ఇటువంటి సందేహాలు కలుగుతాయి.

పరలోకాల గురించి ఎక్కువగా ప్రస్తావించడం ఇహలోక వ్యవహారాలకు

ప్రాధాన్యత నిష్పక్షపోషడం హిందుత్వంలో లోపమని అంటారు. హిందూ మోగులు ఆహారం, నిద్ర త్యజించి కలోరమైన తపస్సు చేస్తారనే అభిప్రాయంతో హిందుత్వం అంటే అదే అనుకుంటే పొరపాటు. మన మంతా పరమాత్మ స్వరూపులమని, సచ్చిదానంద స్వరూపులమని హిందుత్వం బోధిస్తుంది.

కనుక మనమంతా పరమాత్మ స్వరూపులమని చెప్పడం నిరాశావాదమని, మనం పాపులమని అనడం ఆశావాదమని అనడంలో అర్థంలేదు. జీవం అనందం నుండి పుడుతుందని చివరికి సచ్చిదానందంలో లీనం అవుతుందని చెబుతుంది. శాశ్వతమైన స్వర్గం, నరకం ఉన్నాయని చెప్పడం నిజమైన నిరాశావాదం.

మతంలో విశ్వజనీనత, మత మార్పిడి

హిందుత్వం మత మార్పిడులను ప్రోత్సహించదు కనుక, మిషనరీలను పంపదు కనుక అది విశ్వజనీనమైనది కాదని అంటారు. మత మార్పిడులను ప్రోత్సహించకపోవడానికి కారణం విశ్వజనీనత లేకపోవడం కాదు అది ఉండడమే.

అన్నింటిలో పరమాత్మ తత్వాన్ని దర్శించగలగడం వల్ల మతమార్పిడి అవసరం ఉండదు. మత మార్పిడికి పాల్పడటం అంటే ఇతరులలోని పరమాత్మ స్వరూపాన్ని గుర్తించకపోవడం, అవమానించడమేనని హిందుత్వపు దృష్టి. ఆసక్తి కలిగిన వారికి విషయాలను వివరించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది కాని బలవంతంగా ప్రచారం చేయదు. సత్యస్వరూపాన్ని వివరించడానికి ఎక్కువ ప్రాధాన్యతనిస్తుంది కాని ప్రజలు తరచు తమ మతాన్ని మార్చుకోవాలని శాసించదు. సత్యం మనలోనే ఉన్నది కనుక మనమే శోధించి తెలుసుకోవాలిగాని ఇతరులపై బలవంతంగా రుద్దడానికి ఏమీ లేదని భావిస్తుంది.

మతమార్పిడి విశ్వజనీన సత్యాన్ని తిరస్కరించడం వల్లనే అవసరమవుతుంది. సత్యం సర్వవ్యాప్తమై ఉంటే అప్పుడు ఎవరిని మతం మార్చవలసి వస్తుంది ? సత్యాన్ని దర్శించడమే ప్రధానమని హిందుత్వం భావిస్తుంది. సత్యాన్ని మార్చలేము గాని

విశ్వాసాలను మార్చుకోగలం. విశ్వజనీనమైన మతం మనం ఎల్లప్పుడూ పరమాత్మలో భాగమేనని గుర్తిస్తుంది. అందువల్ల మత మార్పిడి అవసరం లేదు. పరమాత్మని తెలుసుకోలేకపోయినా మనం అందులో భాగమే.

మత మార్పిడి సంక్షోభానికి దారితీస్తుంది. కొన్ని విశ్వాసాలను బలవంతంగా రుద్దడానికి ప్రయత్నించడం వల్ల అశాంతి, అలజడి చెలరేగుతాయి. ఇది అహింసా విధానానికి పూర్తి వ్యతిరేకమైనది.

హిందుత్వం మిషనరీల ద్వారా, మత ప్రచారకుల ద్వారా వ్యాప్తి చెందలేదు. ప్రజలు తమంత తాముగా ఆధ్యాత్మిక జీవనాన్ని అలవరుచుకోవడం వల్ల హిందుత్వం వ్యాప్తి చెందింది. అందువల్లనే హిందుత్వం వ్యాపించిన ప్రాంతాలలో స్థానిక మతాలు, ఆరాధనా పద్ధతులు యధావిధిగా కొనసాగాయి. అవి నశించి పోలేదు. వ్యక్తులు తమ స్వభావాన్ని తెలుసుకునేందుకు ప్రోత్సహించింది కాని వారిపై కొన్ని సిద్ధాంతాలను, నమ్మకాలను రుద్దే ప్రయత్నం చేయలేదు.

6. సనాతన ధర్మం - ప్రపంచ మతాలు

సనాతన ధర్మం అన్ని మతాలను, ఆధ్యాత్మిక దృక్పథాలను మన్నిస్తుంది. ఆత్మసాక్షాత్కారంలో మత బోధలు, ఆధ్యాత్మిక బోధలకు గల స్థానాన్ని సనాతన ధర్మం స్పష్టంగా పేర్కొంది. వ్యవస్థీకృత విశ్వాసాలకంటే ఆధ్యాత్మిక జిజ్ఞాస చాలా విశాలమైనదని సనాతన ధర్మం తెలుపుతుంది. అందుచేత ప్రత్యక్ష ఆధ్యాత్మిక అనుభవానికే ప్రాధాన్యతనిస్తుంది. విశ్వజనీనమైన సత్యం ఏ రంగంలో ప్రతిఫలించినా అది సనాతన ధర్మమని గుర్తించాలి. అలాకాకుండా ఒక గ్రంథం, ఒక వ్యక్తి, ఒకే దేవుడు వంటి పరిమితులు ఏర్పడినప్పుడు సనాతన ధర్మం ఆయా వ్యవస్థల్లో ప్రతిఫలించడం లేదని స్పష్టమవుతుంది.

భారతీయ మతాలు

అతి ప్రాచీన కాలం నుండి భారతదేశంలో ఆధ్యాత్మికత, యోగవిద్య విలసిల్లుతూ వచ్చాయి. ఈ దేశం ఒక ఉపఖండం. ఈ భూభాగాన్ని అంతటినీ చిరంతనమైన ఆధ్యాత్మిక జీవన విధానం కలిపి ఉంచింది కానీ ఆయుధాలు, అధికారం కాదు. ఆధ్యాత్మిక జీవనానికి, ఉన్నత చేతనా స్థితిని చేరుకోవడానికి ఇక్కడి మహనీయులు ప్రాధాన్యతనిచ్చారు. ఇతర సంస్కృతుల ప్రాథమిక లక్ష్యమైన సామ్రాజ్య విస్తరణ, ఆర్థిక ప్రగతి మత ఆచారాలు ఇక్కడ ద్వితీయ స్థానాన్నే పొందాయి. ఆధ్యాత్మిక అనుభవానికి ప్రాధాన్యత నివ్వడం వల్ల భారతదేశంలో అనేక మతాలు, ఆధ్యాత్మిక పంథాలు ఏర్పడ్డాయి.

హిందూమతం ఒక్కటే కాకుండా భారత్‌లో ఇంకా అనేక మతాలు ఉన్నాయి. అయినా ఆయా మతాలన్నీ ఒకే విశ్వజనీనమైన సంస్కృతిలో భాగంగా ఏర్పడ్డాయి. హిందూ ధర్మం ఈ మతాలనన్నింటినీ ఒకే మూసలో పోసేందుకు ప్రయత్నించ లేదు. అన్నింటిలో ఏకత్వాన్ని చూడటం, ఏకత్వంలోనే భిన్నత్వాన్ని గుర్తించడం

పల్ల అనేక పంథాలు, దృక్పథాలు ఏర్పడినా అన్నింటిలోనూ అంతర్నిహితంగా శాశ్వతమైన సత్యం ప్రతిబింబిస్తూనే ఉంది. హిందూధర్మంలో వైదికమతం, వైష్ణవమతం, వైశ్ణవం, శాక్తేయం, గాణాపత్యం, సౌరమతం వంటి అనేక మతాలతో పాటు అనేక ఇతర మత వ్యవస్థలు ఉన్నాయి. ఇతే ఈ మతాలన్నీ ఒకే మతంగా రూపొందడంగానీ, పరస్పర విరుద్ధంగా మారడంగానీ జరగలేదు. భిన్నత్వంలోనే ఏకత్వాన్ని ఈ మతాలన్నీ ప్రతిబింబించాయి.

హిందూ ధర్మం లోని వివిధ మతాల మధ్యగల సామరస్యాన్ని ఆధారం చేసుకుని ప్రపంచంలోని మతాల పల్ల కూడా అటువంటి సమన్వయాన్ని సాధించడానికి ప్రయత్నించవచ్చును. సమన్వయం సాధించడానికి ఏ మతపు ప్రత్యేకతలను పరిహరించనవసరం లేదు. కేవలం ఇతర మతాలు కూడా విశ్వజనీన సత్యానికి ప్రతిరూపాలని, వాటి లక్ష్యం, ఉద్దేశ్యం ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతని సాధించడమేనని గుర్తించాలి.

హిందూ ధర్మ వ్యాప్తి

హిందూ ధర్మం కేవలం భారత భూభాగానకే పరిమితమైందనే అపోహ ఉంది. కాని చరిత్రను పరిశీలిస్తే ప్రపంచంలో అనేక చోట్ల హిందూ ధర్మాన్ని ఆచరించారని తెలుస్తుంది. మానవాళికంతటికీ హిందూధర్మం ఆచరణీయమైనదే. కాల గమనంలో అనేక పంథాలను, ఆధ్యాత్మిక దృక్పథాలను తనలో కలుపుకుంటూ హిందూ ధర్మం వ్యాప్తి చెందింది.

హిందూ ధర్మ వ్యాప్తిని మూడు కాల ఖండాలుగా పేర్కొనవచ్చును. మొదటిది ప్రాచీన కాలం. ఈ కాలాన్ని నిర్వచించడం కష్టతరమైన పని. అయినా ఆ కాలంలో బెంగాల్ నుండి బెంగాల్ వరకూ ఒకే సంస్కృతి, మతం, భాష అమలులో ఉన్నాయని ప్రజలు ఇండో-యూరోపియన్ భాషలను మాట్లాడేవారని తెలుస్తుంది. యూరప్ లో (గ్రీసు, రోమ్, జర్మనీ, మొ), అనటోలియా (ఆధునిక టర్కీ)

సిరియా, ఇరాక్, అర్మేనియా, పర్షియా, ఆఫ్ఘనిస్తాన్, మధ్యఆసియా, పశ్చిమ చైనా, ఉత్తర భారతదేశాలలో ఇండో-ఇరోపా సంస్కృతి వ్యాపించి ఉండేది.

ఈజిప్ట్, బాబిలోనియా, సుమేరియా, చైనా, మెసోపొటమియా నాగరికతలలో హిందూ జీవన పద్ధతులు, వ్యవస్థలు కనిపిస్తాయి. సూర్యదేవుని ఆరాధన, యజ్ఞయాగాదులు ఈ నాగరికతలలో ప్రాముఖ్యతని సంతరించుకున్నాయి. ఆయా సమాజాలలో పూజారులు, యోధులు, సామాన్య ప్రజల అనే విభజన కూడా కనబడుతుంది. హిందూ ధర్మపు లేదా వేద సంస్కృతి ప్రాథమిక కాలం క్రీ.పూ 7000 నుండి 500 వరకు ఉండి ఉండవచ్చును. వేదాల ఆధారంగా, ముఖ్యంగా వేదాలలో ప్రాచీనమైన ఋగ్వేదం ఆధారంగా జీవన వ్యవస్థ రూపుదిద్దుకున్నది.

రెండవ కాలఖండంలో సనాతన ధర్మం మరింత విస్తృత రూపాన్ని పొందింది. అనేక మతాలు, ఆధ్యాత్మిక దృక్పథాలు ఏర్పడ్డాయి. బౌద్ధమతం టిబెట్, చైనా, కొరియా, జపాన్ లలో వ్యాపిస్తే హిందూమతం, బౌద్ధమతం బర్మా, థాయిలాండ్, ఇండోనేషియా లలో వ్యాపించాయి. ఇదే కాలంలో మధ్యఆసియా నుండి బౌద్ధమత ఆధారంగా ఏర్పడిన మతాలు వ్యాప్తి చెందాయి.

ఆసియా మొత్తంలో హిందూ-బౌద్ధమతాల వ్యాప్తి బాగా జరిగింది. క్రీ. పూ. 500 నుండి ప్రారంభమై భారత్ పై ఇస్లాం దాడులు జరిగేవరకూ ఇది కొనసాగింది. క్రీ. శ. 1500 లో ఇస్లాం భారత్, ఇండోనేషియా లను ఆక్రమించుకోవడం, మత మార్పిడులు, దేవాలయ విధ్వంసం, పెద్ద ఎత్తున మారణకాండ సంభవించడంతో ఈ సాంస్కృతిక వ్యాప్తి ఆగిపోయింది.

మూడవ కాలఖండం ఆధునిక కాలం. ఇందులో ప్రాచ్య యోగ విధానం, పద్ధతులు ప్రపంచమంతటా వ్యాపించాయి. ఈ పద్ధతులు హిందూమతం, బౌద్ధమతం, బాబోమతం, ఇతర హిమాలయ ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయాలకు చెందిన మతాల ఆధారంగా ఏర్పడ్డాయి. 18, 19 వ శతాబ్దాలలో హిందూ ధర్మ సూత్రాలు పాశ్చాత్య దేశాలలో వ్యాప్తిచెందాయి. భగవద్గీత, ఉపనిషత్తుల అనువాదాల మూలంగా గోథే, ఎమర్సన్, థోర్ వంటి పాశ్చాత్య మేధావులు ప్రభావితమయ్యారు.

1893 లో స్వామి వివేకానంద పాశ్చాత్యదేశయాత్రలో ఈ హిందూ ధర్మ వ్యాప్తి ప్రారంభమైంది. ప్రపంచంలోని అనేక దేశాల్లో ఇప్పుడు యోగ, వేదాంత, తాంత్రిక, బౌద్ధమత అధ్యయన కేంద్రాలు ఉన్నాయి. అమెరికా, కెనడా, వెస్టిండీస్, దక్షిణ అమెరికా, ఆఫ్రికా, యూరప్ లలో అనేక మంది భారతీయులు స్థిరనివాసం ఏర్పరుచుకుంటున్నారు. ఈ మూర్ఖు రాబోయే కొన్ని శతాబ్దాల పాటు కొనసాగుతుంది. దీని ద్వారా తిరిగి విశ్వజనీనమైన ఆధ్యాత్మిక దృక్పథం రూపుదిద్దుకుంటుంది.

సనాతన ధర్మం భారతీయ ఋషులు, మునులు అనుసరించిన ఆధ్యాత్మిక మార్గాన్ని సూచిస్తుంది. భారతీయ మతాలన్నీ ఆ సనాతన ధర్మాన్ని ప్రతిబింబించాయి. భారతీయ కైస్తవులు, ముస్లిములు, ముఖ్యంగా కొందరు సూఫీలు సనాతన ధర్మ సూత్రాలను అనుసరించారు. వాళ్లు ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి ప్రాధాన్యత నిచ్చారు. వాళ్ళు హిందూ ధ్యాన పద్ధతులను అనుసరించేవారు.

హిందూ ధర్మం, ఇతర మతాలు

బౌద్ధమతం

బౌద్ధమతాన్ని బుద్ధ ధర్మం అంటే మోక్షమార్గం అని అంటారు. సంస్కరణ ఉద్యమంగా ప్రారంభమైన బౌద్ధం క్రమంగా ఒక స్వతంత్ర మతంగా రూపుదిద్దుకుంది. బౌద్ధమతం, దాని ఆధారంగా ఏర్పడిన టిబెట్ బౌద్ధం వంటివి కూడా హిందూ సాంప్రదాయాన్ని, సనాతన ధర్మాన్ని అనుసరించాయి. సంస్కృత మంత్రాలు, యోగ పద్ధతులు, ఆయుర్వేద వైద్యం, ఖగోళ శాస్త్రం, దేవాలయాలు వంటివి హిందూ సాంప్రదాయం నుండి బౌద్ధం స్వీకరించింది. చైనా, జపాన్ వంటి దూరదేశాల్లో కూడా ఇదే పద్ధతులు అనుసరించబడ్డాయి.

చౌద్రమతం, హిందూమతాల మధ్య తేడా చాలా తక్కువ. మోక్షం, జ్ఞానం అనే విషయాలపట్ల అనేక తేడాలు ఉన్నా ధ్యాన మార్గం ద్వారా ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతిని సాధించడమే మానవజీవిత లక్ష్యమని రెండు మతాలు చెపుతాయి.

బుద్ధుడే భగవంతుడు, చివరి ప్రవక్త అని చెప్పలేదు. బుద్ధుడు జ్ఞానానికి ప్రతీక. ఆయన ఆదర్శవంతమైన యోగి, సన్యాసి. బుద్ధుని కంటే పూర్వం అనేక మంది బుద్ధులు ఉండేవారని నమ్ముతారు. వేదాలను దర్శించిన ఏడుగురు ఋషులతో ఒకరైన బుద్ధు కళ్యపుడు ఇటువంటి వాడే. హిందువులు బుద్ధుడిని విష్ణువు అవతారంగా మన్నిస్తారు. చౌద్రులు రాముడిని బోధిస్తూవున్నారేదా జ్ఞానిగా గుర్తిస్తారు. ఇలా రెండు మతాల అనుయాయులు పరస్పరం గౌరవం నెరపుకుంటారు.

సనాతన ధర్మానికి బుద్ధ ధర్మానికి సంఘర్షణ ఏర్పడలేదు. ఎందుకంటే రెండూ ధర్మానికి ప్రాధాన్యత నిస్తాయి.

జైన మతం

భారతీయ మతాలలోని మరొక మతం జైనం. మహాత్మాగాంధీ అహింసా విధానానికి ప్రాధాన్యతనివ్వడం వల్ల ఆయనని జైనుడని అంటారు. కాని గాంధీజీ హిందువు. తీర్థంకరులు లేదా జ్ఞానుల బోధలే జైనమతం. జైనమతంలో గూడా యోగసాధన వంటి హిందూ పద్ధతులు కనిపిస్తాయి. అహింస, కర్మవంటి చౌద్రమత సూత్రాలు జైనమతంలో కూడా ప్రాధాన్యత సంతరించుకున్నాయి. జైనం కూడా సనాతన ధర్మంలో ఒక భాగంగా గుర్తించవచ్చును.

సిక్కుమతం

సిక్కులు హిందువులలో ఒక వర్గం. ఒక కుటుంబంలోని పెద్ద కొడుకుని సిక్కుగా, మత సంరక్షణిగా చేయడం ఆచారం. ఇస్లాం పాల్పడే బలవంతపు మత మార్పిడులను ఎదుర్కొనే మార్గం ఇది. ముస్లిం చాడి సుండి సనాతన ధర్మాన్ని ,

హిందూ మతాన్ని రక్షించడానికే సిక్కు సంఘా ఆవిర్భవించింది.

ఆధునిక కాలంలో సిక్కులు తమది ప్రత్యేకమైన మతంగా భావించసాగారు. కాని సిక్కు మతగ్రంథాలను పరిశీలిస్తే విష్ణువు, రాముడు, ఉపనిషత్తులు, వేదాలతో నిండిపోయాయని తెలుస్తుంది. గురునానక్ ని హిందువులు కూడా గౌరవిస్తారు. సిక్కు మత గ్రంథాలు వ్రాయబడిన గురుముఖి భాష సంస్కృతాన్ని పోలి ఉంటుంది. ఈనాటికీ అనేకమంది సిక్కులు తాము హిందువులమేనని భావిస్తారు.

కొందరు సిక్కుమతం హిందూమతాన్ని, ఇస్లాంని మిళితం చేసిందని అంటారు. కాని సిక్కుమత గ్రంథాలలో ఎక్కడా ఇస్లాంపేరు గాని, మహ్మద్, అల్లా ప్రస్తావనగాని కనబడదు. సిక్కులు ఇస్లాం పాలనని తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. కానీ హిందువులు మాదిరిగానే సిక్కులు కూడా ముస్లిం మత సాంప్రదాయాలను మన్నించారు.

టావోమతం

టావో మతం చైనాలో పుట్టినా ఈ మతానికి, హిందూ మతానికి చాలా పోలికలు ఉన్నాయి. బౌద్ధం, టావోమతాలు పరస్పరం ప్రభావితం చేసుకున్నాయి.

టావో మతం కూడా ధర్మం ఆధారంగా ఏర్పడినదే. ఈ మతంలో అనుసరించే ధ్యాన పద్ధతులు హిందూ, బౌద్ధ మతపు పద్ధతులను పోలి ఉంటాయి. టావో మతం కూడా ప్రకృతి జీవనానికి సంబంధించి యోచిస్తుంది. మత మార్పిడులకు ఇందులో తావులేదు. అలాగే మూఢ విశ్వాసాలకు, సిద్ధాంతాలకు పరిమితం కాకుండా విశ్వజనీనమైన దృక్పథాన్ని ప్రవచిస్తుంది. దేవాలయ సాంప్రదాయం టావో మతంలో కనిపిస్తుంది.

జపాన్ కి చెందిన షింట్ మతం టావో మతాన్ని పోలి ఉంటుంది. ఈ మతంలో కూడా బౌద్ధమత ఆచారాలు, సూత్రాలు కనిపిస్తాయి.

జోరాస్ట్రీయన్ మతం

పర్షియన్ మతమైన జోరాస్ట్రీయన్ మతం ప్రాచీనమైనది. ఎసిమిచవ శతాబ్ది తరువాత పర్షియాని ఇస్లాం ఆక్రమించినప్పుడు జోరాస్ట్రీయన్లు (పార్సీలు) భారతదేశానికి శరణార్థులుగా వచ్చారు. జోరాస్ట్రీయన్ మతంలో కూడా వేద సంస్కృతికి చెందిన అనేక ఆచారాలు, పద్ధతులు కనిపిస్తాయి. అగ్నిని పూజించడం వాటిలో ఒకటి. అంతేకాక జోరాస్ట్రీయన్ మతం గ్రీకులను, రోమన్లని, యూదుల్ని, క్రైస్తవుల్ని, ముస్లిములను ఎంతగానో ప్రభావితం చేసింది. చైనాకి కూడా వ్యాపించింది. పశ్చిమ భారత దేశంలో కొంత కాలం పార్సీల పరిపాలన సాగింది. అందువల్ల అక్కడ అనేక పార్సీమత పద్ధతులు వ్యాపించాయి.

పాగన్ మతాలు

గ్రీకు, రోమ్, జర్మనీ, బాల్టిక్ దేశాలలోని మతాలు హిందూ మతాన్ని పోలి ఉండేవి. ముఖ్యంగా ఇండో-యూరోప్ భాషలు, సంస్కృతుల మధ్య సారూప్యం బాగా కనిపిస్తుంది. ప్రాచీనగ్రీకు సంస్కృతి, భారతీయ సంస్కృతులలో అనేక పోలికలు కనిపిస్తాయి. ఈ మతాలలో కూడా దేవీదేవతల ఆరాధన దేవాలయాలు, పౌరాణిక కథలు, ఖగోళశాస్త్రం వంటివి ఉన్నాయి.

ఈజిప్ట్, బాబిలోనియా మతాలలో కూడా దేవీదేవతల పూజ, ధ్యాన పద్ధతులు కనిపిస్తాయి. అందుచేత అతిప్రాచీనమైన హిందూమతాన్ని పరిశీలిస్తే గ్రీస్, ఈజిప్ట్ ప్రాచీన మతాల రూపురేఖలు మనకి అవగతమవుతాయి.

క్రైస్తవ మతం పాగన్ మతాలను నిరసించినా నిజానికి క్రైస్తవ మత సిద్ధాంతాలు, తాత్విక సూత్రాలు ఫ్లేట్, అరిస్టాటిల్ ప్లాటోనస్ వంటి పాగన్ తత్వవేత్తల బోధల ఆధారంగా ఏర్పడినవే. క్రైస్తవ, ఇస్లాం మతాల తత్వ శాస్త్రం, విజ్ఞాన శాస్త్రం, చైతన్యం గ్రీకు పాగన్ మతం ఆధారంగా ఏర్పడింది. దీని నుండే ఆధునిక విజ్ఞాన

శాస్త్రం, కళలు, కవిత్వం రూపొందాయి. ప్రకృతిని శోధించడమే లక్ష్యంగా కలిగిన పాగెన్ మత సూత్రాన్ని ఆధారం చేసుకుని విజ్ఞాన శాస్త్రం అభివృద్ధి చెందింది. కనుక పాగెన్ మతాలన్నింటిలో ఆధ్యాత్మిక విజ్ఞాన శాస్త్ర మూల సూత్రాలు కనిపిస్తాయి. క్రైస్తవమతం కంటే ప్రాచీనమైన గ్రీకు మత సాంప్రదాయాలకు పెరుగుతున్న గుర్తింపు ఆధ్యాత్మిక పునరుజ్జీవనాన్ని సూచిస్తుంది.

క్రైస్తవ ముస్లిం మతాలు హిందు, ఈజిప్ట్, గ్రీక్, పర్షియన్ మత సాంప్రదాయాలతో సంబంధాలను కొనసాగిస్తూ వచ్చాయి. పాగెన్ సంస్కృతులు ఆధ్యాత్మిక, తాత్విక, శాస్త్రీయ ప్రగతిని సాధించాయి. మరోవైపు ఇతర మతాలు మధ్యయుగంలో శాస్త్రవిజ్ఞానం, కళలు, ఆధ్యాత్మికతలను పూర్తిగా నిరోధించాయి. పెద్దపెత్తన జ్ఞానానికి నిలయమైన పుస్తక భాండాగారాలను దగ్ధం చేయడం జరిగేది. విజ్ఞాన వ్యాప్తిని నిరోధించడం జరిగింది.

జుడాయిజం

ప్రాచీన మతమైన జుడాయిజానికి హిందూమతానికి అనేక పోలికలు ఉన్నాయి. జుడాయిజంలో కూడా అగ్ని ఆరాధన ఉంది. బారా లేక న్యాయబద్ధతకి జుడాయిజంలో ప్రాధాన్యత ఎక్కువ. హిందూమతంలో ధర్మానికి ప్రాధాన్యత ఉంది. కొందరు యూదు తత్వవేత్తలు కర్మ సిద్ధాంతాన్ని పునర్జన్మ, అహింస, యోగవిద్యలను ప్రవచించారు.

యూదులు కూడా హిందువుల మాదిరిగానే మతమార్పిడులను ప్రోత్సహించారు. యూదుమతం కేవలం కొన్ని విశ్వాసాలకే పరిమితం కాదు. అది ఒక జీవన విధానం. క్రైస్తవులు, ముస్లిముల మాదిరిగా యూదులు ఎప్పుడూ మత వ్యాప్తికై యుద్ధాలు చేయలేదు. యూదులలో పరమత సహనం కనిపిస్తుంది.

ఇజ్రాయిల్, భారత్ ల మధ్య వ్యాపార సంబంధాలు ఉండేవి. ముఖ్యంగా ప్రసిద్ధి చెందిన యూదు రాజు సోలమన్ కాలంలో ఈ వ్యాపారం గణనీయంగా

అభివృద్ధి చెందింది. శ్రీ.పూ. రెండవ మిలినియమ్‌లో సీరియాని మిష్టానీ ప్రజలు పరిపాలించారు. వీరు వైదిక దేవీదేవతలను పూజించే వారు. వీరి ద్వారా హిందూ ధర్మ సూత్రాలు ఆ ప్రాంతంలో వ్యాప్తి చెంది ఉండవచ్చును. ఆ తరువాత యూదులు భారత్‌లో ఆశ్రయం పొందారు.

జుడాయిజం, హిందూమతాలలోని ప్రాథమికమైన భేదం మూర్తిపూజ. యూదులు మూర్తిపూజని అంగీకరించరు. కాని హిందువుల్లో కూడా ఆర్యసమాజ్ వంటి సంస్థలకి చెందినవారు కూడా మూర్తిపూజను అంగీకరించరు. నిజానికి హిందూ మతానికి యూదుమతానికి వ్యతిరేకత ఏదీ లేదు. కాని దురదృష్టవశాత్తు వామనక్షాలు, ముస్లిముల ప్రభావానికి లోనయిన భారత ప్రభుత్వాల వల్ల ఇజ్రాయిల్, భారత్ ల మధ్య సత్సంబంధాలు నెలకొనడంలేదు.

క్రైస్తవ మతం

క్రీస్తు అహింసని, ఆధ్యాత్మిక సాధనని ఆచరించాడు. క్రీస్తు కొన్ని సంవత్సరాలు భారతదేశంలో ఆధ్యయనం చేశాడని కొన్ని కథలు ప్రచారంలో ఉన్నాయి. అలాగే శిలువపై బంధించబడిన తరువాత కాశ్మీర్‌కి వచ్చి అక్కడ చాలాకాలం తరువాత మరణించాడనే నమ్మకాలు కూడా వ్యాపించాయి. క్రీస్తు పన్నెండుమంది శిష్యుల్లో ఒకడైన సెయింట్ థామస్ భారతదేశంలో చనిపోయాడనే కథ ప్రచారంలో ఉంది. ఐతే హిందువులు క్రైస్తవ శరణార్థులకి ఆశ్రయం ఇచ్చి, వారు వారి మతాన్ని ఆచరించేందుకు పూర్తి స్వేచ్ఛని కల్పించారన్నది మాత్రం నిజం.

గ్రీసు, రోమ్‌లలో హిందూ, బౌద్ధమత సూత్రాలు వ్యాప్తి చెందాయి. క్రైస్తవ మతంలోని అనేక ఆధ్యాత్మిక పంథాలు కర్మసిద్ధాంతాన్ని, పునర్జన్మని, ఆధ్యాత్మిక అనుభవాన్ని ప్రవచించాయి. కాని రోమ్ చక్రవర్తి ప్రాపకం ద్వారా వ్యాప్తి చెందిన క్రైస్తవంలో ఆధ్యాత్మిక అంశాలకు ప్రాధాన్యత తగ్గింది. కాథలిక్ మత పంథాలోనే

హిందూ, బౌద్ధ మతాల మాదిరిగా ఆధ్యాత్మిక సూత్రాలు పేర్కొనబడ్డాయి.

ఒక్క యూరప్‌పై దండెత్తే వరకు భారత్, ఐరోపాల మధ్య వ్యాపార సంబంధాలు కొనసాగాయి. ప్రసిద్ధి చెందిన క్రైస్తవ మత ద్రష్టలు మిస్టర్ ఎక్‌హార్ట్, హిజ్లర్ గార్డ్ల పంటి వారు ప్రాచ్యదేశాలతో వ్యాపార సంబంధాలు కలిగిన ఐరోపాదేశాలకు చెందినవారు. ఆధ్యాత్మిక భావాలు వ్యాపారం ద్వారా వ్యాప్తి చెందాయి. మధ్యయుగంలో క్రైస్తవ తత్వవేత్తలైన మార్సలియో ఫిసిన్ హిందూ విధానాల పట్ల ఎంతో గౌరవం చూపాడు. క్రైస్తవ ద్రష్టలు, ఆధ్యాత్మిక సాధకులు హిందూ యోగ విధానాలను, పద్ధతులనే అనుసరించారు.

ఈ సారూప్యతలు, పోలికలు ప్రక్కన పెడితే హిందూ మతం, క్రైస్తవ మతం భిన్నధృవాలు. ముఖ్యంగా ప్రాటెస్టెంట్ మతం ఇస్లాం మతం మాదిరిగానే మూర్తి పూజని పూర్తిగా వ్యతిరేకిస్తుంది. కాథలిక్ మతంలో భక్తి, ఆధ్యాత్మికత కొంత ఉన్నా మిషనరీ వ్యవస్థ, నిరంకుశ ధోరణి దానిని హిందూ మతం నుండి వేరుగా నిలబెడుతున్నాయి. మిషనరీ కార్యకలాపాలు కొనసాగుతున్నంత వరకూ హిందువులు క్రైస్తవ మతాన్ని అంగీకరించలేరు. అందులోని కొద్దిపాటి ఆధ్యాత్మిక అంశాలను కూడా గుర్తించలేరు.

ఇస్లాం, సూఫీ మతం

ఇస్లాం పై హిందూ, బౌద్ధ మతాల ప్రభావం ఉంది. హిందూ వ్యాపారస్థులు మక్కాలో వ్యాపార నిమిత్తం నివసించేవారు. వారివల్ల మక్కా సంస్కృతి ప్రభావితం అయింది. క్రైస్తవానికి ముందు ఉన్న మతాల మాదిరిగానే ఇస్లాంకి ముందు ఉన్న అరబ్ మతాలు కూడా హిందూ మతాన్ని పోలి ఉన్నాయి. వివిధ దేవతల ఆరాధన వీటిలో ఉంది. మక్కాలో దేవీ ఆరాధన ఉండేది. మక్కాలోని పవిత్రరాతి విగ్రహం హిందువుల శివలింగాన్ని పోలి ఉంటుంది.

భారతదేశంలో మొట్టమొదట ఇస్లాం ప్రభావానికి లోనైన ప్రాంతం ఇండస్ నది ముఖాన ఉన్న సింద్ ప్రాంతం. భారతదేశంలో అభివృద్ధి చెందిన గణితం, ఖగోళశాస్త్రం, వైద్యం మొదలైన శాస్త్రాలు మధ్య ప్రాచ్య దేశాలకు వ్యాపించాయి. సూఫీలు వేదాంత విషయాలను అనుసరించేవారు. ఈనాటికీ ఇస్లాం మత నిఘంటువు ప్రకారం సూఫీ అంటే వేదాంత విషయాలను ఆచరించేవాడు అని అర్థం.

క్రీ.శ. 700-1000 నాటికి ఆఫ్ఘనిస్థాన్, మధ్య ఆసియా ఇస్లాం ప్రభావానికి లోనయ్యాయి. ఈ ప్రాంతాల్లో బౌద్ధం, హిందూ మతాలు విలసిల్లాయి. ఈనాటికీ సూఫీలు ఈ ప్రాంతాలను, ముఖ్యంగా తూర్పు ఆఫ్ఘనిస్థాన్ తమ పవిత్ర భూమిగా భావిస్తారు. ఈ ప్రదేశంలో హిమాలయపర్వతాలలో కొన్ని వ్యాపించి ఉన్నాయి. అంటే హిమాలయ సాంప్రదాయమైన యోగ విద్య ఇక్కడ ఆచరణలో ఉండేది. కనుక ఇస్లాంలోని ఆధ్యాత్మిక అంశాలపై హిందూమత ప్రభావం ఎంతో ఉందని స్పష్టమవుతుంది.

ఈ పోలికలు, ప్రభావాన్ని ప్రక్కకు పెట్టి చూస్తే ఇస్లాం, హిందూ మతాలు దాదాపు వ్యతిరేకమైనవి. హిందుత్వంలో అరణ్యంలోని వైవిధ్యం ఉంటే, ఇస్లాంలో ఎడారిలోని మోడువారి న లక్షణం, మొరటుదనం కనిపిస్తాయి. ఇస్లాంని ఆధ్యాత్మిక పంథా అనడం కంటే సామాజిక - రాజకీయ ఉద్యమం అని అనవచ్చును. అలాకాక పోతే ఇస్లాం యోగ విద్యని ప్రవచించే హిందూమతం వంటి మతాలను అంత తీవ్రంగా వ్యతిరేకించి ఉండేది కాదు. యోగవిద్య పైపై మత ఆచారాలను మించిన ఆధ్యాత్మిక అన్వేషణకి ఒక సాధనం. సూఫీ మతానికి హిందూమతానికి చాలా పోలికలు ఉన్నాయి. ఐనా సూఫీలు యోగవిద్య పరమార్థాన్ని, లక్ష్యాన్ని పూర్తిగా అర్థం చేసుకోలేక పోయారు.

గిరిజన, స్థానిక మతాలు

ప్రపంచంలో రెండు రకాల మతాలు ఉంటాయి. మొదటి రకం ఒక ప్రవక్త ముట్టూ నిర్మితమైన వ్యవస్థీకృత మతాలు. ఇస్లాం, క్రైస్తవ మతాలు ఇటువంటివి. ఈ మతాలకి ఖచ్చితమైన లక్ష్యం ఉంటుంది. సర్వ మానవాళికి ఒకే విధమైన విశ్వాసాలు, మత భావన కలిగించాలనే పట్టుదల ఉంటుంది. ఏకేశ్వరో పాననని ప్రవచించే ఈ మతాలు మనిషి మరణించిన తరువాత స్వర్గానికిగాని, నరకానికి గాని వెళ్తాడనే విశ్వాసం ఉంటుంది. ఈ మతాలు చాలా తీవ్రమైనవి, నిరంకుశమైనవి మత మార్పిడులను ప్రోత్సహిస్తాయి. ఈ మతాలు స్థానిక సంస్కృతులను పూర్తిగా నాశనం చేసి వాటి స్థానంలో కొత్త భావాలను వ్యాప్తి చేస్తాయి.

రెండవ రకం మతాలు స్థానిక గిరిజన ప్రజల నమ్మకాలపై ఏర్పడినవి. ఇలాంటి మతాలలో అనేక రూపాలు, పేర్లతో దైవ ఆరాధన జరుగుతుంది. ఈ మతాలు మత మార్పిడులను ప్రోత్సహించవు. ఆఫ్రికా, ఆసియా, అమెరికా, యూరప్ లలో ఇటువంటి మతాలు కనిపిస్తాయి. ఈ మతాలలో ప్రకృతి, భూమిల పల్ల గౌరవం, వాటితో సంబంధం ఉండడం వల్ల ఇవి అతి శాంతియుతమైన మతాలు. ఇవి జీవ ప్రక్రియలో ఒక భాగంగా ఏర్పడినవేకాని ఒక సిద్ధాంతాన్ని, విశ్వాసాన్ని బలవంతంగా ఆచరింపజేయడం వల్ల కలిగినవి కావు. ఈ మతాలు భగవంతుని అన్నింటిలో దర్శించాయి తప్ప ప్రవక్త బోధలే భగవంతుని ఉనికికి ఋజువు అని విశ్వసించలేదు. ఇవి ప్రజల జీవన విధానంలో కలిసిపోయాయి. ఆధ్యాత్మిక అనుభవానికి, వైశ్విక భావనకి ప్రాధాన్యతనిచ్చాయి. పునర్జన్మని విశ్వసించాయి. ఇటువంటి మతాలన్నీ హిందూమతంలోని యోగ, భజన వంటి ఆధ్యాత్మిక సాధనని అనుసరించాయి. ఉన్నతమైన చేతనా స్థాయికి సంబంధించిన జ్ఞానం వీటిలో కనిపిస్తుంది.

బౌద్ధమతం, జైనమతం ధ్యానానికి, జీవకారుణ్యానికి ప్రాధాన్యత నిస్తాయి. చావోమతం, షింట్ మతాలు కూడా ఇటువంటివే. జుడాాయిజం కూడా స్థానిక

ప్రజానీకపు సంస్కృతిలో కలసి పోయింది. అలాగే అది ప్రపంచ ఆధిపత్యానికి ప్రయత్నించదు కనుక జూడాయిజాన్ని కూడా రెండవ రకం మతంగా పేర్కొనవచ్చును. ఇతే ఈ మతం విగ్రహారాధనని, బహుదేవతారాధనని నిరసిస్తుంది కాబట్టి మొదటి రకం మతపు లక్షణాలను కూడా కొన్నింటిని కలిగి ఉందని స్పష్టమవుతుంది.

హిందూమతం దక్షిణ మధ్య ఆసియాలోని సంస్కృతులన్నింటిలో కలిసి వాటిని పరిరక్షించింది. కనుక ఆయా ప్రాంతాల స్థానిక మతాలను అర్థం చేసుకోడానికి హిందూమతం ఎంతో ఉపకరిస్తుంది.

ఆధ్యాత్మిక చింతన పట్ల పెరుగుతున్న ఆసక్తి వల్ల స్థానిక మతాలు, వాటి ఆధ్యాత్మిక విలువలు తిరిగి ప్రాధాన్యత సంతరించుకుంటున్నాయి. ఆఫ్రికా, అమెరికాల స్థానిక మతాలలో ప్రకృతిపట్ల సరైన అవగాహన, శ్రద్ధ కనిపిస్తాయి. పర్యావరణ సమస్యలు అనేకం తలెత్తుతున్న ఈ రోజుల్లో ఇటువంటి అవగాహన ఎంతో అవసరమవుతుంది. దురదృష్టవశాత్తు ఇటువంటి మతాలు వ్యవస్థీకృతమతాల మూలంగా అంతరించిపోయే ప్రమాదం ఏర్పడింది.

త్రైస్తవం, ఇస్లాం మత మార్పిడులపై ఆధారపడి వ్యాపిస్తాయి. స్థానిక సంస్కృతులు, మతాలను ఖండించడం ద్వారా, విమర్శించడం ద్వారా ప్రజలను మతం మార్చడానికి ప్రయత్నిస్తాయి. హిందూమతం అందుకు భిన్నంగా స్థానిక ఆచారాలు, మతాలను పరిరక్షిస్తుంది. కనుక ఆయా మతాలు హిందూమతాన్ని పరిశీలించి దానితో సంబంధాన్ని ఏర్పరుచుకోగలగాలి. ఇటువంటి మతాలను పరిరక్షించాలని తద్వారా వాటి ఆధ్యాత్మిక మార్గాలను అందరికీ తెలియచేయాలని ప్రయత్నించేవారికి హిందువుల అండదండలు ఉంచాయి.

హిందూ ధర్మం, మతం

హిందూమతం ఇస్లాం, త్రైస్తవాల మాదిరిగా నిరంకుశ ధోరణిని

అవలంబించక పోయినా కొన్ని సందర్భాలలో హిందూమతం వంటి ధర్మం ఆధారంగా ఏర్పడ్డ మతాలలో కూడా అసహనధోరణి చోటు చేసుకుంది. ఐనా ఉన్నత చేతనా స్థాయిలను గుర్తించడం, కర్మ వంటి విశ్వజనీన సత్యాలను అంగీకరించడం వంటి అనేక అంశాలలో హిందూమతం ఇస్లాం, క్రైస్తవాల కంటే ఎంతో ముందుంది.

హిందూమతం విమర్శని ఎప్పుడూ వ్యతిరేకించలేదు. ఒక ప్రవక్త సిద్ధాంతానికి పరిమితమైనది కానందువల్ల హిందూమతం అనేక దోషాలను పరిహరిస్తూ నిరంతరం అభివృద్ధి చెందుతూ వచ్చింది. ఇతర మతాలు చేసే విమర్శని స్వీకరించి ఆ విమర్శలు నిజమైనవి అయితే అందుకు తగినట్లుగా తన పద్ధతుల్ని మార్చుకునే ధోరణిని కనబరచింది.

ఒక పుస్తకం, ఒక ప్రవక్తలకు హిందూ మతం పరిమితం కాలేదు. మానవ జీవితం మాదిరిగానే మతం కూడా పరిణామక్రమానికి లోబడి ఉంటుందని కనుక పరిస్థితులకు తగినట్లుగా మత ఆచారాలు, పద్ధతులను సవరించుకోవచ్చునని హిందూమతం భావిస్తుంది. గత కాలపు ఆచారాలు, పద్ధతులను ఆధారం చేసుకుని ఆధ్యాత్మిక సాధనకై కొత్త పద్ధతులను రూపొందించుకోవాలని హిందూమతం సూచిస్తుంది. వీటన్నింటిని మించి హిందూమతం మతపరమైన విభజనని అంగీకరించదు. సత్యం ఒక్కటే కనుక క్రైస్తవులకి క్రైస్తవ సత్యం, హిందువులకి హిందూసత్యమని విడిగా ఉండవు.

శాస్త్ర విజ్ఞాన విషయం మాదిరిగానే సత్యం అనేది తర్కానికి, అనుభవానికి అందే విషయమని సనాతన ధర్మం తెలుపుతుంది. సత్యం అనేది విశ్వజనీనమైన అంశం. ఎవరైనా శోధన ద్వారా దానిని తెలుసుకోవచ్చును. మత పరమైన పద్ధతుల్ని, భావాలను తర్కం, వివేచన అనే అగ్నిలో పరీక్షించుకోవాలి. అలాకాక పోతే మనం సత్యాన్ని తెలుసుకోవడానికి బదులు ఏవో కొన్ని భావాలను, పద్ధతులను మాత్రం ప్రచారం చేయడానికే పరిమితం అయిపోతాం.

కనుక అన్ని మతాలకు చెందినవారు తమ మతాలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి

వాటిలో సత్యానికి భంగకరంగా ఉన్న అంశాలను నిస్సందేహంగా తొలగించుకోగలిగింది.

కొందరికి తమ మతాన్ని ప్రశ్నిస్తే బాధ కలుగుతుంది. కాని నిజమైన శాస్త్రవేత్తకి తాను కనిపెట్టిన శాస్త్రీయ విషయాలను ప్రశ్నిస్తే, వాటిలోని లోపాలను ఎత్తి చూపితే బాధకలగదు. అలాగే ప్రశ్నించడం అనేది కూడా తప్పుకాదు. పైగా ప్రశ్నించడం మన సంగతికి దారితీస్తుంది. సనాతన ధర్మాన్ని అవలంబించేవారు ఇటువంటి పరిశీలనకి, విమర్శకి ఎప్పుడూ వెనుకాడరు.

మన మత ఆచారాలను ప్రశ్నించినందువల్ల బాధపడవలసిన అవసరం లేదు. ఎందుకంటే వాటిలో సత్యం ఉంటే పరిశీలన ఆ సత్యాన్ని బయటపెడుతుంది. అందువలన ఆ వద్దలి, భావాలు మరింత బలోపేతం అవుతాయి. అలాకాక వాటిలో సత్యం లేకపోతే అవి నశించిపోయినందువల్ల మనకి నష్టం ఏదీ ఉండదు. కనుక పరిశీలనా దృష్టి దాలా అవసరం. మన సందేహాన్నింటిని బయట పెట్టాలి. సత్యాన్ని తెలుసుకునేందుకు ప్రశ్నించాలి. అంతేకాని ఫలానా విశ్వాసాన్ని నిలబెట్టాలనో, నాశనం చేయాలనో ప్రశ్నించ కూడదు. ఎందుకంటే అంతిమ సత్యం సమ్యక్ాలు, సిద్ధాంతాలు, రూపాలు, పేర్లకి అతీతమైనది.

మూలవాదని మత ప్రాతిపదికన విభజించడం, వర్గాలు ఏర్పరచడం హిందూమతం అంగీకరించదు. అలా చేయడం విశ్వజనీయమైన సత్యాన్ని మరచిపోయి ఒక విశ్వాసానికి ఒరిమితం కావడమే అవుతుంది. మన మార్గం సరైనది అనే సమ్మతం కలిగి ఉండడంలో తప్పులేదు. కానీ ఇతరుల ఆలోచనలు, భావాలను మన్నించగలిగే సహనం, విశాలత్వం ఉండాలి. అలాకాక నిరంకుశ ధోరణి చోటు చేసుకుంటే అనేక సమస్యలు ఉత్పన్నం అవుతాయి.

సనాతన ధర్మం అన్ని విషయాలను అంగీకరించాలని చెప్పుదుకాని అన్ని విషయాలను విశాల దృష్టితో పరిశీలించాలని పేర్కొంటుంది. ఆధ్యాత్మిక సాధన చేసిన వారు ఎక్కడ ఉన్నా వారి భావాలను అంగీకరించవచ్చును. ఆత్మ సాక్షాత్కారం

హిందీనవారు ఏ దేశానికి చెందిన వారైనా వారిని అంగీకరించవచ్చును. నమ్మకం, విశ్వాసం పెరుతో దేనినీ తిరస్కరించవలసిన అవసరం లేదు. మానవాళి అంతా భగవంతుని సాక్షాత్కరించుకొనేందుకు ఒకే పద్ధతిని, మార్గాన్ని అవలంబించవచ్చును. అయితే ఈ పద్ధతి, మార్గం అందరూ అంగీకరించగలిగేదిగా ఉండాలి.

ఎన్ని మతాలైనా అవసరమే. ఐతే ఆ మతం ఆత్మసాక్షాత్కారానికి ఉపకరించాలిగాని మూఢత్వానికి దారి తీయకూడదు.

ఒక దేశంలోని ప్రజలంతా ఒకే మతానికి చెందాలని, ఒకే ప్రవక్తని, ఒకే మత గ్రంథాన్ని అనుసరించాలని హిందూ మతం భావించదు. అటువంటి సంకుచితత్వం ఆధ్యాత్మికత లోపాన్ని సూచిస్తుందని హిందువులు భావిస్తారు. ఒక దేశంలో ప్రజలంతా ఒకే రకం దుస్తులు ధరించి, ఒకే రకం ఆహారం తీసుకుని అందరూ ఒక్కలాగా కనిపించడానికి ప్రయత్నించడం వంటిదే ఇది కూడా.

ఎన్ని రకాల పంథాలు ఉంటే అంత మంచిదని హిందూ మతం భావిస్తుంది. ఎందుకంటే ప్రతి పంథా కొంతమందికి భగవంతుని తెలుసుకోవడానికి ఉపకరిస్తుంది. తమ మతమే విశ్వజనీనమైన సత్యానికి ప్రతీక అనుకుంటే ఆ మతానికి విలువ నశిస్తుంది. అన్ని మతాలు, పంథాలు విశ్వజనీనమైన సత్యాన్ని తెలుసుకునేందుకు ఉపకరించే మార్గాలు అని భావిస్తే అప్పుడే ప్రపంచంలో శాంతి ఏర్పడుతుంది.

7. విగ్రహారాధన, మూఢ నమ్మకాలు

కైస్త్రవం, ఇస్లాం, జుడాయిజం వంటి పాశ్చాత్య మతాలు హిందూమతం మొదలైనవాటిలోని విగ్రహారాధన మహా పాపమని నిరసించాయి. విగ్రహారాధన అంటే భగవంతునికి అనేక రూపాలు ఆపాదించడమేనని, అది మహా పాపమని ఆ మతాలు భావిస్తాయి. హిందూ మతం వంటి మతాలలో మూఢ విశ్వాసాలు ప్రబలిపోయాయని, కొద్దిమంది తమంత తాముగా మతాధికారులు అయిపోయి తమ ఇష్టానుసారం నిబంధనలు ఏర్పరుస్తూ ఉంటారని, దీనివలన అనేక వర్గాలు శోషణకి (Exploitation) గురి అవుతున్నాయని విమర్శిస్తాయి.

బాహ్యప్రపంచంతో మన సంబంధాన్ని, భగవంతునితో మన సంబంధాన్ని గురించి మతం చర్చించవచ్చును. కానీ ఒక ఖచ్చితమైన విశ్వాసాన్ని కలిగి ఉండడమే సత్యాన్ని తెలుసుకోవడం అనే భావన కూడా మూఢత్వమే. అటువంటి మూఢత్వం వల్ల భగవంతుని ఒక రూపానికి పరిమితం చేయడం కూడా విగ్రహారాధనే అవుతుంది.

భగవంతునికి పేరు ఉందని, ఒకే రూపం ఉందని భావించడం అనంతమైన సత్యానికి పరిమితులు కల్పించడమే అవుతుంది. నిజమైన మతం బాహ్యప్రపంచపు పరిమితులను తెలియజేస్తుంది గాని ఆత్మ పరిశీలనలో బాహ్యమైన ప్రమాణాలను, పద్ధతులను నిర్ణయించదు. ఆత్మ పరిశీలనకి, ఆత్మ శోధనకి సామాజిక, మేధోపరమైన పద్ధతిని ఏర్పరచలేము. సత్యాన్ని ఏ వర్గమూ తన సొంతం చేసుకోలేదు. ఎందుకంటే అది కేవలం ఒక మేధోపరమైన విషయం కాదు. అలా సొంతం చేసుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్న మతం విశ్వజనీనమైన, శాశ్వతమైన సత్యాన్ని అన్వేషించడానికి బదులు వ్యక్తిగతమైన ఆలోచనలను దృక్పథాన్ని కల్పించి ప్రజలను వివిధ వర్గాలుగా విడదీస్తోందని తెలుసుకోవాలి.

విగ్రహారాధనలో ఒక రాయిలో, చెక్కముక్కలో, బొమ్మలో భగవంతుని భావించడం మూఢ్రమే జరుగుతుంది. కొండకోనల్లో నివసించే గిరిజనులకి కూడా

తాము ఇటువంటి సాధనాల ద్వారా భగవంతుని భావన చేస్తున్నామనే విషయం తెలుసు.

భగవంతుడు నిత్యసత్యమని, మన ఆత్మ స్వరూపమే భగవంతుడని సనాతన ధర్మం చెపుతుంది.

హిందూమతం, విగ్రహారాధన

విశ్వజనీనమైన సాంప్రదాయం కనుక హిందూ మతంలో సాధారణ పూజా పద్ధతుల నుండి అత్యున్నతమైన ధ్యాన పద్ధతుల వరకు అన్ని అందులో ఇమిడి వున్నాయి. ఇందులో సకార, నిర్వికార పూజా పద్ధతులన్నీ ఉన్నాయి.

ఇన్ని రకాల పూజా పద్ధతులను చూసి విగ్రహారాధనని వ్యతిరేకించే మతాలు హిందూమతం విశ్వజనీనమైన సత్యాన్ని ప్రతిబింబించడం లేదని, అది కేవలం అనాగరికమైన కొన్ని పూజా పద్ధతుల పుట్టు అని విమర్శిస్తాయి. మూర్తి పూజ అనైతికమైనదని, మూర్తి పూజ ఆచరించే వారు భగవంతుడు ఒక్కడే అనే సత్యాన్ని విస్మరిస్తారని ఇస్లాం, క్రైస్తవం, జూడాంబుజం వంటి మతాలు విమర్శిస్తాయి. విగ్రహారాధకులను సమాజంలోని నేరస్థులు, అవినీతిపరులతో పోలుస్తాయి. అంటే విగ్రహారాధన అంత అనైతికమైనదని ఆయామతాల అభిప్రాయం.

అటువంటి దురభిప్రాయాలు, అపోహలు, వూధ విశ్వాసాలు జాత్యాహంకార ధోరణి వలన కలుగుతాయి. ఇలాంటి దురభి ప్రాయాలను కలిగిన వారు ఏనాడూ ఆ మతస్థుల ఆచారవ్యవహారాలు, పద్ధతులను ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకునేందుకు ప్రయత్నించరు. అలాగే మతమార్పిడులు, సామ్రాజ్య విస్తరణ కోసం దండయాత్రలు జరిపిన వారే ఇటువంటి ఆరోపణలు చేశారని స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. భగవంతుని పేరు చెప్పి ఇతర మతస్థుల గుళ్ళను, గోపురాలను ధ్వంసం చేయడానికి, దేవాలయ సంపదని దోచుకోవడానికి, మారణకాండను సృష్టించడానికి

ఈ మతాలు ఇటువంటి దురభిప్రాయాలను వ్యాప్తి చేశాయి. అలాంటి మతాలు అత్యంత తీవ్రమైనవి, అసహనీలమైనవి.

విగ్రహారాధనని వ్యతిరేకించే మతాలు మూర్తి పూజని ఖండించడమేకాక ఇతర మతాలపై ప్రత్యక్ష దాడికి పాల్పడడానికి అది ఒక కారణంగా చూపాయి. ఇతర మతస్తుల పద్ధతులను విమర్శించడమే కాక భగవదారాధనకు సరైన (తాము సూచించే) మార్గాన్ని బలవంతంగా వారిపై రుద్దేందుకు ప్రయత్నించాయి. ఇటువంటి మతాలు భగవంతుని తెలుసుకోవడం కంటే ఇతర మతాలను, విగ్రహారాధనని వ్యతిరేకించడానికే ఎక్కువ శ్రద్ధ చూపాయి.

పాశ్చాత్య మిషనరీలు, ప్రస్తుత కాలంలో క్రైస్తవ మత మౌఢ్యులు హిందూ మతాన్ని, పాగన్ మతాలను విమర్శించేందుకు విగ్రహారాధనని సాధనంగా చేసుకున్నారు. అటువంటి మిషనరీలు ఆయా మతాలకు వ్యతిరేకంగా అనేక అభిమాన కల్పనలను ప్రచారం చేశారు. విగ్రహాలు కేవలం భగవంతుని ధ్యానించేందుకు ఉపకరిస్తాయని, అవే అంతిమ సత్యం కాదని హిందూమతం మొదలైనవి పేర్కొన్నా ఆ విషయాన్ని మిషనరీలు ఏనాడూ బయటకి చెప్పలేదు.

హిందువులు అనేక విగ్రహాలు, చిత్రాలు, అవతారాలు, మొదలైనవాటిని పూజిస్తారు. విగ్రహాల చుట్టూ దీపాలు వెలిగించడం, సుగంధాన్ని వెదజల్లే అగరపత్తులు వెలిగించడం వంటివి చేస్తారు. జ్యోమితీయ సంబంధమైన యంత్రాలు, చిత్రాలు కూడా ఉంటాయి. పుణ్యస్థలాలు, పర్వతాలు దర్శనీయమైనవిగా భావిస్తారు. ప్రపంచంలో అన్నింటా భగవంతుడు వ్యాపించి ఉన్నాడనే భావన కలిగి ఉండడం వల్ల అన్ని వస్తువులు, జీవజాలం పవిత్రమైనవిగా నమ్ముతారు.

హిందూ దేవీ దేవతలకు అనేక అద్భుత శక్తులు, ఉంటాయి. ఇవి ఆ దేవతల ఉన్నత ఆధ్యాత్మిక స్థాయిని సూచిస్తాయి. దేవతలకి అనేక చేతులు, తలలు ఉన్నట్లుగా, అనేక ఆయుధాలు కలిగి ఉన్నట్లు వర్ణిస్తారు. జంతువుల తలలు, శరీరాలతో ఉన్న దేవతలు కూడా ఉంటారు. కొందరు దేవతలను పూర్తిగా

జంతువుల రూపంలో వర్ణిస్తారు. పాములను మెడలో ధరించడం, శవాలపై నిలుచుని ఉండడం, కోరలు కలిగి ఉండడం వంటి భయంకరమైన రూపాలతో కూడిన దేవతలు కూడా ఉంటారు. అటువంటి విగ్రహాలు, రూపాలు ఆధ్యాత్మిక చిహ్నాలని, ఉన్నత స్థాయికి చేరిన మేధాస్థు ఊహజనిత చిత్రాలని తెలియని వారికి అవి చాలా విచిత్రంగా కనిపిస్తాయి. అయితే పరిశీలించి చూస్తే ఈ రూపాలు శాశ్వతమైన, అనంతమైన సత్యానికి ప్రతీకలని, సృష్టి రహస్యాన్ని విడమరచే సమూహాలని తెలుస్తుంది. అటువంటి అత్యున్నత స్థాయి ఆధ్యాత్మిక చిహ్నాలను విగ్రహరాధన పేరిట నిరసించడం అజ్ఞానానికి గుర్తు.

రామకృష్ణ పరమహంస ఇటువంటి అనేక ఆధ్యాత్మిక చిహ్నాలను, రూపాలను ఆరాధించారు. ఆయన అనేక మంది పాశ్చాత్యులకు మార్గం చూపారు. రామకృష్ణ పరమహంస జగన్మాతని కాళికాదేవి రూపంలో కొలిచారు. కాళికాదేవి కోరలతో, మెడలో పుర్రెలతో ఉంటుంది. విగ్రహరాధనని వ్యతిరేకించే వారెవరైనా రామకృష్ణ పరమహంస వంటి ఆత్మసాక్షాత్కారాన్ని పొందిన యోగిని తమలో చూపగలరా?

విగ్రహరాధనని కలిగిన మతాలు తీవ్రమైనవి కాదని చరిత్ర నిరూపించింది. హిందూమతం, బౌద్ధమతాలు అహింసని ప్రబోధించాయి. మరోవైపు విగ్రహరాధనని వ్యతిరేకించే మతాలే అనేక యుద్ధాలకి, మారణహోమానికి దారితీశాయి. కనుక విగ్రహాలు లేక పోవడం ఆ మతస్తుల్లో మానవత్వాన్ని, కరుణని పెంచలేదు.

విగ్రహాలు, చిహ్నాలు

అన్ని మతాలు విగ్రహాలను, చిహ్నాలను ఎంతో కొంత ఉపయోగిస్తాయి. ప్రాచీన చర్చిలను గమనిస్తే కాథలిక్, గ్రీస్ క్రైస్తవ పంథాలు విగ్రహాలు, చిహ్నాలు వంటివాటిని విరివిగా ఉపయోగించాయని తెలుస్తుంది. అలాగే హిందూ, బౌద్ధ, బాహో, షింట్ మతాలు కూడా వీటిని ఉపయోగించాయి. అమెరికాలోని స్థానిక

మతాలు, ఆఫ్రికా, ఆసియా మతాలలో ఈ మూర్తిపూజ కనిపిస్తుంది. మెక్సికో నుండి గ్రీస్ వరకు, ఈజిప్ట్, బాబిలోనియా, పర్షియా, భారత్, చైనా లలోని ప్రాచీన మతాలన్నింటిలో విగ్రహారాధన కనిపిస్తుంది. కనుక విగ్రహారాధన మానవ ఆధ్యాత్మిక, మత జీవనంలో విడదీయలేని అంశమని, ఇది లేకుండా ఏమతం విశ్వజనీనతను సంతరించుకోలేదని తెలుస్తుంది.

ప్రాటెస్టెంట్లు, ముస్లిములు మూర్తిపూజను నిరసిస్తారు. ప్రాటెస్టెంట్ చర్చిలలో, ముస్లిముల మసీదుల్లో విగ్రహాలు ఉండవు. అయినా ఆ చర్చిల్లో కనీసం క్రీస్తు చిత్రం ఉంటుంది. అలాగే ప్రాటెస్టెంటులు సెలవ బొమ్మను మెడలో వేసుకుంటారు. ఇది కూడా విగ్రహారాధనే. ముస్లిములు మక్కాలోని పవిత్రమైన రాతిని పూజిస్తారు. మక్కా దిశలోనే తిరిగి ప్రార్థనలు చేస్తారు. అంటే భగవంతుడు అక్కడే ఉన్నాడని నమ్ముతారు. మసీదులు పవిత్రమైనవని భావిస్తారు. అనేకమంది తమ మత సన్యాసుల సమాధుల దగ్గర ప్రార్థనలు చేస్తారు. ముస్లిముల వద్ద తమ మతాధికారులు, రాజకీయనాయకులు (ఇరాన్ లో ఆయతుల్లా ఖోమేనీని పూజిస్తారు), ఒక్కొక్కసారి బురఖా వున్న మహ్మద్ చిత్రాలు కూడా ఉంటాయి. ఇవన్నీ కూడా చిహ్నాలను, ప్రతీకలను వాడటమే అవుతుంది. ప్రాటెస్టెంటులు, ముస్లిములు తమ పవిత్ర మత గ్రంథాలను పూజిస్తారు. ఇది కూడా వస్తులకు పవిత్రత ఆపాదించడమే అవుతుంది.

అయితే చిహ్నాలు, మూర్తుల విషయంలో చిత్రమైన వాదన వినిపిస్తుంది. క్రైస్తవ మతానికి చెందిన వాటిని 'చిహ్నాలు' అని, అవి అతిపవిత్రమైనవని అంటారు. ఇక క్రైస్తవేతర మతాలకు చెందిన వాటిని మాత్రం 'విగ్రహాలని', అపవిత్రమైనవని, మూఢవిశ్వాసాన్ని ప్యాప్టి చేస్తాయని నిరసిస్తారు. మధ్య ఆమెరికాలోని మాయ సంస్కృతి వంటి ఎంతో అభివృద్ధి చెందిన చిహ్నాలను, బొమ్మలను కూడా 'అనాగరికమైన' చిత్రాలని నిరసించారు.

దీనిని బట్టి చిహ్నాలను, విగ్రహాలను పూజించడం విగ్రహారాధన కాదని, క్రైస్తవ మతానికి చెందని విగ్రహాలు, చిహ్నాలను పూజించడం మాత్రమే విగ్రహారాధన అని నిరసనకు గురి అవుతున్నదని తెలుస్తుంది. ఇది కేవలం దురభిప్రాయమని స్పష్టమవుతోంది. క్రీస్తు మానవులను రక్షించడానికి దిగివచ్చిన గొర్రెలకాపరి అయితే శ్రీకృష్ణుడు గోవులను పాలించిన గోపాలుడు. ఒకరిని పవిత్ర మూర్తిగా కొలవడం, మరొకరిని మూఢవిశ్వాసం, మూర్తిపూజ అని నిరసించడం అసహానాన్ని సూచిస్తుంది. ఇది ఎలా ఉంటుందంటే అమెరికా వంటల్లో ఉపయోగించిన వంట దినుసులే సరైనవని భారత్‌లో ఉపయోగించేవి విషపూరితమైనవని అన్నట్లుగా ఉంటుంది.

క్రైస్తవులు ఎప్పుడైనా క్రీస్తుని విగ్రహం అని ఒప్పుకున్నారా ? కాని క్రైస్తవేతరులు, హిందువులు ఉన్నత ఆధ్యాత్మిక అంశాలను విగ్రహాల రూపంలో చూపామని చెబుతూనే ఉంటారు.

అటువంటి చిహ్నాలను, ప్రతీకలను విగ్రహాలు అని అనడం ఆ విగ్రహాలనే వారు భగవంతుడునుకుంటారని పొరబడటమే అవుతుంది. ఒక విగ్రహాన్ని, చిహ్నాన్ని ఉపయోగించడమంటే అదే 'నిజమని' భావించడం కాదు. మన కుటుంబ సభ్యుల ఫోటోని తీసిపెట్టు కుంటాము. ఆ ఫోటోయే మన కుటుంబ సభ్యులని పొరబడం కదా ?

విగ్రహం అనే మాట ఇస్లాం, క్రైస్తవాల వంటి మతాలలో తీవ్రసంచలనం కలిగిస్తుంది. ఎందుకంటే బైబిల్, ఖురాన్‌లు విగ్రహాలను, విగ్రహారాధకులను, వారి దేవాలయాలను ధ్వంసం చేయమని ఆదేశించాయి. కనుక 'విగ్రహం' అనే మాట మతాల మధ్య విభేదాలను, అలజడిని కలిగిస్తున్నది. కనుక ఇతర మతాలను సరిగా అర్థం చేసుకోవడానికి, వివిధ మతాల మధ్య సద్భావనని ఏర్పరచడానికి ఈ పదాన్ని తొలగిస్తే బాగుంటుంది.

విగ్రహారాధన, మత గ్రంథం

అనంతమైన, శాశ్వత సత్యాన్ని పరిమితమైన కొన్ని వస్తువులుగా, చిహ్నాలుగా పారబడటం జరుగుతుంది. గ్రంథాలు, పేర్లు, వ్యక్తులు, సంస్థలువంటివి అంతిమసత్యాలని పారబడుతూ ఉంటారు. ఇలా పరిమితమైన వస్తువులను అంతిమ సత్యంగా పారబడటమే విగ్రహారాధన అవుతుంది. ఒక విషయాన్ని ఎలా చెప్పామన్నది ప్రధానం. ఇదేసరైన పద్ధతి అని మనం భావించినది కవిత్వధోరణిలో, మత విషయాల ప్రచారంలో ఉపయోగపడకపోవచ్చును. నిజానికి కవిత్వం కూడా విగ్రహారాధన. ఎందుకంటే సత్యాన్ని ఒక వస్తువుగా భావించి వర్ణించడం జరుగుతుంది.

అక్షరం మొట్టమొదటి విగ్రహం లేదా చిహ్నం అనవచ్చును. అనేక అర్థాలు కలిగిన పదాలను ఉపయోగించి సత్యాన్ని వర్ణించడంమంటే అది కూడా విగ్రహారాధనే అవుతుంది. నిజానికి పరమ సత్యాన్ని ఒక పదం, ఆలోచన, పేరు, గ్రంథాలకు అప్పాదించడం, పరిమితం చేయడం అత్యంత హానికరమైన విగ్రహారాధన. అది సత్యాన్ని, పరిమితమైన వస్తువులుగా పారబడటానికి దారితీస్తుంది.

పదాలు అన్ని ప్రతీకలకంటే, చిహ్నాల కంటే పరిమితమైనవి. చెట్టు అనే పదం నిజమైన చెట్టు కంటే పరిమితమైన సత్యం. కనుక భగవంతుడు అనే పదం భగవంతుని కంటే తక్కువ స్థాయిదేకాక మిగిలిన వస్తువులకంటే పరిమితమైనది. ఇంత పరిమితమైన పదాల కోసం మానవ జీవితాలను కూడా అంతం చేయడం ఘోరమైన పాపం. భగవంతుని ఒక పేరుకి, వాక్యానికి పరిమితం చేయడమంటే ఉన్నత ఆధ్యాత్మిక స్థాయి నుండి పతనం కావడమే కాక సృష్టి నుండి, ప్రకృతి నుండి వేరుపడటమే అవుతుంది. అందుచేతనే వాక్కు ఎక్కడ అంతమవుతున్నదో, దేనిలో లీనమవుతున్నదో అక్కడే 'సత్యం' దర్శనమిస్తుంది అని వేదాలు పేర్కొన్నాయి.

తమ మత గ్రంథమే భగవంతుని వాణి అని అనేక మతాలు ప్రకటిస్తూ ఉంటాయి. అంటే అవి కేవలం కాగితంపై ముద్రించబడిన పదాలనే భగవంతుని వాక్యాలుగా భావిస్తున్నాయి. భగవంతుడు కేవలం ఒక భౌతికమైన శరీరం కాదు.

వాక్కు భగవంతుని సృష్టి మాత్రమే. చేతనాస్థితి నుండి పుట్టినదే వాక్కు. అంతే కాని అదే సత్యం కాదు. భగవంతుని వాణిని కాగితంపై ముద్రించలేము. ఒక మహాన్నత వ్యక్తి చెప్పిన విషయాలను సైతం యథాతథంగా కాగితంపై ముద్రించలేము.

భగవంతుని ఒక పదానికి, పుస్తకానికి పరిమితం చేయడం కూడా విగ్రహారాధనే. గ్రంథాన్ని విశ్వసించడం వల్ల కొన్ని వాక్యాలను, ఊహాజనిత ప్రకటనలనే నిత్యసత్యాలని భ్రమపడటం జరుగుతుంది. బైబిల్ లోని ప్రవక్తల కాలాలను బట్టి సృష్టి ప్రారంభమైకేవలం 6,000 సంవత్సరాలు మాత్రమే అయిందని క్రైస్తవులు విశ్వసిస్తారు. భగవంతుని వాక్యంగా భావిస్తాం కాబట్టి ఫలానా గ్రంథంలో ఉన్నదే సత్యం అని అనుకోవడం మూఢత్వం.

గ్రంథం స్వయంగా దేనినీ చెప్పదు, ప్రకటించదు. అందులోని విషయాలను మనం చదివి, అర్థం చేసుకోవాలి. ఒక విషయాన్ని అనేక రకాలుగా విశ్లేషించవచ్చును, అర్థం చేసుకోవచ్చును. వివిధ భాషలలో, వేరువేరు రచయితల ద్వారా వేరు వేరు కాలాలలో రచించబడిన మత గ్రంథాలు అందరికీ ఒక్కలాగా అర్థం కావు. అందుకనే బైబిల్ ని అధ్యయనం చేసిన పండితులకి అనేక విషయాల్లో విభేదాలు, భేదాభిప్రాయాలు కలిగాయి.

గ్రంథం జీవం లేని ఒక వస్తువు. దానిని సరిగా ఉపయోగించుకుని సత్యాన్ని తెలుసుకోవచ్చును. కాని సరిగా ఉపయోగించుకోలేకపోతే దురభిప్రాయాలు, అపోహలు కలిగే ప్రమాదం కూడా ఉంది. పుస్తకం ఒక సంగీత సాధనం వంటిది. దానిని ఉపయోగించే వ్యక్తిని బట్టి అది మ్రోగుతుంది. గ్రంథాలను విశ్వసించడం, పూజించడం నిరక్షరాస్యయుగంలో ప్రారంభమైంది. ఆ కాలంలో గ్రంథం అనేది చాలా అపురూపమైనది. ఒక గ్రంథాన్ని కలిగి ఉండడమంటే ఎంతో విశేషం. కాని సమాచార విప్లవం సాగుతున్న ఆధునిక కాలంలో గ్రంథాలను విశ్వసించడం, అంతిమ

సత్యాలుగా భావించడం విలువని కోల్పోయింది.

పేరు ద్వారా విగ్రహారాధన

వస్తువుల నన్నింటికీ వాటివాటి ప్రత్యేక పేర్ల ద్వారా గుర్తిస్తాము. పేరు భౌతికమైన సత్యాన్ని తెలుపుతుంది. అది నిరాకారమైన, అనిర్వచనీయమైన భగవంతుడి నుండి మనసు వేరు చేస్తుంది. భగవంతుడు అన్ని పేర్లకు, భౌతిక భావనలకు అతీతమైనవాడు కనుక కొన్ని పేర్లు మాత్రమే భగవంతుని గుర్తిస్తాయని మిగిలినవి అర్థం లేనివని వాదించడం భౌతికవాదం, విగ్రహారాధన.

హిందువులు భగవంతుని లేదా అంతిమ సత్యాన్ని పరబ్రహ్మ అని గుర్తిస్తారు. ఐతే పాశ్చాత్య, క్రైస్తవ పదమైన 'దేవుడు' అనే పదాన్ని వాళ్ళు నిరసించరు. కాని క్రైస్తవులు మాత్రం భగవంతుని పరబ్రహ్మ, ఈశ్వరుడు అని గుర్తించడాన్ని వ్యతిరేకిస్తారు. అలాగే ముస్లిములు సంస్కృత పేర్లను అంగీకరించరు. నిజానికి అల్లా, ఖుదా అన్న పేర్లకి సంస్కృత పేర్లకి తేడా ఏమీ లేదు. ఇలా ఇతర పేర్లను వ్యతిరేకించడం అనంతమైన భగవత్సత్యాన్ని అర్థం చేసుకోలేక పోవడం వల్లనే జరుగుతుంది. అటువంటి వారు భగవంతుని తెలుసుకోవడం కంటే కొన్ని పేర్లు మాత్రమే ముఖ్యమని భావిస్తున్నారని తెలుస్తుంది.

భావప్రకటన ద్వారా భగవంతుని వర్ణన

ఇస్లాం, క్రైస్తవాలలో దేవుడు భావాలకు అతీతమైనవాడని చెప్పినా అనేక సందర్భాలలో మానవ సహజమైన భావాలకు, ఉద్దేశాలకు లోనయినట్లు కనిపిస్తుంది. దేవుడు తీవ్రమైనవాడని, అనూయూపరుడని, కోపిష్టి అని వర్ణించారు. దేవుడికి అత్యంత ఇష్టమైన ప్రవక్తలు, ప్రజలు ఉన్నట్లే శత్రువులు కూడా ఉన్నారు.

వీరిని వ్యాఘ్రులు, తుఫానులు, భూకంపాలు వంటి ప్రకృతి వైపరీత్యాల ద్వారా నశింపజేస్తాడు. ఆయన ప్రజల చైనందిన కార్యక్రమాల్లో కూడా తన తీర్పుని ప్రకటిస్తాడు. రాజకీయ విషయాలలో సైతం కల్పించుకుని మంచి చెడ్డలను నిర్ణయించి శిక్షలు విధిస్తాడు.

అటువంటి దేవుడికి సామాన్య మానవ స్వభావాలు ఉన్నట్లుగానే కనిపిస్తుంది. ఆయనకి కోపం, ద్వేషం వంటివే కాక అహంకారం కూడా వుంటుంది. భగవంతుని భావాత్మకమైన, ఆలోచనాపరమైన వ్యక్తిగా పొరబడటం వల్ల ఇటువంటి విశ్వాసం ఏర్పడింది. భగవంతుడిని మన సమర్థకుడిగా చెప్పుకుని, మన శత్రువులను దెయ్యాలుగా, రాక్షసులుగా వర్ణించడం ఆధ్యాత్మికత కాదు.

శాశ్వతమైన, అనంతమైన భగవంతునికి మానవ స్వభావాలను ఆపాదించడం, ఒక గ్రంథానికి, ఒక వ్యక్తికి పరిమితం చేయడం అజ్ఞానాన్ని సూచిస్తుంది.

భగవంతుడికి మానవ స్వభావాలను ఆపాదించడం వల్ల సత్యం మరుగునపడిపోతుంది. దీని వలన సత్యం పేరున మతయుద్ధాలు, మారణకాండ సంభవిస్తాయి.

కళలు, విగ్రహారాధన

భగవంతునికి, మనకి మధ్య సంబంధాన్ని వివరించడానికి కళలు ఉపకరిస్తాయి. ఐతే కళలను కూడా విగ్రహారాధన అని నిరసిస్తే అప్పుడు ఈ సౌకర్యం ఉండదు. అందు వల్లనే విగ్రహారాధనని వ్యతిరేకించిన మతాలలో కళలకి ప్రాధాన్యత లభించలేదు. ముస్లిం, క్రైస్తవ సమాజాలలో అద్భుతమైన దేవీదేవతల విగ్రహాలు, శిల్పాలు, చిత్రాలు కనిపించకపోవడానికి ఇదే కారణం. బైబిల్, ఖురాన్లు విగ్రహాలను వ్యతిరేకించినా అందులో అనేక కవి తాత్పర్యమైన చిహ్నాలు, ప్రతీకలు ఉన్నాయి. కవితాత్మకమైన చిహ్నాన్ని, ప్రతీకని అంగీకరించినప్పుడు భౌతికమైన ప్రతీకలను, విగ్రహాలను కలిగి

ఉండడంలో తప్పేమిటి ? చిత్రం, బొమ్మ వేలాది పదాలకుంటే అర్థవంతమైనది కాదా ? విగ్రహారాధనని వ్యతిరేకించడం వల్లనే దాని స్థానం ఇటువంటి గ్రంథాల పల్ల విశ్వాసం ఏర్పడిందని చెప్పవచ్చును. గ్రంథం విగ్రహపు స్థానాన్ని ఆక్రమించింది.

ఆధ్యాత్మిక విషయాలను, పక్షతులను వివరించడంలో చిహ్నాలు, ప్రతీకల ప్రయోజనాన్ని అంగీకరించని మతాలు చాలా పరిమితమైనవి. సనాతన ధర్మంలో భాగమైన హిందూమతం అన్ని రకాల కళా రూపాలను, భగవంతుని వర్ణనా విధానాలను అంగీకరిస్తుంది. సంగీతం, చిత్రలేఖనం, శిల్పం మొదలైన కళలు భగవదారాధనలో సాధనాలుగా ఉపయోగించబడ్డాయి. కళలను అంగీకరించడమే కాక ధ్యాన పక్షతుల ద్వారా నిరాకార ఆరాధనని కూడా ప్రోత్సహించింది.

వ్యక్తి ద్వారా విగ్రహారాధన

ప్రపంచంలో అనేకమంది గొప్ప ఆధ్యాత్మిక వేత్తలు, ప్రవక్తలు ఉన్నారు. అయినా వారిలో ఏ ఒక్కరికో సత్యాన్ని ఆపాదించ కూడదు. ఒక వ్యక్తికే దైవత్వాన్ని ఆపాదించడం, ఆయన ద్వారానే భగవంతుని వాణి ప్రపంచానికి వినబడిందని చెప్పడం విగ్రహారాధనే అవుతుంది. ఇది శాశ్వతమైన, అనంతమైన సత్యాన్ని కాలం, చోటులకు పరిమితం చేయడం అవుతుంది. అందరిలో భగవంతుడు ఉన్నాడు. ప్రతి ఒక్కరిలో మంచి చెడు ఉన్నాయి. ఆత్మకి పరిమితులు ఏర్పరచడం ద్వారా భగవంతుని నిరాకరిస్తున్నాము.

వ్యక్తి చాలా ముఖ్యమని హిందూమతం భావిస్తుంది. గురువు వ్యక్తిని ఆత్మ సాక్షాత్కార మార్గంలో నడిపేవాడు మాత్రమే. ఒక ప్రవక్త, రక్షకుడి పేరుతో వ్యక్తిలోని ఆత్మ స్వరూపాన్ని హిందూమతం నిరాకరించదు. ప్రతి ఒక్కరు తమదైన పక్షతిలో ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి స్వయంత్రించాలని చెబుతుంది.

విగ్రహారాధన - మూఢ విశ్వాసాలు

ఇతర మతాలను విగ్రహారాధనని ప్రోత్సహిస్తాయని నిరసించే మతాలే నిజానికి ఎటువంటి శాస్త్రీయమైన విశ్లేషణకి, తర్కానికి తావునీయకుండా ఒక విశ్వాసాన్ని, ఒకే దేవుడిని అంగీకరించాలని పట్టుబడతాయి. అందుకనే ఇలాంటి మతాలు విమర్శని ఏమాత్రం సహించవు. మూఢ విశ్వాసాలతో కూడిన మతాలు ఇతర మతాలను విమర్శించేందుకు విగ్రహారాధనని సాధనంగా ఉపయోగిస్తాయి. నిజానికి విగ్రహారాధన, మూఢవిశ్వాసాలు ఒకే ఫలితాలను కలిగిస్తాయి.

భగవంతుని ఒక గ్రంథానికి, విశ్వాసానికి పరిమితం చేయడం మూఢత్వం అవుతుంది. అది ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతికి ఏ మాత్రం దోహదం చేయదు.

కనుక అంతిమ సత్యాన్ని, భగవంతుని తెలుసుకునేందుకు ఉపకరించే అన్ని పద్ధతులను, మార్గాలను అంగీకరించగలగాలి. మతం మనని భయపెట్టి, బెదిరించి సరైన మార్గంలో ఉంచనవసరంలేదు. ఎవరికి వారే తమ స్వభావాన్ని అనుసరించి ఆధ్యాత్మిక అన్వేషణని సాగించవచ్చును. మనని మనం గొర్రెలుగా, బుద్ధిహీనులుగా భావిస్తే ఉన్నతమైన సత్యాన్ని తెలుసుకోలేము. మన ఆత్మ స్వరూపాన్ని గుర్తిం గి అందుకు తగిన విధంగా జీవించడమే మానవజీవిత లక్ష్యం. దీనికి సర్వ జీవులలో భగవంతుడు ఉన్నాడనే సత్యాన్ని గుర్తించగలగాలి.

నాస్తికత్వం మంచిది కాదా?

భగవంతుడు, సృష్టికర్త లేనే లేడని అటువంటివి కేవలం మానవ మేధస్సు కల్పించుకున్న భావనలేనని అనుకోవడం నాస్తికత్వం. భౌతికమైన వస్తువుల ద్వారా, అవయవాల ద్వారా తెలుసుకోగలిగిన విషయాలనే అంతిమసత్యాలని పొరబడటం, అంతకంటే ఉన్నతమైన ఆధ్యాత్మిక సత్యాన్ని గుర్తించకపోవడం వల్ల ఇటువంటి ధోరణి ఏర్పడుతుంది. మతపు పరిధులను, పరిమితులను గుర్తించిన

వారిలో కూడా నాస్తికత్వం కనిపిస్తుంది.

సాంఖ్య దర్శనం, బౌద్ధమతం వంటివి భగవంతుడు, విశ్వకర్తని అంతిమ సత్యంగా గుర్తించవు. సృష్టి కర్తని సత్యంగా గుర్తించినా స్వచ్ఛమైన, ఉన్నతమైనా చేతనాస్థితే జీవులలోని అంతిమ సత్యమని పేర్కొంటాయి. ఇటువంటి పంథాలు భౌతికవాద ధోరణిని ప్రేరేపించవు.

నాస్తికత్వం సరైనది కాదని అనడం తప్పు. అలాగే ఒకే దేవుడిని విశ్వసించడం సరైనది అనడం కూడా తప్పు. సత్యాన్ని శోధించడమే ముఖ్యం. మత విశ్వాసాలను కలిగిన వానికంటే నాస్తికుడిలోనే జిజ్ఞాస, సత్యశోధన ఎక్కువగా ఉంటే అతడే భగవంతుని తెలుసుకునే అవకాశం ఎక్కువగా ఉంటుంది. పైకి మత విశ్వాసాలను కలిగి ఉన్నట్లు కనిపించినా మనలో చాలా మంది నాస్తికులే. మతం పేరుతో సంపద, అధికారం భౌతిక సుఖాలు, సిద్ధాంతాల వ్యాప్తి, మత మార్పిడులను మనం కోరుకుంటాము. ఇవన్నీ భౌతికమైనవే. వీటిలో ఆధ్యాత్మికత ఏ మూర్తం లేదు. భగవంతుని అంతిమ సత్యం నుండి వేరుగా చూడటమే మన సమస్యలన్నింటికి మూల కారణం.

భగవంతునితో మనకుగల సంబంధం ఏమిటి ?

భగవంతుడు మానవ జీవితపు అంతిమ లక్ష్యం. భగవంతుడే మన నిజమైన స్నేహితుడు. సహచరుడు, భగవంతుడు మన తండ్రి, తల్లి, కొడుకు, కుమార్తె, సోదరుడు, సోదరి, స్నేహితుడు, యజమాని. భగవంతుడు, పరబ్రహ్మ సకల జీవులలోని చైతన్యం. సర్వజీవులలో ఉన్న ఆత్మ. మనం కేవలం భగవంతునితో సంబంధం కలిగిన వారం కాదు. భగవంతుడే మన నిజ స్వభావం, మన ప్రకృతి. అత్యున్నత ఆధ్యాత్మిక సత్యం ప్రకారం భగవంతునితో మనకి సంబంధం ఉండడం కాదు, మనమే భగవంతుని రూపం.

మనం అనుభవించే భౌతిక విషయాలన్నీ మన అనంతమైన, శాశ్వతమైన

దేవునిలోని సృజనాత్మక శక్తి వలన పుడుతున్నవే. ఇతరుల పట్ల చూపే ప్రేమ మన అనంతమైన ఆత్మలో ఉన్నదే బయటికి ప్రకటితమౌతున్నది. సర్వజీవులలో ఉన్నది ఒకే ఆత్మ స్వరూపం. మన పరస్పర సంబంధాలు ఆత్మతో కూడినవి, ఆత్మకి సంబంధించినవి. ఆత్మ అందరిలో ఉంది.

దేవీతత్వం ప్రాముఖ్యత ఏమిటి ?

పాశ్చాత్యమతాలు భగవంతుని తండ్రిగా గుర్తిస్తాయి. ఈ స్వర్గలోకపు తండ్రి అత్యంత నిరంకుశుడు, కోపస్వభావం కలిగిన వాడు. ఆయన తన పిల్లల చర్యలను పరిశీలించి మంచి, చెడు నిర్ణయించి, తాను సూచించిన నియమాలను అతిక్రమించిన వారిని శిక్షిస్తాడు. ప్రాటెస్టెంట్ మతం, ఇస్లాం భగవంతుని తల్లిగా భావించవు. గ్రీకు మతం, కాథలిక్ క్రైస్తవ మతం (స్త్రీ)ని జీసస్ తల్లిగానే గుర్తించాయి తప్ప, (స్త్రీ)కి భగవంతుని స్థానం ఇవ్వలేదు.

విశ్వజనీయైన సహజన ధర్మం దేవీతత్వాన్ని ప్రతిపాదించింది. భగవంతునిలో మనకు గల అత్యంత సన్నిహిత సంబంధం మాత్రం రూపమైనదని హిందూధర్మం పేర్కొంటుంది. మాతృ, పుత్ర సంబంధానికి మించిన అత్యంత సన్నిహిత మానవ సంబంధం మరొకటి లేదు. అది భగవంతునికి మనకు గల సంబంధాన్ని చక్కగా వివరిస్తుంది. భారతదేశంలో భూమిని కూడా తల్లిగా భావిస్తారు. హిందూ ధర్మాన్ని తల్లిగా, ధర్మబోధలను తల్లిపాలుగా భావిస్తారు. ఆధునిక ప్రపంచంలో (స్త్రీ) పురుషుల సమానత్వాన్ని అంగీకరిస్తున్నట్లే భగవతత్వంలో (స్త్రీ) స్వభావాన్ని కూడా నిరాకరించలేము. దైవత్వంలో (స్త్రీ) సహజమైన ప్రేమ, కరుణ, పాలన వంటి అంశాలను పరిహరించడం వల్ల, భగవంతుడికి కేవలం పురుష సహజమైన పట్టుదల, నిరంకుశ ధోరణులను మాత్రమే ఆపాదించడంవల్ల మత యుద్ధాలు సంభవించాయి.

దేవీతత్వం పేరున తీవ్ర ప్రవృత్తిని వ్యాప్తి చేసిన మతం ఏదైనా ఉందా ? దేవత పేరున నిరంకుశ ధోరణిని, మత మౌఢ్యాన్ని పెంచిన మతం ఏదైనా ఉందా ? ఏ తల్లి తన పుత్రులను సంహరించాలని కోరుకుంటుంది ? ఏ తల్లి తన పుత్రుల్ని

పాపులుగా నిరసిస్తుంది ? దేవతని నమ్మకపోతే, మృత్యువాతపడతావని, సరికానికి పోతావని ఏ మతం ప్రచారం చేసింది ? దేవతారాధనకి ప్రాధాన్యతనిచ్చిన హిందూమతం ఏనాడూ నిరంకుశత్వాన్ని, మతమౌఢ్యాన్ని వ్యాప్తిచేయలేదు.

భగవంతునికి ప్రతీకాత్మక రూపం (త్రీ). ఆమెని అనేక రూపాలలో పూజించవచ్చును. ప్రపంచశాంతికి అటువంటి దేవీ స్వరూపాన్ని మరోసారి ఆరాధించవలసి ఉంది. దేవీ స్వరూపాన్ని గుర్తించనిదే ఏ మతం పరిపూర్ణత సాధించలేదు. అలా గుర్తించని మతాల వల్ల అనేక సమూహాలు కలుగుతాయి.

భగవంతునికి, ప్రకృతికి మధ్య సంబంధం ఏమిటి ?

కొన్ని మతాలు భగవంతుడిని, ప్రకృతిని వేరువేరుగా చూస్తాయి. కొన్నిసార్లు పరస్పర విరుద్ధంగా పరిగణిస్తాయి. కొన్ని మతాలు ప్రకృతిని భగవంతుని సృష్టి అని అటువంటి ప్రకృతిని సృష్టించిన భగవంతుని గొప్పదనాన్ని ప్రశంసిస్తాయి. హిందూ మతపు దృష్టి మరీ కొంత వేరుగా ఉంటుంది.

హిందూ మతం ప్రకృతి భగవంతుని ప్రతిరూపమని భావిస్తుంది. ప్రకృతి మానవ శరీరంలోనే ఉంది. మనం ప్రకృతిలో భాగమే కాక, ప్రకృతి మనలో ఇమిడి ఉంది. జీవుల ద్వారా ప్రతిఫలించే విశ్వాత్మ మనలో కూడా ఉంది. భగవంతుడు కేవలం ప్రకృతిని సృష్టించలేదు. ప్రకృతిని సరిగా అర్థం చేసుకోవడం ద్వారా మనం మన ఆత్మని తెలుసుకోగలుగుతాం.

హిందూమతం ప్రకృతే భగవంతుడు అని మూలమే చెప్పుడు. ప్రపంచమంతా ఏకైక సత్యానికి ప్రతిబింబమని అది ప్రపంచానికి వేరుగా లేదని తెలుపుతుంది. హిందూ ఋషులు, బ్రహ్మలు ప్రకృతిని శోధించడం ద్వారా అంతిమసత్యాన్ని, బ్రహ్మ స్వరూపాన్ని తెలుసుకున్నారు.

భగవంతుని వివిధ రూపాలలో పూజించడం ఎందుకు ?

భగవంతుడు, పరమాత్మ లేక బ్రహ్మం నిరాకారుడైనా సృష్టిలో వివిధ రూపాలలో ప్రకటితమవుతాడు. మనకి ఒక రూపం ఉంది. అలాగే అనేక ఇతర రూపాలకు చెందిన జీవులతో సంబంధం ఉంటుంది. పరిమితమైన రూపం నుండి అనంతమైన పరమాత్మతత్వాన్ని పొందడానికి భగవంతుడికి ఒక రూపం ఆపాదించి ఆరాధించడం ప్రాథమిక దశ. అటువంటి రూపాలు, చిహ్నాలను ఆధ్యాత్మిక సాధనాలుగా ఉపయోగించినంతవరకూ దోషం లేదు. కాని అటువంటి సాధనాలనే సాధ్యలుగా పొరబడి, ఇతర చిహ్నాలను నిరాకరించకూడదు.

వేరువేరు ప్రకృతులు, స్వభావాలు కలిగిన మానవులు భగవంతుని వేరువేరు వర్తతులలో, రూపాలలో పూజిస్తారు. సర్వజీవులలో భగవంతుని చూడగలగడమే అత్యుత్తమమైన భగవదారాధన.

మతాన్ని ఎలా ప్రచారం చేయాలి ?

నిజమైన మతం అందులోని సత్యం మూలంగా వ్యాప్తి చెందుతుంది. బాహ్యమైన ప్రయత్నాలపై ఆధారపడదు.

మతం శాశ్వతమైన, అనంతమైన భగవంతునికి గుర్తింపు. అటువంటి మతాన్ని వ్యాప్తి చేయడం భగవంతుని పూజించడమే. ఇటువంటి మతం ప్రకృతిలోనే ఇమిడి ఉంటుంది. అది సహజంగానే పెరుగుతుంది. మనం చేయవలసినదల్లా దాని ద్వారా మన ఆలోచనలను, భావాలను శుద్ధి చేసుకోవడమే.

మతాన్ని వ్యాప్తి చేసేందుకు మనం అన్ని రకాల ప్రచారాలను ప్రక్కకు పెట్టాలి. మతం మనను ఉన్నతమైన ఆధ్యాత్మిక సత్యంతో జోడించాలి. దానిని మనిషిలోని అధమస్థాయికి చెందిన ఉద్వేగాలు, అనుమానాలు, భయాలను రెచ్చగొట్టడం ద్వారా సాధించలేము.

మతాన్ని వ్యవస్థీకృతం చేయాలా ?

ప్రపంచం మొత్తానికి ఒకే మతం, ఒకే చర్చి, ఒకే పోప్, ఒకే మతవ్యవస్థ ఉండాలని హిందువులు భావించరు. మతాన్ని ఒక మూఢ విశ్వాసంగా, నిరంకుశ సామ్రాజిక వ్యవస్థగా మార్చకూడదు.

యోగ, ధ్యాన పద్ధతుల ద్వారా ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని పొందడానికి మతం ఉపకరించాలి. బాహ్యమైన అనుచరవర్గం, ఆధిపత్యాల కోసం తాపత్రయపడకుండా ఉన్నతమైన ఆధ్యాత్మిక సత్యాన్ని ప్రతిఫలించగలగాలి. అలా కానప్పుడు మతం కూడా అవినీతి మయం అవుతుంది. వ్యవస్థ పెద్దదైన కొద్దీ దానిలో అవినీతి కూడా పెరుగుతుంది.

హిందూ సమాజంలో అనేక పద్ధతులు, పూజా విధానాలు కలిగిన మతాలు సత్యం ఒక్కటే అయినా ఆ సత్యాన్ని తెలుసుకునేందుకు వివిధ మార్గాలను అనుసరించవచ్చునే ఆలోచనతో సామరస్యపూర్వకంగా పని చేశాయి. అలాంటి మతాలలో నిజమైన ఆధ్యాత్మిక సాధన వీలుపడుతుంది.

మత గ్రంథాల ప్రాముఖ్యత ఎమిటి ?

పాశ్చాత్య మతాల ప్రకారం మత గ్రంథాలు అంటే బైబిల్ , ఖురాన్ వంటి భగవంతుని ప్రవచనాలు కలిగిన గ్రంథాలు. హిందూ మతానికి చెందిన భగవద్గీత, లావో మతానికి చెందిన టావ్ తెహ్ చింగ్ వంటివాటిని మత గ్రంథాలుగా పరిగణించ వచ్చును. విశాలమైన విశ్వంలో అనేక మత గ్రంథాలు, ఆచరణయోగ్య గ్రంథాలు ఉండవచ్చును. హిందువులు వేదాలు, ఆగమాలు, పురాణాలు మొదలైన వాటిని ఎంతో గౌరవిస్తారు. కాని వీటిలో దేనిని 'భగవంతుని వాక్కు'గా ప్రకటించరు.

నిజానికి భగవంతుని వాణిని పుస్తకాలలో ఇమడ్చలేము. భగవంతుని ధ్యాన మార్గం ద్వారా దర్శించగలం. వేదాలన్నింటి సారం అయిన 'ఓం' మంత్రాన్ని జపించడం ద్వారా పరమసత్యాన్ని దర్శించవచ్చు.

వివిధ మత గ్రంథాలు సంస్కృతి కాలం, పరిస్థితులకు తగినట్లుగా వివిధ పద్యాలు రూపొందించుకుంటాయి. కొన్ని గ్రంథాలలో ఆధ్యాత్మిక సత్యం ఎక్కువగా ప్రతిబింబిస్తే కొన్నింటిలో ఆధ్యాత్మికత తక్కువగా ఉంటుంది. ఒక మత గ్రంథమే నిజమైనది అని ప్రకటించడం ఒక రకం ఆహారమే సరైనది అనడంలాగానే ఉంటుంది. హిందూ ధర్మ శాస్త్ర గ్రంథాలలో వేదాలు, పురాణాలు, రామాయణ, మహాభారతాలు, ఆగమాలకు ప్రత్యేక స్థానం ఇవ్వడం జరిగింది.

పరమసత్యాన్ని దర్శించగలగడమే మతాల లక్ష్యం. కనుక ఏ మతబోధ ఆత్మసాక్షాత్కారానికి ఉపకరిస్తుందో దానినే భగవంతుని వాణిగా చెప్పాలి. అంతేకాని మనం ప్రకటించినంత మాత్రాన ఏగ్రంథం భగవంతుని వాక్కు అయిపోదు.

కర్మ, పునర్జన్మ ఏమిటి ?

ఆత్మ పరమాత్మలో లీనం కావడానికి, శాశ్వతతత్వాన్ని పొందడానికి అనేక జన్మలను ఎత్తుతుందని యోగవిద్యని, ప్రకృతి ఆరాధనని ప్రవచించే మతాలు నమ్ముతాయి. తాను చేసిన కర్మల ఫలితాన్ని అనుభవించాలి. శరీరానికి ఒక పరిణామక్రమం ఉన్నట్లే చేతనాశక్తి అనేక జన్మల ద్వారా పరిణతి చెందుతుంది. అనేక జన్మల అనుభవం ద్వారా ఈ పరిణతి సాధించ బడుతుంది.

కర్మ సిద్ధాంతం అత్యంత శాస్త్రీయమైనది. మనం చేసే పనులకు తగిన ప్రతిఫలాన్ని పొందుతాం. అంతేకాని బాహ్యశక్తి మనకు ఇచ్చని విధించడంగాని, బహుమతిని అందజేయడంగాని చేయడంలేదు. ఇది ప్రకృతి సహజమైన స్రక్రియ. మన చర్యల ద్వారా భవిష్యత్తుని మనమే నిర్ణయించుకుంటాము. ఇతరుల పట్ల ద్వేషభావనతో వ్యవహరిస్తే అదే భావన మనలో నిగూఢమై మన చర్యలన్నింటిలో ప్రతి ఫలిస్తుంది. దాని వలన ఇతరుల నుండి కూడా మనం అదే విధమైన ప్రతిస్పందనని పొందుతాం. ప్రేమ పూర్వకంగా వ్యవహరిస్తే అప్పుడు బయటి

ప్రపంచం నుండి కూడా అదే విధమైన ప్రేమపూర్వక ప్రతిస్పందననే పొందుతాం. ఇతరులపట్ల మనం కనబరచే భావాలు మనని తప్పక ప్రభావితం చేస్తాయి. మరణించిన తరువాత మన చర్యల ఫలితాన్ని, దాని వలన మనకి కలిగిన భావాలను కలిపి పచ్చే జన్మకి పునాదిగా తీసుకువెళతాం.

కర్మ అనేది ఆత్మ చేస్తున్న ప్రయాణంలో చేసిన పనుల ఫలితం. ఇచ్చ లేక కోరికను జయించి కార్యాన్ని కూడా జయించ గలిగి నప్పుడే ఆత్మ ఈ చక్రం నుండి బయటపడగలుగుతుంది. ఆత్మని, పరమాత్మతో ఏకం చేయడమే ధార్మిక సాంప్రదాయాల లక్ష్యం. దీనికి ఆత్మ జ్ఞానం పొందాలి. అంతేకాని కార్యకుశలత సాధిస్తే లాభం లేదు. ఎందుకంటే కార్యం కాలానికి లోబడి ఉంటుంది. కనుక కాలాతీతమైన పరబ్రహ్మాన్ని చేరడానికి కార్యకుశలత సరిపోదు. కార్యాన్ని మించి మన దృష్టిని సారించగలగాలి. కార్యానికి కర్త నేనే అనే భావాన్ని త్యజించగలగాలి. అప్పుడు కార్యం వల్ల కలిగే అలజడి, ఫలితం మనని ప్రభావితం చేయలేదు. అప్పుడు మనం ఏది చేసినా సద్భావనతోనే ఫలితాన్ని ఆశించకుండా చేయగలుగుతాం.

మానవ జీవితానికి లక్ష్యం ముందుగా నిర్ణయమై ఉంటుందా?

మన జీవితాలకి ఒక గమ్యం, లక్ష్యం ఉంటుంది. కార్యకారణ సంబంధంతోనే మన జీవితాలు సాగుతాయి. ప్రస్తుత మన ఆలోచనలకు, చర్యలకు పునాది, మూలం గతంలో ఉంటుంది. మన జీవితాలలో మార్పు చేయలేని అంశాలు కొన్ని ఉంటాయి. కొందరి స్వభావాలను, ప్రవృత్తులను బట్టి వారు జీవితంలో ఏం సాధిస్తారన్నది చెప్పవచ్చును.

కాలానికి పరిమితం కాని చేతనాశక్తి స్వేచ్ఛాయుతమైనది. కర్మ అనేది మన శరీరం- మేధస్సులకి సంబంధించినది. మానవజీవిత అంతిమ గమ్యం ఆత్మసాక్షాత్కారం మూలమే. మిగిలినదంతా మాయ.

మన తప్పులకి శిక్ష అనుభవించాలా ?

శిక్ష బహుమానం అనేవి అజ్ఞానాన్ని సూచిస్తాయి. భగవంతుడు స్వర్గంలో కూర్చుని తీర్పులు చెప్పే న్యాయాధిపతి కాదు. ప్రకృతిలో ఒక నియమం, ఒక క్రమం ఉన్నాయి. వాటిని బట్టి ఫలితాలు కలుగుతాయి.

మంటలో చేయి పెడితే చేయికాలుతుంది. అంతేకాని మంటలో చేయి పెట్టినందుకు భగవంతుడు శిక్షించడం లేదు. ప్రకృతి నియమాన్ని, క్రమాన్ని అర్థం చేసుకోకపోవడం వల్ల ఇటువంటి అనుభవం ఎదురైంది కానీ 'పాపం' చేయడం వల్ల కాదు. భౌతికమైన నియమనిబంధనలు ఎలా ఉన్నాయో మేధోపరమైన, ఆధ్యాత్మికపరమైన నియమాలు, క్రమం ఉన్నాయి. హింసకి పాల్పడినవానిపై దాని ప్రభావం ఉంటుంది. దాని వల్ల కలిగే చెడుని అతడు అనుభవిస్తాడు. అంతేకాని హింసకి పాల్పడినందువల్ల ఎవరో అతనికి శిక్ష వేయరు.

మన చర్యల ఫలితాలు మనకు వెంటనే కనబడకపోయినా, తప్పక ఉంటాయి. ఉదాహరణకి రుచిగా ఉండని మితిమీరి చక్కర తింటే దాని ఫలితం వెంటనే కనబడకపోవచ్చును. కొద్ది కాలానికి అనేక రకాల జబ్బులు రావచ్చును. కార్యానికి, ఫలితానికి మధ్య కాల వ్యవధి ఉండడం వల్ల మనం చేసిన పనులన్నింటి ఫలితాలు తెలుసుకోలేకపోవచ్చును. కాని ఫలితం మాత్రం ఉంటుంది.

కోపం అనేది మన మనస్సుపై చెడు ప్రభావాన్ని చూపుతుంది. దీనివల్ల మనం ఉన్నత చేతనా స్థాయిని అందుకోలేము. కాని ఈ కార్యకారణ సంబంధాన్ని గుర్తించే సామర్థ్యం మనకి లేకపోతే అదే పనిని పదేపదే చేస్తూ అదే ఆనందం అనుకుంటాము. కాని చిట్టచివరికి మాత్రం మన చర్యల ఫలితాలను ఎప్పటికో ఒకప్పటికి తప్పక పొందుతాం. మన కోపం, భయం వంటివి మనకి అనేక సమస్యలు తెచ్చిపెట్టవచ్చును. చెడు పనికి తగిన శిక్షదానిలోనే ఉంటుంది. అది చేతనాశక్తిని బాహ్య ప్రపంచంవైపుకు మరలిస్తుంది. దాని వలన ఎప్పుడూ దుఃఖమే కలుగుతుంది.

‘యోగ’ అంటే ఏమిటి ?

జీవాత్మ పరమాత్మతో ఏకం కావడానికి హిందూజీవన విధానంలో సూచించబడిన ఒక మార్గం యోగ విద్య. హిందూ ధర్మంలో అనేక యోగ మార్గాలు ఉన్నాయి. జ్ఞాన యోగం, భక్తియోగం, కర్మ యోగం, మొదలైనవి. హిందూ మతం, బౌద్ధ మతం, జైనమతాలు యోగ విద్యని పేర్కొన్నాయి.

యోగ విద్యని పతంజలి మహర్షి రాజయోగం పేరున యోగ సూత్రాలుగా వివరించాడు. శంకరాచార్యులు జ్ఞానయోగాన్ని వివరించారు. నారదుడు భక్తి సూత్రాల ద్వారా భక్తి యోగాన్ని తెలియజేశాడు. శ్రీ కృష్ణుడు భగవద్గీతలో జ్ఞాన, భక్తి, కర్మ యోగాలను వివరించాడు. కనుక ఆధ్యాత్మిక ప్రగతికై అన్ని స్థాయిలకి చెందిన వారు అనుసరించగలిగిన పద్ధతులను యోగ విద్య అని అనవచ్చును. యోగవిద్యలో ప్రధానమైనది ధ్యానం.

వేదాంతం అంటే ఏమిటి ?

ఆత్మ సాక్షాత్కారాన్ని గురించి వివరించే వేదాలలో ఒక భాగమే వేదాంతం. ఆత్మ భగవంతుడని, మనలోని ఈ ఆత్మ అంతిమ సత్యమని వేదాంతం తెలుపుతుంది. వేదాంతంలో అనేక సాంప్రదాయాలు, పంథాలు ఉన్నాయి. కానీ అవన్నీ మోక్షాన్ని గురించి, ఆత్మ సాక్షాత్కారాన్ని గురించి వివరిస్తాయి. అవి పరబ్రహ్మ, సృష్టికర్త, ఆత్మ, ప్రకృతి, కర్మ, పునర్జన్మ, బంధనాలు, స్వేచ్ఛ మొదలైన అనేక విషయాలను వివరిస్తాయి. వేదాంతంలో తత్వశాస్త్రం, యోగ విద్య ఇమిడి ఉంటాయి. జీవ రహస్యాన్ని, సృష్టి రహస్యాన్ని, వివిధ స్థాయిల చేతనని వివరించే జ్ఞానమే వేదాంతం.

వేదాంతానికి ఆచరణాత్మక రూపమే యోగం. యోగ సాధన లేకపోతే వేదాంతం కేవలం ఒక సిద్ధాంతంగా మిగిలిపోతుంది. అలాగే వేదాంత జ్ఞానం లేకుండా యోగసాధన వ్యర్థం. హిందూధర్మపు సారమే వేదాంతం. సనాతన ధర్మపు సారమైన యోగ , వేదాంతాలను ప్రపంచమంతటా వ్యాప్తి చేయాలి.

ధ్యానం వల్ల ఉపయోగం ఏమిటి ?

ధ్యానం వల్ల ప్రయోజనం ఏమిటి అని ప్రశ్న ఉదయిస్తూ ఉంటుంది. ధ్యానం వల్ల కలిగే ఫలితాలు మన కంటికి కనిపించవు. ధ్యానం ప్రయోజనాన్ని తెలుసుకోవాలంటే బుద్ధిని గురించి తెలుసుకోవాలి. బుద్ధి అనేది సత్యాన్ని తెలుసుకునేందుకు మనకు ఉన్న సాధనం. చెలిస్కోప్ లోని అద్దం వంటిది బుద్ధి. ఆ అద్దం సరిగా లేకపోతే మనకి సత్యం తెలియదు. ఆ అద్దం సరిగా ఉంటే అప్పుడు శబంధంలోని విషయాలను సరిగా అర్థం చేసుకోగలుగుతాం.

ధ్యానం బుద్ధిని శుద్ధి చేసి సత్యాన్ని దర్శించగలిగిన శక్తిని కలిగిస్తుంది. ఒకసారి సత్యాన్ని తెలుసుకుంటే ఆ తరువాత మన జీవితాన్ని దానితో సమన్వయం చేయవచ్చును. సత్యానికి సంబంధించిన జ్ఞానమే సర్వశక్తి వంతమైనది. ధ్యానం అన్ని లోకాలను, అన్ని సమయాలలో మన ముందు ఉంచుతుంది.

ఆత్మ వివేచన అంటే ఏమిటి ?

జ్ఞాన యోగంలో అతి ముఖ్యమైనది ఆత్మ వివేచన. అహం (నేను) అంటే ఏమిటో తెలుసుకోవడమే ఆత్మవివేచన. అంటే మన నిజతత్వాన్ని తెలుసుకోవడం. రమణ మహర్షి ఆత్మ వివేచనని చాలా చక్కగా వివరించారు. వేదాలు, ఉపనిషత్తులు, భగవద్గీతలలో ఆత్మ వివేచన పూర్తిగా వివరించబడింది.

తంత్రం అంటే ఏమిటి ?

వివిధ పూజా పద్ధతులు హిందూ మతంలో పేర్కొనబడ్డాయి. వీటి ద్వారా అనేక లభ్యాలను సాధించవచ్చును. చౌద్ర, జైన మతాలలో కూడా ఇటువంటి తంత్ర విద్య ఉన్నది.

భగవంతుని సాక్షాత్కరించుకునేందుకు, అత్యున్నతాత్కారం పొందేందుకు దేవతల పూజతో కూడిన కొన్ని మంత్రాలు, ధ్యాన పద్ధతులు పేర్కొనబడ్డాయి. వీటిని తంత్ర విద్య అని అంటారు. ఇది ఉన్నత స్థాయికి చేరిన యోగ విధానాలు, వేదాంతంలో పేర్కొనబడిన ఆధ్యాత్మిక సత్యాలు. వీటి కంటే తక్కువ స్థాయికి

చెందిన తంత్రాలు, మంత్రాలు వ్యక్తిగత ప్రయోజనాలను ఆశించి ఆచరించేవి. అధమస్థాయికి చెందిన తంత్రాలతో ఇతరుల మనస్సుని వశపరుచుకోవడం, వారికి హాని చేయడం జరుగుతుంది. ఆధ్యాత్మిక ప్రగతిని కోరుకునే వారు ఎవరూ ఇటువంటి అధమస్థాయి తంత్రాలను అగీకరించరు.

పాశ్చాత్య తంత్ర విద్యలో లైంగిక చర్యలకు ప్రాధాన్యత ఎక్కువ. అక్కడ తంత్రం అంటే లైంగిక చర్యలు అని అర్థం. ఇటువంటి తంత్రం అధమస్థాయికి లేదా ద్వితీయ స్థాయికి చెందనదే కాని అత్యుత్తమమైనది కాదు. ఇవి తాంత్రిక విద్యలో అతి స్వల్ప భాగం మాత్రమే. వీటినే తాంత్రిక విద్య అని పొరబడకూడదు.

ప్రకృతిలోని శక్తిని, దైవ స్వరూపాన్ని ప్రకటికరిస్తుంది కాబట్టి దేవీ ఆరాధన తాంత్రిక విద్యలో ప్రధానంగా ఏర్పరచబడింది. దేవి సర్వ శక్తులకు నిలయుం సర్వ సృష్టి రహస్యాలకు మూలం కాబట్టి ఆమెని పూజిస్తారు. ఆమెని పూజించడం ద్వారా మన ఆత్మ తత్వాన్ని తెలుసుకోవచ్చును. అందుకనే ఆమెను యోగశక్తి అని అన్నారు.

మంత్రాలను ఎందుకు వల్లెవేయాలి ?

శబ్దం బుద్ధిని, మనస్సుని ప్రభావితం చేస్తుంది. అది ఆలోచనలను రేకెత్తించడమేకాక మన భావాలను, ప్రవృత్తిని నిర్ణయిస్తుంది. మనం రోజూ తరుచుగా వినే శబ్దాలను గమనించి వాటి ప్రభావం మనపై ఏవిధంగా ఉందో తెలుసుకోవచ్చును. సరళమైన, సున్నితమైన శబ్దం మనస్సుని, బుద్ధిని చైతన్యపు లోతులకు తీసుకు వెళుతుంది.

వైశ్విక సృష్టి క్రమానికి, పరమేశ్వర తత్వానికి మనని కలిపేవి మంత్రాలు. అవి మనస్సుని శుద్ధి చేసి నిశ్చలమైన ధ్యానస్థితిని సాధించేందుకు సహకరిస్తాయి. అలాగే వివిధ దేవీ దేవతల పేర్లతో కూడుకున్న మంత్రాలు బుద్ధిలో ఉన్నతమైన ఆధ్యాత్మిక శక్తిని కలిగిస్తాయి. తద్వారా ఆధ్యాత్మిక సాధనకి, ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి తోడ్పడతాయి.

మంత్రాలు సులభంగా, సరళంగా ఉంటాయి. వాటిని మనకి వినబడేట్లుగా ఉచ్చరించాలి. మంత్రాలను ఎప్పుడైనా, ఎక్కడైనా, ఏ సమయంలో వైనా

ఉచ్చరించవచ్చును. కనుక మంత్రం ఆధ్యాత్మిక సాధనలో ముఖ్యమైన అంశం. మంత్రోపాసన చేసినట్లైతే ధ్యాన సాధన అవసరం ఉండదు. మన మనస్సు, బుద్ధి మంత్రమయం అయితే అప్పుడు బాహ్యమైన విషయాలు మనను ప్రభావితం చేయలేవు.

ప్రార్థన ఎలాంటి ప్రదేశంలో చేయాలి ?

వేదాలలో, ఇతర హిందూ గ్రంథాలలో భగవంతుని స్తుతిస్తూ అనేక ప్రార్థనలు, స్తోత్రాలు ఉన్నాయి. ఇవి వివిధ స్థాయిల్లో ఉంటాయి. సంపద, ఆరోగ్యం, ఆనందం కలుగుజేయమని చేసే ప్రార్థనలు సాధారణ స్థాయికి చెందినవి. ఇటువంటి ప్రార్థనలు సమాజ వ్యవస్థ సరిగా పని చేయడానికి అవసరమవుతాయి. ఉన్నతమైన స్థాయికి చెందిన ప్రార్థనలు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానానికి చెందినవి. ఇవి మనకు ఆధ్యాత్మిక జీవనాన్ని అలవరుస్తాయి. ఇతరుల మంచిని కోరి దైవాన్ని ప్రార్థించడం మరొక స్థాయికి చెందినది. సర్వజీవ కోటి సుఖశాంతులను కోరుతూ చేసే ప్రార్థన ఇందులో అత్యుత్తమమైనది.

విశ్వంలో ఆధ్యాత్మిక, దైవిక శక్తులను ప్రేరేపించి తద్వారా మంచిని సాధించడమే ప్రార్థన ప్రయోజనం.

ప్రార్థనని దుర్వినియోగం చేయడం, ఇతరులకు చెడుచేయడానికి ఉపయోగించడం కూడా జరుగుతుంది. ఇతరులకు చెడుచేయడానికి చేసే ప్రార్థన అధమస్థాయికి చెందినది. ఎందుకంటే అది అహంకారజనితమైనది, తీవ్ర ప్రవృత్తి కలిగినదై ఉంటుంది.

అన్ని రకాల ప్రార్థనలకి కొన్ని పరిమితులు ఉన్నాయి. స్వార్థ ప్రయోజనాలను ఆశించి చేసే ప్రార్థన అహంకారంతో కూడి ఉంటుంది. అది తప్పుకాదు కానీ అటువంటి ప్రార్థన అధమస్థాయికి చెందినది. విశ్వశాంతికై చేసే ప్రార్థన కూడా ధ్యానానికి ప్రత్యమ్నాయం కాదు. భగవంతుని తెలుసుకునేందుకు ప్రార్థన చేయడం కూడా పరిమితమైనదే. ఎందుకంటే అటువంటి ప్రార్థన భగవంతుని మన నుండి

వేరుగా నిలబెడుతుంది.

అంతిమసత్యాన్ని, పరబ్రహ్మాన్ని ధ్యానించడానికి ప్రార్థన ఉపకరిస్తుంది కానీ నిశ్చలమైన మనస్సుతో, ఎటువంటి ప్రయోజనాన్ని ఆశించకుండా చేసే ధ్యానమే అన్నింటికంటే ఉత్తమమైనది. ఎటువంటి ఆలోచనలు, భావాలు కలగని, కలత చెందని ధ్యానస్థితే అన్నింటికంటే ఉత్తమమైనది.

దేవాలయాలు ఎందుకు ?

ఆధ్యాత్మిక శక్తిని ప్రోగుచేసి, కేంద్రీకృతంచేయగలిగిన ప్రదేశం దేవాలయం. సమాజంలో ఉన్నత ఆధ్యాత్మిక స్థితిని ఏర్పరచే కేంద్రాలే దేవాలయాలు. పరమాత్మతో, వైశ్విక శక్తులతో మనకి సంబంధాన్ని కలిపేవే దేవాలయాలు. కనుక దేవాలయాలు అన్నింటికంటే అతిముఖ్యమైనకేంద్రాలు. దేవాలయాలు ఆధ్యాత్మిక శక్తిని మనలో నింపడం ద్వారా దుష్కర్మల నుండి మనని తప్పిస్తాయి.

దేవాలయం ఆత్మశోధనకి, ఆత్మపరిశీలనకి ఉపకరిస్తుంది. దానిలో చర్చితో మాదిరిగా మత బోధలు, మూఢ విశ్వాసాలు, ప్రజల మనస్సుపై ఆధిపత్యం సాధించాలనే ప్రయత్నం ఉండవు. భగవంతుని తెలుసుకునేందుకు మన మనస్సుని, బుద్ధిని శుద్ధి చేసుకునేందుకు, చిత్త శాంతిని పొందేందుకు వీలు కల్పించేదే దేవాలయం.

తీర్థ యాత్రలు చేయడం ఎందుకు ?

వేరు వేరు పుణ్యస్థలాలను దర్శించి అక్కడ పూజలు, ధ్యానం చేస్తూ ఉండడం హిందువుల ఆచారం. దీనినే తీర్థయాత్రలు అంటారు. పుణ్యస్థలాలు మానవులచే నిర్మించబడిన దేవాలయాలు కావచ్చును లేదా ప్రకృతిలో విశేషమైన పర్వతాలు, నదులు కావచ్చును. అటువంటి స్థలాలలో మునులు, ఋషులు తపస్సు చేయడం వల్ల అక్కడ పవిత్రమైన వాతావరణం ఏర్పడి ఉండవచ్చును. హిందువులు ఇటువంటి పుణ్యస్థలాలు ఎక్కడ వున్నా దర్శిస్తారు. ఇటువంటి దర్శనీయమైన

పుణ్యస్థలాలు ఎన్నో ఉంటాయి.

ప్రతి పుణ్యస్థలానికి మహత్తు ఉంటుంది. ఆయా స్థలాలను దర్శించడం వల్ల అక్కడి ఆధ్యాత్మిక శక్తివలన మనకి ప్రయోజనం కలుగుతుంది. ఇతే పుణ్యస్థలాల దర్శనం కంటే మంత్రము, ధ్యానం ద్వారా మనలోని ఆత్మని దర్శించడం ముఖ్యమైనది. నిజానికి మానవ జీవిత యాత్ర తీర్థయాత్ర పంటిది. ఇందులో ప్రతిస్థలమూ పుణ్యస్థలమే. ఈ భావన తీర్థయాత్రల ద్వారా మనకి కలుగుతుంది.

అహింస ప్రాముఖ్యత ఏమిటి ?

అహింస అత్యుత్తమమైన ధర్మం. అహింసా ప్రతాన్ని పాటించలేక పోతే భగవంతుని తెలుసుకోవడం, మతాన్ని ఆచరించడం సాధ్యం కాదు.

ధర్మం అంటే సృష్టి నియమం. ఏ జంతువు బాధని ఆహ్వానించదు. ప్రకృతిలో, సకల జీవరాసులలో తాదాత్మ్యం పొందాలంటే ఏ జీవికీ హాని తలపెట్టకూడదు. అహింస అనేది సత్యసంధత, నిజాయితీ, అపరిగ్రహత పంటి సద్గుణాలకు మూలం. అహింసని పాటిస్తేనే మనకి వైశ్విక భావన అలవడుతుంది.

అహింస అంటే మనోవాక్కాయ కర్మల ద్వారా ఎప్పుడూ ఏ ప్రాణికి హాని తలపెట్టకపోవడం. అంతేకాని భౌతికమైన హింసని నీవారించడం మాత్రమే కాదు. లేదా సైన్యశక్తిని పరిహరించడం అంతకంటే కాదు. అది కేవలం మానవ జాతికే పరిమితమైనది కూడా కాదు. మన శక్తి యుక్తులను వ్యర్థపరచకుండా ఉండడం, జీవరాసులకు వేటికీ హాని తలపెట్టకపోవడం అహింస. మనం ఎవరికీ హాని తలపెట్టక పోవడమే కాక హాని తలపెట్టే ఎవరికీ సహాయం చేయకపోవడం కూడా అహింసే.

అహింస ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి అత్యుత్తమైన మార్గం. ఎందుకంటే సర్వజీవులను తనలో, తనని సర్వజీవులలో చూడగలిగిన వాడు ఇతర ప్రాణులకు హాని తలపెట్టలేదు. మతాన్ని వ్యాప్తి చేసేందుకు హింసని సాధనంగా ఉపయోగించడం అధార్మికం. అటువంటి ప్రయత్నం అధార్మిక ధోరణిని వ్యాప్తి చేస్తుంది.

* * * * *

